

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

C. C. Hornung's

Ungdoms- og Manddomslib,

fortalt af ham selv.

Trykt som Manuscript for Slægt og Venner.

Kjøbenhavn.

Gianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhlé.

C. C. Hornung's

Ungdoms- og Manddomslib,

fortalt af ham selv.

Trykt som Manuscript for Slægt og Venner.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved J. S. Muhl.

1868.

Indhold.

	Side
Mine Barndoms- og første Ungdomsjaar	1.
Mine Vandreaar:	
I. Reisen til Kiel, mit Ophold i Kiel og Reisen til Uslar	15.
II. I Uslar og Bodensfelde	33.
III. I Casfel	50.
IV. Hjemreisen	82.
I Skjelsfør, Slagelse og Kjøbenhavn	89.
Slutning	127.

Mine Barndoms- og første Ungdomsaar.

Jeg er født d. 1 Juli 1801 i Stjelsfær, hvor min Fader var Hattemager. Vi vare tilsammen otte Sødsfænde, sex Sønner og to Døttre. Mine Forældre levede i smaa Kaar, som gjorde den yderste Tarvelighed nødvendig, og vi Børn bleve fra den tidligste Barndom vænne til Nøisomhed og Arbeidsomhed. Min Fader var en streng Mand og saae nøie paa, at jeg og mine Sødsfænde gjorde det af os forlangte Arbeide. Forsømte vi det, kunde han straffe os haardt nok, men paa den anden Side vidste han ikke alt det Gode, han vilde gjøre os, naar vi i rette Tid eller endog før Tiden vare færdige med vort Arbeide. Paa mig havde denne Blanding af Strengthed og Mildhed den Virkning, at jeg altid var færdig med mit Arbeide længe før Aften. Det var for mig den største Glæde, at kunne løbe hen til min Fader med de Ord: „nu er jeg færdig.“ Jeg vidste jo, at han saa altid tog mig i sine Arme, kysfede

mig og lovede mig en eller anden Ting, som han vidste vilde glæde mig.

Allerede i mit ottende Aar blev jeg sat til temmeligt strengt Arbeide i min Faders Profession, f. Ex. til Udkartning, og, alt eftersom jeg blev ældre, tiltog ogsaa mit Arbeide; men min Faders paa engang kjærlige og strenge Behandling ansporede mig til det Yderste. Et Bink af ham kunde strax sætte mig i Bevægelse, det være sig tidligt eller sildigt, og der var, som sagt, ikke for mig nogen større Glæde, end at modtage hans Bifald og Kjærtegn. Jeg maatte ogsaa i min tidlige Alder deeltage i meget huusligt Arbeide. Jeg var knap ti Aar gammel, da jeg med et Nag og to Spande maatte hente Vand ved en Brønd med Bippe. Ofte var jeg nær ved at styrte i Brønden, naar Frostens havde lagt glat Is omkring den, og jeg saaledes kom til at glide paa mine Træsko. Ofte var jeg vaad af Sne og Regn, men jeg turde ikke beklage mig; thi i saa Fald gjorde han Aar ad mig eller gav mig et Par Nap, og begge Dele tog jeg mig meget nær. Var jeg end nok saa forknøyt under mit Arbeide, jeg viste mig altid fornøiet og tilfreds under hans Dine. I en Alder af 13—14 Aar maatte jeg dagligt med Nag og Spande hente Mælken af 4 Køer, som mine Forældre havde paa Foder og Græs paa en Herregaard i Nærheden af Skjelskør. Undertiden maatte jeg paa den Maade gaae tre Fjerdingvei to Gange om Dagen, om Sommeren med bare Fodder og om Vinteren i Træsko.

Al. 3^{1/2} om Morgenens maatte jeg om Sommeren gaae hjemmefra, for i rette Tid at være paa Malkepladsen. Om Veiret var nok saa haardt, afsted maatte jeg, og jeg vovede aldrig at beklage mig; jeg vidste jo, at dette Arbeide skulde gøres og at jeg skulde gjøre det. Dette Arbeide maatte jeg udføre i tre Aar. Naar jeg kom hjem, fik jeg en Staal Mælk og Brød; det var vor Frokost, og aldrig har den kosteligste Ret smagt mig bedre. Derefter maatte jeg tage fat paa mit daglige Arbeide, eller, i Høstens Tid, gaae ud paa Marken for at samle Ur. Det var mig det bittreste Arbeide, og jeg kunde aldrig forsones mig dermed. Jeg gjorde det daarligt og samlede aldrig saa mange Ur, som mine Sødstende. Følgen var, at jeg ofte fik Skjend, ja vel endog Brngl, naar jeg havde gjort mine Sager altfor slet. Til min Ulyst bidrog ikke lidet den Omstændighed, at jeg tit maatte forrette dette Arbeide med bare Fødder, saa at Stubbene stak og saarede dem. Det var naturligviis meget smerteligt, saaledes at gaae med de sønderrevne Fødder paa Stubmarken; men jeg maatte følge mine Sødstende, anderledes blev det ikke. Aldrig har noget Arbeide gjort mig saa fortoivlet.

Saa megen Bægt min Fader lagde paa Arbeidsdygtighed, saa lidet bekymrede han sig om Skolen. Da jeg var otte Aar gammel, skulde jeg begynde min Skolegang. Jeg besøgte da Skolen engang om Ugen, stundom kun engang hver fjerde Uge. Da jeg var ti Aar gammel, kjendte jeg endnu knap Bogstaverne. Var jeg

dagligt bleven sendt i Skolen, havde jeg vel nok lært Noget, om ogsaa kun Livet, men, saaledes som det gik, lærte jeg Intet, og da jeg blev confirmeret, kunde jeg sandelig ikke læse i en Bog, ikke skrive mit Navn; om Regning vil jeg nu slet ikke tale, jeg vidste knap, hvad det var. Der var kun een Lærer, og han ikke af de Bedste, ved Borger-skolen, og Borger-skolen var Byens eneste Skole. Til denne Skole sendte Smaa-folk deres Børn.

Men var det maadeligt fat med min Skolekunds-kab, forstod jeg saa meget bedre at arbejde med mine Hænder. Heri var jeg langt forud for min Alder. Fra mit 12te, 13de Aar havde jeg været regelmæssigt i Lære ved min Faders Profession, og da jeg var 14 Aar, kunde jeg ved mit eget Arbejde frembringe en Hat, hvorover min Fader, som jeg nok mærkede, ikke var lidet glad og stolt.

Jeg var nu slet ikke som andre Børn. Var jeg en stor Stympet i al Skolekunds-kab, var jeg en ligesaa stor Stympet i al Drengelæg. Jeg har aldrig deeltaget i en Drengelæg. Heraf har jeg følt baade Fordelen og Savnet. Spildte jeg ikke min Tid ved Drengelæg, saa mistede jeg ogsaa paa den anden Side den For-skole til Livet, som Leg og Færden med andre Drengelæg altid forskaffe Deeltagerne. Mine Interesser gik fra Barnsbeen af i en heel anden Retning. Jeg havde min Leg og mine Fornøielse, som da ogsaa bleve for mig en For-skole til mit Livs Gjeruing. I

en meget tidlig Alder var Snebker- og Dreierarbeide min bedste Udsprebelse. Ikke langt fra mine Forældre boede en fattig Snebker, som imod en ringe Godtgjærelse tillod mig at arbeide paa sit Værksted. Saasnart jeg havde et ledigt Dieblit, løb jeg over til ham, og i mit 12te Aar havde jeg allerede gjort flere Stykker Snebkerarbeide til mine Forældre. Jeg begyndte nu selv, at samle mig lidt Snebkerværktøi. Dette anskaffede jeg mig lidt efter lidt for de faa Skillinger, jeg fik af min Fader som Belønning for Flid i hans Arbeide. Med megen Nøie sammenskrabede jeg mig efterhaanden Værktøi og fik mig ogsaa en Hølebænk, som jeg selv forfærdigede. Min Føder var utrættelig i denne Retning, men jeg maatte ikke tage fat herpaa, før jeg var færdig med mit Dagarbeide hos min Fader; men aldrig saa snart var jeg færdig dermed, før jeg foer afsted til mit eget Værksted, et lille Lukaf i min Faders Baghuus. Hver Søndag, Helligdag og anden Fridag tilbragte jeg paa den Maade og veg da ikke fra mit Arbeide, saa længe det var lyst. Om Vinteren tiggede jeg mig en Stump Lys til af min Moder; ofte fik jeg det kun, ved at love, at gjøre et eller anden Stykke Arbeide for hende. Men hvad jeg fik var kun en Stump, der ikke varede ret længe, hvorfor jeg ogsaa undertiden saae mit Snit og kneb et Lys fra min Moder. Naar saa de Andre vare gaaede tilfængs, begyndte jeg at arbeide og vedblev dermed, undertiden til Morgenen kom, da jeg atter skulde tage fat paa mit daglige Arbeide. Mærkeligt

taalte jeg dette, uden at tage Skade paa mit Helbred. Under mit Dagarbeide glædede jeg mig over, hvad jeg havde udrettet, og tænkte over, hvad jeg skulde tage fat paa, naar Aftenen kom.

Jeg havde seet en Dreier arbeide ved Hjælp af en Bippe, og nu fik jeg en uimodstaaelig Lyst til ogsaa at dreie. Jeg lavede mig strax en Bippe og fik to Stykker flaaede sammen saaledes, at jeg kunde sætte et Stykke Træ derimellem ved to Pigge. Jeg havde nu faaet en ny Drivfjeder til at anstrenge mig. Jeg dreiede Dag og Nat, saa ofte jeg havde Tid dertil. Men jeg blev snart utilfreds med mit Dreierlad og med det, jeg kunde frembringe derved. Hos en Dreier, der boede ligeoverfor os, fik jeg et Dreierlad med Hjul og Spindel at see, og herover blev jeg saa henrykt, at jeg ikke hvilede, før jeg fik Lov til at arbeide paa hans Værksted. Dette opnaaede jeg da ogsaa, idet mine Forældre imod en lille Godtgjørelse forskaffede mig Dreierens Tilladelse. Længe havde jeg imidlertid ikke arbeidet paa dette Værksted, før jeg selv fik Lyst til at eie et saadant Dreierlad. At faae dette Duffe tilfredsstillt, var imidlertid ikke saa ganste let, men jeg lod mig ikke affrætte, og ved mit eget Arbeide naaede jeg ogsaa at forfærdige mig et saadant. Jeg var nu det lykkeligste Menneske af Verden; jeg havde nu baade Snebker- og Dreierværktøi; men da Dreierladet var nyt, var ogsaa det for Tiden min Kjæphest. Det gjaldt nu om at forskaffe mig Materialier, til at dreie af. Ogsaa det op-

naaede jeg. Penge havde jeg ikke og mine Forældre kunde jo heller ikke, saa knapt de havde det, affee Penge til, hvad de kaldte mine Narrestreger. Sagen var, de havde ikke Raad dertil, thi, ihvorvel de kaldte mit Arbeide unyttig Pæg, mærkede jeg dog godt, at de vare glade, hvergang jeg kom med et eller andet Stykke, jeg selv havde forarbeidet. Penge maatte jeg imidlertid have, og jeg grublede Dag og Nat over, hvorledes jeg skulde faae dem. Det faldt mig nu ind, at, hvis jeg kunde faae noget Horn, jeg da kunde dreie nogle Pibespidsfer og Piberør og sælge dem til Kjøbmændene. Min Plan blev nu strax udført. Hos nogle af Byens Sabelmagere, som dengang selv garvede, fik jeg mig en Deel Røhorn. Saaledes begyndte jeg denne, i mine egne Tanker, store Industrie. Med megen Umage fik jeg da dreiet et Par Dusin Rør og Spidsfer; men under mit Arbeide havde en Dreier passet mig op. Jeg arbeidebe nemlig ved Lys i en Stue, som vendte ud til Gaden, saa at det var let at iagttage mig udenfra. Dette blev derfor baade mit første og mit sidste Arbeide af den Slags. Med mine Sager luffede jeg nu hen til en Kjøbmand. Da han saae dem, spurgte han først: „Hvor har Du faaet dem fra?“ og da jeg svarede ham, at jeg selv havde gjort dem, sagde han: „det har Du jo ikke Lov til.“ „Nei, sagde han videre, jeg har ingen Brug for Dine Sager.“ Jeg blev nu meget forsagt og bad ham endeligt, at give mig Noget for dem. Han bød mig da en reen Ubetydelighed, som jeg fandt mig nødt til

at modtage. Jeg fik saaledes saa godt som Intet for alt mit Arbeide. Disse Par Stilling vare hverken til det Ene eller det Andet. Og saaledes endte nu min storartede Plan, at dreie mig en Capital til. Jeg havde desuden faaet en stor Skræk i Blodet, da en Dreier her i Byen truede mig med, at jeg skulde stævnes og betale Mulk. Det blev imidlertid ved Skrækken; men jeg havde lært at indsee, at jeg ved mit Dreieri ikke kunde erhverve mig Noget. Jeg havde nu slet ingen Udsigt, til at fortjene mig Noget.

Den Sommer, som nu fulgte paa, gav mig meget at bestille ved vor Profession, og jeg fik ingen Tid tilovers til mit eget Arbeide. Min Fader døde nemlig om Foraaret og vore Kaar vare meget ringe. Tidligere havde det ikke været saa galt fat. Ved en utrolig Tarvelighed og Arbeidsomhed havde min Fader sammen- sparet 3000 Rgdlr; men saa kom 1813, og de 3000 Rgdlr udbetaltes paa engang for et lille Parti Uld. Ingen vidste, at vi havde havt dem, og Ingen vidste, at vi bleve af med dem. Folk i Byen troede, at mine Forældre stode sig ret godt, og Ingen fik at vide, hvor tarveligt vi levede nu, da min Fader var død og ikke havde efterladt os Andet end Gjæld. Føden fik vi, saa at vi kunde spise os mætte; men det var en simpel Kost. Den bestod i Hovedsagen i tørt Brød og kogt Vand med et Par Skfulde Mælk i. Men simpel som den var, smagte den os godt; thi Gud havde givet os et godt Helbred, og jeg mindes ikke, at Noget af os

nogensinde var syg. Det saae imidlertid fortvilet ud for os. Min Moder stod med tomme Hænder og havde dertil Gjæld. Sommeren stod for, da Professionen ret skulde gaae, for at vi kunde have Noget færdigt til Efteraarsmarkederne, hvor Hattemagerarbeidet havde sin bedste Affætning; men hvorfra tage Pengene til Indkjøb af Uld o. s. v. ? Da tog Moder Mod til sig. En Dag saae hun en rig Kjøbmand (B:) gaae forbi. Hun kaldte paa ham, bad ham træde ind og spurgte ham, om han ikke vilde laane hende 50 Rgdlr. Han svarede, at hun kunde saae dem, naar hun vilde sende En op efter dem. Hvilken Glæde blev der nu ikke i Huset! Der blev gjort Indkjøb og vi arbejdede paa Kraft. Min ældste Broder havde maattet reise, da vi vare saa mange; og jeg tilligemed en Svend, en meget retskaffen Mand, der senere blev min Stebfader, vare de eneste om Arbeidet. Jeg tænkte nu ikke paa Andet, end at arbejde for min Moder, saa at hun kunde komme ud af sin Gjæld. Jeg stod ved mit Arbeide fra Kl. 3 om Morgenen til 10—11 om Aftenen og var glad ved hver Dag, der saaledes gik, da jeg saae, hvor meget Arbeide vi fik fra Haanden. Vor Levemaade forandrede sig ikke, den forblev det med, som alt er sagt. Jeg skal ikke nægte, at jeg ofte om Morgenen følte mig saa stiv, at jeg knap kunde reise mig, men naar jeg saa havde arbeidet mig varm, gik det over. Saaledes gik denne Sommer. Alt lykkedes. Vi fik Meget færdigt til Markederne, og hvad vi havde faaet færdigt, fik vi

fulgt. Ved utrættelig Arbeidsomhed og streng Nøisomhed naaede vi saa vidt, at Moder kunde betale 500 Rgd. Gjæld foruden de 50, hun havde laant af B.

Nu kom da Vinteren, da det var stille med Professionen og jeg saaledes igjen kunde tage fat paa mit eget Arbeide. Under al Sommerens Travlhed havde jeg stadigt tænkt paa, hvad jeg skulde tage fat paa, naar Vinteren kom. Hos en Snedkervend havde jeg seet en Tegning til et Chatol med Opsats. Denne Tegning fik jeg af ham, og nu maatte jeg absolut forfærdige et saadant Chatol. Denne Plan havde uafsladeligt beskæftiget mig under mit Sommerarbeide. Jeg vidste imidlertid knap, hvorledes jeg skulde begynde, ei heller hvorledes jeg skulde faae Materialier; men, ivrig og utrættelig som jeg var, naaede jeg dog mit Maal. Jeg havde alt erfaret, at der var en Bonde, som havde en Stamme af et Elmetræ. Denne fik jeg min Moder til at kjøbe af ham for en meget billig Priis, og fik den ogsaa bragt hjem. Nu havde jeg ingen No paa mig, før jeg havde den skaaren. Min gamle Snedker laante mig en Dreng, og med hans Hjælp ffjar jeg den ud. Jeg var snart igang med, mit store Arbeide. Med min sædvanlige hidfige Iver fastede jeg mig over det. Baade Dag og Nat var det i min Tanke, og, ihvorvel mit Helbred led derved og jeg blev mager, vaagnede jeg aldrig saa snart, før jeg altid maatte til mit Arbeide, Søndag og Hverdag, Alt var det Samme for mig, og jeg spildte ikke et Dieblit; men, inden jeg saae mig for, var Vinteren forbi, og

jeg maatte nu atter tage fat paa Hattemageriet. Chatollet maatte jeg lade staae, som det var. Jeg havde faaet det samlet i Raat, men var ei engang halvt færdig. Her gjaldt imidlertid ingen Indvending, jeg maatte tilbage til Hattene.

Denne Sommer gik som den foregaaende under strengt Arbeide. Jeg skylder dog mig selv at sige, at jeg, naar jeg var ved Hattemageriet, arbeidede ligesaa ivrigt som ved mit Yndlingsarbeide. Det laa nu engang i min Natur, at tage ivrigt fat, hvilket saa mit Arbeide var. Men jeg havde dog stadigt Chatollet i mine Tanker. Jeg vilde jo gjerne have det saa smukt, som muligt, men da jeg var aldeles selvørlært og derfor ukyndig i Snebterarbeidets Regler og Fremgangsmaade, havde jeg nok at gruble over.

Endeligt var da ogsaa denne Sommer forbi, og Vinteren stod for Døren. Dette Efteraar blev min Moder gift med den omtalte Hattemagersvend. Han fortjener det Eftermæle, at han var min Moder en trofast Ægtefælle og os Børn den kjærligste og omhyggeligste Fader. Hvad mig personligt angaaer, da viste han mig og mit Yndlingsarbeide megen Deeltagelse. Han gjorde Alt, for at skaffe mig, hvad jeg skulde bruge og han var synligt glad, ved at see mit Arbeide stride frem. Det var til stor Opmuntring for mig, som da baade Børn og Borne altid sætte Pris paa, at Andre følge deres Virksomhed med Interesse.

Vinteren gik, Foraaret kom, og Skjærtorsdag var

mit store Arbeide færdigt. Det vakte almindelig Beundring. Folk fra Byen kom og betragtede det. Alle roste det og fandt det heelt mærkeligt, at jeg en Dreng paa 16—17 Aar kunde frembringe et saadant Stykke Arbeide. Jeg selv var i det første Dieblif meget glad og tilfreds, men det varede ikke længe. Jeg kunde staae hele Timer og betragte det, og jo længere og nøiere jeg betragtede det, desto flere Feil fandt jeg derved og desto mere misfornøiet blev jeg; men det beholdt jeg hos mig selv. Jeg hørte af Andre ikke Andet end Lovtale, men jeg troede ikke derpaa. Saaledes talte de kun, meente jeg, for ikke at krænke mig. Det gif saa vidt, at det piinte mig, naar Nogen kom og begjærede at see Chatollet.

Denne Sommer gif under afvejlende Arbeide ved Hattemageriet og ved mit eget Smedker- og Dreierarbeide, idet jeg ogsaa af den Slags fik gjort adskillige Smaafager.

Det var i det Mellemrum, som forløb fra nu af, indtil jeg skulde tage Kandselen paa Natten, at jeg fik Lyft til at dreie Fløiter, nemlig D-Fløiter. Med megen Nøie fik jeg ogsaa denne Lyft tilfredsstillet. Jeg indsaae strax, at jeg hertil maatte have et Boer, som kunde bore Fløiten heelt igjennem. Men hvorledes faae dette her? Hvor Iveren er, naaes dog altid Maalet. Jeg opsporede, at der i een af de omliggende Bønderbyer fandtes en Smed, som kunde gjøre alt Sligt. Jeg var da ikke seen, med at komme ud til ham. Jeg

bad ham gjøre mig et saadant Boer og forklarede ham nøie, hvorledes det skulde være. Han forstod mig godt og var ogsaa villig til at gjøre det. Jeg, som i min Utaalmodighed gjerne vilde have det strax, spurgte ham nu, naar jeg kunde faae det. Om en otte Dage, meente han, kunde han nok have det færdigt. Otte Dage! det var for mig som et heelt Aar; men jeg turde ingen Indvendinger gjøre og bad ham derfor blot indstændigt, om saa ogsaa at have det færdigt. Jo, det meente han nok, det kunde blive. De otte Dage gik. De havde for mig været en piinagtig Tid, da jeg ikke tænkte paa Andet end mit Boer. Jeg ilede altsaa til Smeden; man forestille sig min Fortvivlelse, da jeg saa, at han endnu ikke havde tænkt paa at begynde paa mit Boer. Jeg var grædefærdig som et Barn, og, jeg tilstaaer det, jeg græd virkelig, da jeg havde forladt Smeden. Jeg bad ham saa bønligt, om endeligt at hjælpe mig. Det var, som om hele mit Livs Bæ og Vel afgang af dette Boer. Men saaledes var det fat med mig ved Alt, hvad jeg foretog mig. Jeg havde hverken Kæst eller Kjo, før jeg naaede mit Maal. Om det var godt eller rigtigt, skal jeg ikke kunne sige, men saaledes var jeg nu engang, og anderledes blev jeg aldrig. — Jeg fik da Smeden til at love mig, at jeg skulde faae det om et Par Dage. Atter var jeg hos Smeden; jo vist, ligenær. Saaledes tradsfede jeg næsten hver anden Dag ud til min Smed og tilbragte stundom halve Dage hos ham. Rigemeget, hvorledes Veiret var; jeg maatte

afsted, i Regn og Slud, i Malm og Mørke; mit Boer maatte jeg have, og jeg fik det, men der hengif over to Maaneber, forinden jeg fik det. Og nu gif det med Fløiterne. Jeg fik den første færdbig og var ret vel tilfreds med den, men aldrig saa snart var den færdbig, før jeg maatte have en anden, og paa den Maade forfærdigebe jeg en Deel, men alle af simpelt Træ. Hvor glad vilde jeg ikke have været, dersom jeg havde havt Buxbom; men til at forskaffe mig det, havde jeg ikke Raad. Det maa herved bemærkes, at jeg selv blæste lidt paa Fløite.

Paa den Maade gif nogle Aar under verlende Arbeide, og den sidste Vinter, inden jeg skulde reise, var kommen. Om Esteraaret var min ældste Broder kommen hjem, og saa var det nødvendigt, at jeg reiste; thi for os begge var der ikke nok at gjøre i Hjemmet. Jeg havde ogsaa selv stor Lyst til at reise. — Allerede et Aar før jeg reiste, havde mine Forældre forlangt af mig, at jeg skulde gjøre Svendestykke som Snedker. Man kunde jo aldrig vide, hvad der kunde hænde, og det var jo godt, at have et andet Haandværk at the til. Jeg havde ikke stor Lyst dertil, men da min Stedfader bad mig saa meget derom og da han desuden lovede, at afholde alle Udgifterne herved, søiede jeg mig efter ham og gjorde en Bindueskramme som Svendestykke. Men Snedker vilde jeg ikke være, dertil holdt jeg altfor meget af Hattemageriet. Jeg var desuden, tør jeg nok sige, en dygtig Hattemager, som da ogsaa

tiden viste sig. Jeg holdt nok af at snedkre, men kun til Afspredelse og Fornøielse; som Erhverv vilde jeg ikke drive det. Jeg stod desuden i den Tro, at man ikke kunde drive nogen Profession, i hvilken man ikke havde staaet i regelmæssig Lære. — Mit sidste Arbejde i Hjemmet var en Stokfløite, som lykkedes meget godt for mig, og som, naar jeg selv skal sige det, var ret net. Jeg var nu utaalmodig efter at komme afsted, men Vinteren vilde ikke til at ophøre. Min Kandsel var snørt og med den paa Ryggen og Stof i Haanden, vandrede jeg op og ned i mit Bærelse. Ja vist var jeg et Barn.

Mine Vandreaar.

---

1. Reisen til Kiel, mit Ophold i Kiel og Reisen til Uslar.

Endeligt i Begyndelsen af Marts fik vi aabent Bandede, men dermed var det ikke gjort. Min sædvanlige Utaalmodighed fornægtede sig heller ikke ved denne Leilighed. Jeg havde ingen Ro paa mig i Hjemmet. Omfider bragte jeg i Erfaring, at en Mand i Byen, som agtede sig til Holland, havde bestemt sig til at tage en Baad herfra Byen. Med ham traf jeg Aftale, om at seile med, saaledes at han først satte mig i Land paa Femern, før han seilede til Holland. Det kostede kun

en Ubetydelighed, som min Stedsfader betalte for mig. Det var en Dag i Begyndelsen af Marts 1824, at jeg tiltraadte min Reise. Jeg var glad, men min stakkels Moder var saa bedrøvet, at hun ikke kunde sige mig Farvel. Dog var det det Bedste og eneste Rigtige, at jeg drog afsted; derom vare vi Alle enige. Jeg fik nu mine Reisepenge, 3 Rgdlr. Disse 3 Rgdlr foruden 2 Rgdlr, som jeg fik af en Madam C., udgjorde min hele Capital; men saa mange Penge havde jeg aldrig før havt i mit Eie. Mere uerfaren, hvad det egentlige Liv i Verden angaaer, havde næppe nogen ung Mand forladt Hjemmet. Jeg vidste mindre om Livet og Verden end de fleste Drengene paa 13—14 Aar.

Veiret var smukt og Vinden god den Morgen, vi forlode Hjemmet; men henad Aften blæste det stærkt op med Sne og Regn, og vi fik Vinden ligeimod os. Vi vare imidlertid komne Femern saa nær, at vi kunde see Landet igjennem den tykke Luft. Det var et hæsligt Veir og vor lille Baad tumlede sig ordentligt i den oprørte Sø. Vi kunde see Folk iland. De kunde ogsaa høre os, men ikke forstaae os. Endeligt langt om længe, da de saae, at vi havde ankret, sendte de en lille Solle ud til os; denne tog os iland. Vi toge ind hos en Stipper eller Kroholder, jeg veed ikke ret hvilken, og bleve godt behandlede. Vi spiste varm Mad og gif saa tilfængs. Den næste Morgen var Veiret smukt. De Andre seilede da strax til Lolland og jeg tog Raadselen paa Nakken efter at have betalt min Regning, 1 Rgdlr.

Nu havde jeg kun 4 Rgblr; det blev mig da klart, at jeg maatte være vaersom med mine Udgifter. Af min Faders Svende havde jeg hørt, at man paa Reisen ikke behøvede at give Penge ud om Dagen til Føde. Bønderne gav En gjerne at spise, naar man bad derom. Jeg indsaae, at jeg maatte betjene mig af samme Fremgangsmaade. Den første Dag vandrede jeg igjennem Heiligenhafen til Pittjenburg, i Alt 6 Mile. Jeg gik paa Beien ind til En og Anden og fik paa den Maade, den Føde jeg behøvede. Nu betalte jeg kun for mit *Katteløgis* og for min *The* om Morgenen.

I Pittjenburg saae jeg for første Gang Laagsvæsenet i sin virkelige, udelevede og overlevede Skikkelse. Jeg blev henviist til Hattemagerens Laagshuus, som de havde i Fællesskab med tre andre Laag. Her sadde henved 60 Svende, som forstørstedelen vare fremmede, og gjorde sig tilgode med Brændeviin, *Ol*, *Tobat* og *Pasfar*. Af deres Tale blev det mig klart, i hvilken Grad Vandrelivet blev misbrugt til Bagunderen. Der fandtes imellem dem Svende, som havde gennemvandret den største Deel af Europa, uden at have arbeidet det allermindste nogetsteds i flere Aar. De fegtede sig frem ved den saakaldte *Geschend* og ved *Betleri*, og bleve paa den Maade en *Blodigle* paa *Samsfundet*. For deres yngre Kammerater vare de just ikke de heldigste Raadgivere; thi ifølge deres Mening bestod *Hæderligheden* kun i *Sviir* og *Driveri*. Men paa den anden Side kunde de give *Dplysninger* om enhver

Mester og de fleste Svende hele Europa over. Deres Personalkundskab var utroligt; men Mester og Svende fik deres Studsmaal i Forhold til den Nødsnød, hvormed de trakterede med Brændeviin og vare gode Drikkebrødre. Det var ikke det trøsteligste Indblik, jeg fik i Laugslivet, og jeg søgte at holde mig derfra. Laugsvæsenet eksisterede nu kun i sin Misbrug.

Efter tolvde Dages Marsch naaede jeg Kiel. Jeg vandrede jo som Hattemagersvend. I Kiel havde min Stebfader en Søster, som var gift med en Hattemager. Hos ham fik jeg Arbeide, men jeg blev der ikke længe. Grunden hertil var mit Ubekjendtskab med Laugsskikkene og min afgjorte Ulyst til at føie mig efter dem. Aldrig glemmer jeg min første Søndag i Kiel. Jeg skulde møde om Formiddagen paa Laugshuset, hvor der holdtes Forsamling. Hvad gik saa denne Forsamling ud paa? Ene og alene paa at drikke Brændeviin. Jeg blev ansat som Staffer, det vil sige, jeg skulde sørge for at holde to Pokaler fyldte med Brændeviin og Øl og med dem gaae fra Svend til Svend. Hertil hørte ogsaa, at jeg skulde drikke Svendene til, jeg, som aldrig havde smagt Brændeviin og som havde en afgjort Modbydelighed derfor. Jeg satte Glasset til Læberne, men drak ikke, og udførte forøvrigt mit Arbeide saa godt jeg kunde. Der blev holdt lange Taler til mig, som alle gik ud paa det Samme, nemlig at jeg ikke kunde blive en ordentlig Svend, uden at jeg lærte at drikke. Man kan ikke forestille sig min Fortvivlelse. Jeg havde altid

antaget, at det ifkun var lastefulde Menneſker, ſom forfalbt til Drif, og her vilde man lære mig det Modſatte. Men under al min Angſt var dog den Tanke ſtærk hos mig: det ſkal ikke ſkee. Imidlertid var det blevet Middag, og Enhver gik til Sit. Da der den Dag vare to Svende blevne, hvad man kalder, fyrige og diſſe ſkulde mores, blev det beſtemt, at man om Eſtermiddagen ſkulde ſamles paa et Værtshuus udenfor Byen. Det blev ſtrengt paalagt mig at møde. Mødte jeg ikke, vilde det gaae mig galt. I det ſkrækkeligſte Humeur af Verden gik jeg hjem. Alleſlags Tanker fore mig igjennem Hovedet og jeg var aldeles raadtil. Af mine Reife penge havde jeg kun 3 Rbdgr 3 ſ tilbage, hvor langt kunde jeg komme med dem? Mødetiden var beſtemt til Klokken 2. Jeg gik derud i en meget nedtrykt Stemning. Jeg blev venligt nok modtagen, men man lod mig dog vide, hvor galt det vilde være gaaet mig, derſom jeg var udebleven. Jeg fik min Plads ved et Bord midt imellem de Andre, der forlangtes Ol og Brændeviin og nu ſkulde der drikkes paa Kraft. Jeg maatte igjen høre paa lange Formaningstaler, ſom alle gik ud paa at foreſtille mig, hvor vigtigt det var for en ung Svend, der ſkulde lære Skif og Brug, at komme ſammen med dem. Det blev alvorligt paalagt mig at drikke en god Snaps med mine Kammerater, ſaa ofte jeg havde Leilighed dertil. Gjorde jeg det ikke, kunde jeg ikke komme frem i Verden; jeg vilde ovenikjøbet udfætte mig for at ſaae dygtigt Brygl.

Jeg var næsten forrykt. Det var et yndigt Veir, og igjennem Binduet kunde jeg see Folk spadserere udenfor. „Gid Du var imellem dem, tænkte jeg, gid Du som dem kunde nyde Din Frihed i Naturen!“ Men jeg maatte blive. • Endeligt, efter at der var drukket i flere Timer, reiste man sig fra Bordet, for at søge Reglebanen. Det var da altid bedre, at komme ud i den friske Luft. Længe varede det dog ikke, før man atter skulde til at drikke og saaledes gif den hele Eftermiddag. Aftenen nærmede sig, og de to Svende, som skulde reise den næste Dag, maatte nu til Byen, for at faae deres Pas paategnet. Det blev derfor besluttet, at vi Alle skulde følge dem og bagefter samles paa Laugshuset, for at tilbringe Aftenen der. Jeg bad dem, om jeg ikke først maatte gaae lidt hjem, hvor jeg havde Noget at gjøre. Først blev det mig nægtet, men tilsidst tilloob man mig det paa den Betingelse, at jeg mødte præcis paa Laugshuset en Time efter. Jeg gif naturligviis ind paa Betingelsen, men i mit stille Sind tænkte jeg „Slipper Du først herfra uden Brygl, skal Du visseligt ikke møde tiere.“

Ad en Omvei gif jeg hjem i en meget fortviolet Stemning. Da jeg havde naaet mit Kammer, fik mine Taarer Luft. Jeg var altsaa kommen blandt Fremmede, blot for at blive en Dranker. Nei, saa vilde jeg heller give mig til at være en Dagleier, jeg var da idetmindste en fri Mand. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde gribe til, kun saa meget vidste jeg, at jeg ikke vilde

blive her, om jeg saa skulde opgive Hattemageriet; Thi det vilde jeg jo rimeligviis blive nødt til, naar jeg saaledes gif bort — og hvad saa? Af min hele Capital havde jeg kun 20 β tilbage, alt det Øvrige var fortæret. Jeg gif til min Mester fortalte ham Alt og sagde ham, at jeg maatte reise. Jeg hverken kunde eller vilde blive et Sted, hvor, som det syntes, et skikkeligt Menneſte endeligt skulde fordærves, for at faae Lov til at arbejde i sit Fag. Min Mester hørte nøie paa mig, men da jeg havde endt, bad han mig for Alt ing dog at blive, idetmindste nogen Tid. Jeg sagde i Førstningen bestemt nei. Jeg maatte affted, skjøndt jeg, for at skaffe mig et Par Rejsefillinger, maatte sælge Noget af mit Løi. Tilſidſt gav jeg dog efter for min Mesters Forestillinger, især da han forſikkrede mig, at jeg ikke behøvede at bekymre mig om Svendenes Trussler; den Sag skulde han nok klare for mig. Naar jeg kunde have Fred, vilde jeg jo gjerne blive, baade for at lære Noget og for at tjene Noget. Jeg blev altsaa. Paa Kroen mødte jeg naturligtviis ikke. At man der har bandet mig eftertrykkeligt og lovet mig, Gud veed hvad, var nu vist nok.

Dagen efter kom den ene af de Svende, som skulde reise, til min Mester, for at faae sine Papirer paategne, da han havde arbejdet hos ham. Aldrig saasnart viste han sig, før Mester modtog ham med Skjældsord og lod ham vide, at han ikke kunde faae sine Papirer efter den Dpførsel, han havde diift imod et ungt Menneſte.

Han kunde forresten hilse sine Kammerater og sige dem, at han vilde klage over dem til Lauget i Hamborg. Mig lovede Mester, at jeg ikke skulde lide nogen Overlast af Svendene.

Jeg blev nu i Kiel i 4 Uger, længere kunde jeg ikke holde det ud. Paa Laugshuset turde jeg naturligviis ikke komme, ligesaa lidt turde jeg vove mig ud; jeg risikerede jo at blive overfaldet. Det var ikke til at holde ud i Længden og saa besluttede jeg mig for Alvor til at reise. Jeg blev atter anmodet om at blive, men denne Gang lod jeg mig ikke overtale. I de fire Uger havde jeg tjent 3 Rgdlr; det var jo ikke Meget og det var Alt, hvad jeg havde; men jeg meente dog at kunne komme langt med det.

Det var nu min Plan, at reise over Altona og Hamborg til Hannover. Jeg vidste, at jeg ifølge Stif og Brug var berettiget til at have fri Kost og frit Logis i enhver By, hvor der var en Laugsmester. Da jeg kom til Hamborg, opholdt jeg mig der i tre Dage, i hvilken Tid jeg havde Alt frit. Men før jeg kunde drage videre, maatte jeg have et saakaldet Kunnschaft af Lauget i Hamborg. Jeg henvendte mig derfor til Obermanden og udbad mig et saadant. Det var en venlig Mand, som indlob sig meget med mig. Under Samtalen kom det for Dagen, at han havde kjendt min Fader som Svend. Efter at have gennemseet mine Papirer, sagde han: „hør unge Mand, jeg vil raade Dem til at spare den Daler, det nye Papir vil koste.

Med de Papi rer, De har, kan De meget godt reise, hvorhen de vil. Reis De og bryd Dem om Jngenting.“ Jeg var jo meget glad ved at kunne spare den Daler. Reisen gif saa til Harburg, hvor jeg ankom henad Eftermiddagen. Jeg henvendte mig til den første Mester i Byen, hos hvem der arbeidede to Svende. Af dem blev jeg henviist til et Bærtshuus, hvor jeg skulde bespises for Byens Svendes Regning. Før jeg gif derhen, viste jeg Mesteren og Svendene mine Papi rer. De saae paa dem, ryste paa Hovedet og sagde: „blot han vil tage dem for gode!“ Sagen var den, at de skulde paategnes af en anden Mester der i Byen, som var en meget grov Karl. De viste sig meget venlige og deeltagende og den ene Svend bad mig om Papi rerne. Han vilde da sende dem hen til Manden ved en Dreng; maaste jeg saaledes kunnet slippe for selv at gaae til ham. Jeg blev da, hvor jeg var, saa længe. Drengen kom imidlertid tilbage med den Bæst, at jeg maatte indfinde mig personligt. Jeg gif altsaa derhen, men næppe var jeg kommen indenfor Døren, før jeg blev overfaldet med Skjælsord og spurgt, hvad jeg var for en Landstryger, der turde komme fra Hamborg med saadanne Papi rer. Stete mig min Ket, svæiede han til, saa skulde jeg først have en Dragt Brygl og derefter sættes fast. Hermed satte han mig med et Puf ud af Døren, idet han sagde, jeg kunde reise F . . . . i Bold. Der stod jeg nu paa Gaden og vidste ikke, hvad jeg skulde foretage mig. Da jeg var

dygtigt sulden, tænkte jeg, det var bedst at søge hen til det Værtshuus, der var mig anbiist. Her var jeg alt meldt, og fik godt at spise og drikke. Men hvad skulde jeg nu gribe til? Reise som Hattemagersvend og paa Hattemagerlauget kunde jeg ikke. Jeg havde jo rigtig nok mit Paa som Hattemagersvend, som jeg kunde reise paa; men jeg kunde nu ikke henvende mig til nogen Mester, for at faae min Geschend, da mine Papirer ikke længere vare i Orden. Reise maatte jeg imidlertid og reise gjorde jeg endnu samme Aften.

Da jeg kom udenfor Byen, traf jeg to unge Mennesker, et Par Smedkersvende, som ogsaa skulde ud blandt Fremmede. De kom fra Hamborg og skulde til Bremen. Da jeg var paa Veien til Hannover og vor Bei saaledes flere Mile var den samme igjennem Lüneborgheden, bleve vi enige om at følges ad. Det var vor Bestemmelse at gaae et Par Mile den Aften og, naar vi saa traf et Værtshuus, at overnatte der. Vi havde alt gaaet over halvanden Mil uden at see et Huus eller møde et Menneffe, da vi endeligt indhentedes af en Mand, der kom kjørende i en lille Vogn med en usel Hest for. Vi spurgte ham, hvor langt vi havde til det nærmeste Værtshuus. Over to Mile, svarede han. Det var alt begyndt at blive mørkt, og baade jeg og mine to Rejsefæller vare meget trætte. Vi vare meget forfnytte og jeg havde alt besluttet mig til at overnatte i en Grøft, dersom mine Rejsekammerater vilde bele Logis med mig, da Manden med Kjøretøiet tilbød os, at vi

kunde lægge vore Handsler paa hans Bogn og gaae ved Siden af. Det var jo altid en Lettelse, da vi sagtens kunde holde Stridt med den ynkkelige Hest. Vi toge da imod Tilbudet. Endeligt langt om længe naaede vi Mandens Bolig. Han tilbød os Logis hos sig, og da vi ret skulde see os om, var det et lille Bærtshuus, Manden selv eiede. Hvor forundret blev jeg ikke, da han førte os ind i Stuen, der var aldeles blottet for Bohave. Borde, Bænke, kort Alt var borttaget og Gulvet dækket af et Lag Halm. Under Loftet hang en Lampe, som gav et svagt Lys. Ved næriere Eftersyn opdagede jeg, at Gulvet var fuldt af sovende Mandfolk og Fruentimmer imellem hverandre. Manden forlangte nu Penge for Nattelogis, det vil sige, for at faae Lov til at sove paa Gulvet. Naar vi havde bestalt, kunde vi lægge os, hvor vi vilde eller hvor vi kunde faae Plads. Vi havde intet Valg, Klokken var over halvtolv og vi toge tiltalte. Det var den første Nat, jeg skulde sove uden Seng. Det Bærste for mig var dog, at jeg skulde lægge mig til No imellem disse fremmede Menneffer. Jeg skrabede mig lidt Halm sammen og lagde mig ned med min Handsel til Hovedpude. Træt som jeg var, faldt jeg strax isøvn; men jeg havde ikke sovet mere end et Par Timer, før jeg blev vækket af en forfærdelig Støi. De Fleste af dem, som laae paa Gulvet, havde reist sig; et Par af dem stoges og et Fruentimmer stod imellem dem og skreg. Jeg reiste mig strax op, af Frygt for, at de skulde falde over

mig. Dette Spektakel varede længe. Saa vidt jeg kunde erfare, var Grunden hertil den, at een af Mændene bestyldte en anden for at være kommen hans Kone for nær. De skjændtes og sloges, saalænge de lystede; hverken Bært eller nogen Anden viste sig og lagde sig imellem. Det endte omsider med, at en heel Flok, en otte Stykker, gik ud af Døren og blev borte. Efter længe at have lyttet efter, om de kom tilbage, lagde jeg mig ned og faldt atter i Søvn. Da jeg vaagnebe var Klokken imellem 3 og 4 og Solen var oppe. Alle vare borte undtagen mine to Reisefæller. Vi reiste os strax alle tre og begave os paa Marchen, da vi her hverken kunde faae Vaadt eller Tørt. Natteløget havde vi betalt for og vor Paaklædning tog ingen Tid, da vi ikke havde været af Klæberne. Vi marcherede altsaa ud ad Veien i det Haab, snart at træffe paa et Bærtshuus, men vi havde gaaet over tre Timer uden at naae et saadant, da vore Veie skiltes ad. Vi sagde nu hinanden Farvel. De gik deres Veie ad Bremen til og jeg min ad Hannover til. Træt og sulten vandrede jeg ud ad Veien i det Haab, at jeg dog snart maatte komme til Huus eller Gaard. Men nei, der var intet at see. Nu paakom der mig en voldsom Tørst, som jeg ikke kunde faae slukket; thi paa Heden var ikke Vand at finde. Det havde regnet nogle Dage forinden, og hist og her i Hjulsporene stod lidt muddret Vand. I dette vædede jeg mit Lømmetørklæde og søgte ved at sugge Vandet ud af det at læsse mig; men jeg befandt

mig ilde derved. Skjøndt jeg knap kunde staae paa Venene, gik jeg dog videre saa godt, jeg kunde. Endelig saae jeg da en Gaard, som jeg antog for en større Forpagtergaard, midt paa Heden. Strax var jeg som et andet Menneske. Rask ilede jeg henad Veien og stod snart ved Gaarden. En stor Hund modtog mig just ikke meget venligt, men jeg slap dog forbi den og gik lige ind i Kjøkkenet, hvor en gammel Dame spurgte mig, hvad jeg vilde. Jeg bad om et Stykke Brød og et Glas Vand og vilde have forklaret mig videre om mine Gjenvordigheder; men hun afbrød mig, og befalede mig at pakke mig det hurtigste jeg kunde, dersom jeg ikke vilde have Hunden efter mig. Jeg var let at forfrække og blev derfor meget hange. Jeg skyndte mig at komme afsted det bedste, jeg kunde, medens Hunden gjæde ad mig og viste Tegn til at fare i mig. Hun kaldte dog Hunden tilbage og jeg slap ud paa Landeveien. Jeg var nær ved at vansmægte af Sult og Træthed og i min Fortvivlelse brast jeg i Graad og bad Gud, at hjælpe mig. Solen stod nu høit paa Himmelen og det maatte være langt op ad Formiddagen. Efter at have siddet en halv Timestid paa en Grøst-kant, tog jeg atter Kandselen paa Ryggen og vandrede fremad, saa godt jeg kunde. Vel havde jeg ikke mange Penge, i Alt kun 16 Mark, men det var dog mere end nok til at betale et Maaltid Mad med. Hvad kunde det dog hjælpe mig, hvor Intet var at kjøbe. Jeg vedblev at gaae og endeligt langt om længe fik jeg

Die paa en Kro langt borte. Dette gav mig nyt Liv og jeg stred saa hurtigt affted, som jeg kunde, indtil jeg naaede Stedet. Jeg kom ind i en meget stor Gjæstestue, hvor der ikke var et Menneske; men da jeg kaldte, viste sig en Pige, som paa min Begjæring bragte mig et Stykke Smørrebrød og et Glas Mælk. Det Stykke Brød var saa stort som vore store runde Landbrød ere paa Midten og Glasset svarede dertil. Det var et Slags store Olgas, som bruges til at drikke Ol af og rumme en „Schoppen.“ Med hvilken Glæde nød jeg ikke mit Maaltid, men da jeg havde endt det, havde jeg en Fornemmelse af, at jeg godt kunde have fortæret et Ditto. Man maa huske, at jeg ikke havde nybt Noget siden den foregaaende Eftermiddag og nu var Klokken henad 11. Jeg havde desuden den Morgen alene spadseret henved 4 Mile. Det var et vældigt Maaltid, jeg havde nybt, det Dobbelte af hvad jeg nu bruger to Dage til at spise; men jeg var dog ikke mæt. Imidlertid turde jeg ikke forlange det andet, før jeg vidste, hvad jeg skulde for det, jeg havde fortæret. Det var 2 Groschen; nei, tænkte jeg, saa gaaer det ei an at give flere Penge ud idag. Maaskee, tænkte jeg videre, kan Du gaae videre, naar Du faaer hvilet Dig en Timestid. Som tænkt saa gjort, jeg lagde mig paa en Bænk og faldt strax isøvn. Hvor længe jeg sov, kan jeg ikke sige saa nøie, dog vel mindst en Time eller to. Da jeg vaagnede og reiste mig, blev jeg halvt forfærdet, ved at see en kæmpemæssig Mand

sidde og spise foran mig. Han var eensøiet og havde idethede et banditmæssigt Udseende. Den gamle grønne Jakke, de lange Gamascher, de svære Stø og den vældige, jernbeslagne Stol svarede godt til hans Udseende. Han skal dog vel ikke samme Bei som jeg, tænkte jeg ved mig selv. Jeg hilste Goddag, men han svarede mig hverken med Ord eller Blik. Jeg gik nu hen til ham og spurgte ham, om han skulde ad Hannover til. Ja, det skulde han, svarede han mig paa rigtigt langtrukket Blattpst.

„Kunne vi ikke gjøre Følgestab, jeg skal den samme Bei?“ spurgte jeg ham, da jeg alt havde forsonet mig med hans Ydre.

„Det gaaer ikke unge Mand, svarede han, jeg gaaer altfor langsomt.“

„Hvor langt marscherer De om Dagen?“ spurgte jeg igjen.

„6 a 7 Mile,“ svarede han.

„Længere gaaer jeg heller ikke, saa vi kunne meget vel følges ad.“

„Ja seer De, unge Mand, sagde han igjen, De er ung og jeg er gammel. De gaaer raff, naar De gaaer, jeg derimod gaaer meget langsomt, og De vil ikke kunne udholde at gaae saa langsomt.“

„Vi kunne jo prøve derpaa.“

„Ja det kunne vi jo gjerne, men jeg gaaer ikke det første Par Timer endnu, da jeg alt har marscheret fra Harburg idag.“

Jeg vilde gjerne følge med ham, da jeg havde en Formodning om, at han kjendte Veien igjennem Heben. I Betragtning af, at jeg skulde vente og saa marschere videre, begjærede jeg nu igjen Smørrebrød og et Glas Mælk. Ogsaa dette fortærede jeg, uden just at føle mig overmæt. Endeligt bleve vi da færdige til at gaae. Ja ganske vist, gik han meget langsomt, det fik jeg at mærke. Jeg spurgte ham, hvor langt han meente vi kunde naae den Dag; Kl. var omtrent 3. Han svarede mig, at vi maatte see at naae en lille By, som hed Sulda, da der intet Værtshuus var at træffe før. „Hvor langt, spurgte jeg, er den borte?“ „Omtrent en 3 Mile.“ Saa, meente jeg, maatte vi kunne naae den tidligt paa Aftenen. „Nei, Kjære! svarede han, før Kl. 9 naae vi ikke dertil. Vi behøve to Timer til hver Mil.“ Da vi havde marscheret en 2, 3 Timer, meente han, det var bedst, vi hvilede os. Vi befandt os just i en lille Kratflov, hvor et Par Buske ydede os en styggesuld Hvileplads. Vi satte os og han aabnede sin Kandsel eller rettere Jagttaske, hvoraf han fremtog et Stykke Brød og lidt Flæsk. „De maa ogsaa tage Dem lidt“, sagde han, hvortil jeg svarede, at jeg Intet havde og nok kunde holde ud til Aften, uden at spise. „Nei vist kan De ei,“ svarede han og gav mig derpaa af sit Eget. Det saae sikkerligt ikke meget appetitligt ud, og nu vilde jeg ikke kunne have spist det, men dengang smagte det mig mageløst. Medens vi saaledes sad, og talte sammen om vor Reise, spurgte jeg ham, om han

fulde længere end til Hannover. Ja han fulde eu
 16—18 Mile henses Hannover, inden han naaede sit
 Hjem. Det var ikke hans Agt at opholde sig i selve
 Hannover, han vilde gaae lige igjennem Byen til et
 Værtshuus paa den anden Side. Da han hørte, at
 jeg ogsaa fulde en lignende Veilængde paa den anden
 Side af Hannover, spurgte han mig, til hvilken Egn
 jeg agtede mig. Jeg svarede ham, at jeg fulde til en
 lille By, som hed Uslar. Da han hørte det reiste han
 sig og ndbrød „Uslar, men, min Gud, det er jo netop
 den By, jeg er fra og som min Reise nu gjælder,“
 „Saa kjender de vistnok, sagde jeg, min Onkel, han
 hedder Hornung og er Kjøbmand.“ „Om jeg kjender
 ham, men min Gud, det gjør jeg rigtignok, han er
 netop min Belgjører paa denne Reise.“ Han fortalte
 mig nu, at min Onkel havde laant ham Penge til at
 kjøbe to Mælkeæfler, som han nu havde solgt i Ham-
 borg og tjent 40 Daler paa. Paa den Tid af Aaret,
 fortalte han, betaltes Æfler, som nyligt havde solet,
 meget høit i Hamborg. Det var Lægerne, som kjøbte
 dem for Mælkens Skyld til brystsvage Menneffer. Jeg
 viste ham nu mit Pas, for at han selv kunde see mit
 Navn og jeg spurgte ham om hans. Han hed Quarfer.
 Fra det Dieblit af, han hørte, at Hornung i Uslar
 var min Onkel, vidste han ikke alt det Gode, han vilde
 gjøre mig. Ogsaa jeg var glad ved dette mit Bekjendt-
 skab og ved saaledes at faae en venlig Reisefælle, der
 var fra Uslar og kjendte min Onkel.

Vi naaede Klokken omtrent halvti til Sulda. Han vilde endeligt have, at jeg skulde dele Seng med ham, da det var bedre for mig, meente han, end at ligge paa Straa. Den Nat glemmer jeg ikke saa let, da jeg ikke kunde lukke et Øie for Smerter i mine Been. Da Klokken omtrent var 3, stode vi op og modtoges af den lifligste Duft af nybagt Brød fra et Bageri i Nærheden. Vi fik os en god Kop Kaffe og et Stykke frist Hvedebrød, som smagte os deiligt og vi begave os atter paa Vandring. Vi kom den Dag igjennem en By, som hedder Bergen og paa den anden Side af Telle overnattede vi i en Kro. Paa den tredje Dag naaede vi Hannover, hvor jeg maatte opholde min Reisefælle et Par Timer, da jeg maatte have mit Pas, som kun var viseret hertil, paategnet. Vi overnattede imidlertid ikke i Byen, men i et Bærtshuus paa den anden Side. Nu gik det ad Uslar til, og til Beien fra Hannover til Uslar brugte vi en 3 à 4 Dage. Der var dengang ingen ordentlige Landeveie og man var ikke tjent med at følge dem, naar man var tilfods. Vi fulgte bestandigt Fodstierne over Bjerge, igjennem Dale og uhyre Skove. Uden Quarfer vilde jeg ikke kunne have fundet Bei paa den Maade, men han var bekjendt med enhver Sti. Vi passerede paa denne Bei igjennem en temmeligt stor By, der hedder Einbeck. Endeligt, efter at have reist syv Dage sammen, naaede vi Uslar temmeligt seent om Aftenen; det var da begyndt at blive mørkt. Min Reisefælle viste mig hen til min Onkels Huus.

II. I Uklar og Bødenfelde.

Den Aften, jeg ankom til min Onkels Huus, var der netop Fremmede, men min Onkel selv var ikke hjemme; han var i Klubben. Min Tante tog meget venligt imod mig, og da de just stode i Begreb med at sætte sig til Thebordet, bad hun mig tage Plads imellem dem; min Onkel, meente hun, vilde snart indfinde sig. Ingen maatte sige ham, hvem jeg var; man vilde see, om han uden det kunde kjende mig. Det maa nemlig bemærkes, at min Onkel var aldeles uvidende om min Reise fra Hjemmet. Det varede ikke længe, inden min Onkel kom hjem. Det var en høi Mand, som med gravitetist Alvor hilste paa hver Entelt i Selfabet. Da han kom til mig, stod han et Dieblit stille og udbrød da: „Det er jo min Brodersøn; God Aften Brodersøn, vær velkommen! Hvorfor har De eller Deres Moder ikke anmeldt Deres Besøg?“ Alle forbaufedes over den Sikkerhed og Hurtighed, hvormed han kjendte mig; men min Onkel svarede: „Det er da ikke saa underligt, han er jo netop i den Alder, min Broder var, da vi skiltes ad for sidste Gang, og han ligner ham, som den ene Draabe Vand ligner den anden. Jeg har ikke havt andre Sødstende end denne Broder, jeg har derfor godt ved at huske ham.“ Jeg blev nu udspurgt om Et og Andet ogsaa om min Profession. Hertil svarede jeg kort og godt, at jeg var Hattemager.

Den venlige Modtagelse, jeg nød hos min Onkel

og hans Familie, virkede meget velgjørende paa mig. De første otte, fjorten Dage gif jeg omkring og bestilte Ingenting, men det kjedebe mig. Til at reise igjen, havde jeg ikke synderlig Lust, især da jeg ikke kunde reise paa Hattemageriet, eftersom mine Papirer ikke vare i Orden. Foreløbigt opgav jeg derfor min Reise. — Ved Siden af min Onkel boede en Snekter, ved Navn Friderichsen, som havde meget Arbeide og holdt en halv Snees Svende. Jeg gjorde mig et Erinde ind paa hans Værksted og saae, at der var, hvad jeg ønskede, en ledig Høvlebænk. Da jeg havde gjort denne Opdagelse, spurgte jeg Onkel, om han ikke troede, at jeg kunde faae en Høvlebænk og noget Værktøi at laane hos Friderichsen; thi i saa Fald vilde jeg forfærdige en eller anden Ting til Onkel og Tante, da jeg, som jeg tilsvøiede, forstod mig lidt paa Snekteri. Min Onkel, som var en god Ven af Friderichsen, meente ikke, der kunde være Noget iveien. Jeg fik mig saaledes en Høvlebænk og noget Værktøi tillaans, og for at faae Træ, gif min Onkel en Dag med mig ud paa Landet, hvor han kjøbte nogle smukke Birkeplanter. Paa denne Tour kom jeg paa en mærkelig Maade til at røbe min Mangel paa Stundskab i det tydske Sprog. Paa Veien mødte vi en Bonde, som min Onkel tiltalte og udspurgte om Veien til en Mand's Bolig, han nævnte ved Navn. Bonden svarede paa plat Tydsk: „ja, ehrde Hr. Hornung, gehe gradeaus, da sehen sie das witte Haus, det is es.“ Da vi vare alene, sagde jeg: kjære Onkel, den Mand

talte jo Danst. Ordene havde ikke lydt fremmed i mine Øre og Udtrykket „witte Huus“ havde aldeles forvirret mig. Min Onkel brast i en hjertelig Latter og, da jeg beraabte mig paa „witte Huus“, som efter min Mening var Danst, lo han endnu hjerteligere. — Jeg havde ikke ondt ved at forstaae Tydsk, men man havde meget ondt ved at forstaae mig. Min Onkel kunde længe ikke glemme den Historie og uddrog deraf den Slutning, at Danst maatte være en Slags Platttyff.

Mit første Arbeide her var et Sybord til min Tante. Jeg havde faaet et rart Børelse hos min Onkels til at arbejde i og det gik raff fra Haanden. Da Sybordet var færdigt, blev det meget beundret, hvortil maaskee hidrog, at der i Uslar slet ikke forfærdigedes Meubelarbeide. Selv Friderichsen fandt det meget smukt, og det var det ogsaa, tør jeg nok sige; jeg havde anvendt megen Umage derpaa. Derefter forfærdigede jeg en Sopha, 12 Stole og et Bord, Alt af Birketræ og poleret. Men hermed var Sommeren ogsaa gaaet og jeg begyndte at blive urolig. — Sjøndt jeg var meget nænsom over mine Klæder, vare de dog nu noget medtagne. Jeg fik nok lidt til dagligt Brug af min Onkels. Min Tante syede mig saaledes en Skjorte, da ikkun to af de tre, jeg havde medbragt fra Hjemmet, vare brugbare. Nogle Strømper strikkede min Tantes Moder til mig. Denne Kone, som jeg kaldte Bedstemoder, var en Præsteente, som havde lidt privat Formue.

Min Stilling begyndte som sagt at blive mig

piinlig. Jeg indsaae, at det ikke kunde hjælpe at blive længere hos min Onkel, hvor jeg ikke kunde lære Noget. I forknýt Stemning gif jeg derfor en Dag ind til Snekter Friderichsen, for at søge Raad. „Siig mig, kjære Hr Friderichsen, hvad skal jeg gjøre. Jeg er nu hverken Hattemager eller Snekter; troer De, at jeg med det, jeg kan, turde paatage mig at arbejde som Snektersvend; jeg har jo ikke det Haandlag, som de besidde, der have staaet ordentligt i Lære?“ „Beed De hvad, kjære Hr Hornung, kunde enhver Snektersvend arbejde som Dem, maatte han være glad, og vil De blive ved Snekteriet, skal jeg sandeligt gjøre for Dem Alt, hvad der staaer i min Magt.“ Jeg spurgte ham nu, om han ikke kunde have Brug for mig en 3—4 Uger, indtil jeg fik en anden Plads; men min Onkel, tilføiede jeg, maa ikke vide, at jeg har henvendt mig til Dem, da han endnu har Et og Andet, som han vil have, jeg skal gjøre for ham. Jeg kan dog ikke forsvare at blive der længere; jeg slider mine Klæder op og lærer Intet. De kunde gjøre mig en Tjeneste, naar De vilde gaae til min Onkel, uden at lade ham mærke, at jeg har været hos Dem, og bede ham om, at han for en 3—4 Uger vilde afstaae mig til Dem. Som Grund kunde De jo angive, at De for Tiden havde mere Arbejde, end De kunde overkomme. Jeg er vis paa, at min Onkel dog vilde føle sig smigret, naar han saaledes fik at see, at De kunde bruge mig.“ Dertil var han villig. Da min Onkel hørte hans Begjæring, var

han strax af den Mening, at jeg endeligt maatte tage derimod. Jeg flyttede nu Høvlebænk og Bærtsøi ind til Friderichsen med den faste Beslutning, ikke at bringe det tilbage, dog skulde jeg vedblive at have Kost og Logis hos min Onkel. Hvad jeg skulde have for mit Arbeide, blev der ikke talt om.

Forinden jeg tog Arbeide hos Friderichsen, var der hændet mig Noget, som gav mig nok at tænke paa under mit Arbeide hos ham. En Dag havde Præsteventen, som jeg kaldte Bedstemoder, spurgt mig, om jeg ikke kunde have Lust til med hende at aflægge et Besøg i Morringen, hvor hun havde to Sønner, den ene Præst, den anden Kjøbmand, som jeg saaledes kunde lære at kjende. Det vilde naturligviis være mig en Glæde, og en Eftermiddag i temmeligt daarligt Veir begave vi os paa Veien fra Uslar til Morringen. Kjørebertil kunde man dengang ikke, man maatte gaae ad Fodstien og paa den Maade tilbagelægge omtrent 3 Mile. Vilde man endeligt kjøre blev Veilængden over 6 Mile og saaledes en heel Dags Reise. Seent om Aftenen, Kl. 10, ankom vi til Morringen. Kjøbmanden, hendes Søn, hos hvem vi toge ind, blev yderst forbausset over, at hans Moder, der var sine 70 Aar gammel, havde turdet vove sig paa en saadan Tour. Hans Kone laa netop i Barselseng, men der blev ligesuldt meget hurtigt gjort Anstalt for os, saa at vi kunde komme i Seng. Den næste Dag fulgte jeg med Bedstemoder til hendes anden Søn, Præsten Laves,

hvor vi spiste Frokost. Præsten var en livlig Mand, der talte meget, men dertil noget sær i sit Væsen. Han var i en sjælden Grad musikalsk og havde faaet et ganske nyt Flügel fra en Instrumentmager Ritmüller i Goettingen, der dengang var bekjendt for at levere de bedste Instrumenter. Præsten spillede hele Timer for mig, og hans Spil, saa vel som Instrumentet gjorde et mærkeligt Indtryk paa mig, som maaskee aldrig udslettebes. Hans Flügel hørte til en Slags Instrumenter, som man nu slet ikke bruger. I det var anbragt baade Tromme, Klokke, Bækken og Fagot, og naar han ret brugte alle Pedaler, gjorde det et forfærdeligt Spektakel. For mig, som aldrig havde hørt et Fortepiano, var det jo mageløst deiligt. Den Opfindelse skrev sig egentligt fra Wien; men nu anbringer man som sagt, ikke længere Sligt i Instrumenterne. Jeg var nær ved at tabe Næse og Mund ved at see og høre paa dette. Hvorledes et Menneffe kunde lære at forfærdige et saadant Instrument, var mig aldeles ufatteligt. „Seer De, sagde Præsten, naar De nu bliver en rigtigt dygtig Snekker, kan De ogsaa lære at gjøre et saadant Instrument; thi Ritmüller har fra Først af ikke været andet end Snekkerjvend.“ I mine Tanker var det en reen Umulighed. Hvorledes skulde jeg kunne lære at huffe alle de Dele, hvoraf det bestod. Præsten maatte af og til ned paa sit Contor, men han tillod mig at blive deroppe, kun maatte jeg endeligt ikke røre Noget ved det. Der stod jeg nu og fortabte mig i Bestuelsen, men jo

længer jeg gloede, desto dummere blev jeg; jeg forstod jo Intet af det Hele. Omfider maatte jeg da hjem til Kjøbmanden; men jeg kunde nu hverken spise, drikke eller sove for at tænke paa Instrumentet. Præsten siger nok, at en Sneblersvend kan lære at gjøre saadant et; men det er dog vist umuligt. Den Tanke maa jeg slaae af Hovedet. Det var let nok sagt og besluttet; men i de otte Dage, jeg blev i Moringen, maatte jeg derover, for at bestue og høre Vidunderet. Da jeg kom hjem til Uslar skulde jeg da fortælle min Onkel Alt, hvad jeg havde seet og hørt hos Tantes Broder. „Ja seer De, sagde han, naar De bliver en dygtig Snebler, kan De ogsaa lære at gjøre et saadant.“ Hvad, siger han ogsaa det? tænkte jeg, men svarede høit: Onkel, det anseer jeg for umuligt. Mere blev der dengang ikke talt derom, men mine Tanker vare dog bestandigt henvendte herpaa. — Det var nogle Dage, før jeg kom til Friderichsen, at min Onkel spurgte mig, om jeg kunde have Lyst til at følge med ham til Goettingen den følgende Dag, saa kunde jeg faae den By at see. Jeg tog naturligtviis med Glæde mod dette Tilbud. Paa Veien spurgte jeg min Onkel, om det ikke var muligt for mig at komme i Lære hos Ritmüller. „Nei, sagde han, det troer jeg ikke; thi han tager ikke imod Lærlinge. Det Eneste skulde være, at De kunde tilbyde at arbejde et Aar for ham som Snebler uden Løn. Paa den Maade kunde det vel lade sig gjøre.“ „Tør jeg, kjære Onkel, gjøre ham et saadant

Tilbud?" „Det tør vi nok, jeg kjenner Manden meget godt.“ Vi gif da hen til Instrumentmageren og bleve førte ind i hans Stue, medens han hentedes fra Bærkstedet. Min Onkel og Ritmüller hilste paa hinanden som gamle Bekjendte og talte sammen om Et og Andet fra gamle Tider. I Samtalens Løb sagde saa min Onkel til ham: „Hør, Ritmüller, kunde De ikke bruge ham der, det er min Brodersøn og han er oplært i Snebkeriet?“ (At jeg var Hattemager blev ikke omtalt.) „Nei, svarede han, De maa sandeligt undskyld mig, kjære Hornung, det kan jeg ikke for Tiden. Havde han først været nogen Tid hos en Instrumentmager, havde jeg vel kunnet bruge ham, men nu ikke.“ O, hvor var jeg fortvilet! — Vi maatte nu drikke et Glas Biin med Ritmüller, som derpaa viste os om i alle sine Bærksteder. Alt, hvad jeg her saae, forekom mig storartet og jeg glemte det aldrig. „Seer De, sagde min Onkel paa Hjemveien, det er ikke saa let at faae Plads hos en Instrumentmager.“ Herved var nu intet Videre at gjøre og et Par Dage efter var jeg hos Friberichsen.

Mit første Arbeide hos Fr. var et Skab og dermed gif det meget godt. I det Hele forblev jeg hos ham en 4 Uger. Hvad jeg skulde have eller om jeg skulde have Noget for mit Arbeide, vidste jeg som sagt ikke. Kost og Logis fik jeg jo hos min Onkel. En Dag kom Fr. til mig og sagde mig, at han havde faaet en Plads til mig. Det var hos en Snebker Dönweber i

Bodensfelde, der ligger ved Weseren. Herover var jeg meget glad, men der var dog en Omstændighed, som bekymrede mig meget. Jeg havde jo ingen Ret til at tage Arbeide som Snektersvend, da mit Pas løb paa Hattemagersvend. Et Tilfælde kom mig her til Hjælp. I Sommerens Løb havde en Capitain fra Hannover været i Besøg hos en Familie i Uslar. Denne Capitain havde i 1807 været i Danmark med den engelske Armee og forstod Dansk. Min Onkel bad ham om at oversætte paa Tydsk mine danske Papirer, navnlig det Svendebrev, jeg havde faaet af Øvrigheden i Skjelsfær, da jeg havde gjort Svendeprove som Snektersvend. Dette gjorde han med megen Beredvillighed, og min Onkel var heelt glad ved at see, at jeg havde Beviis paa min Dygtighed. Nu gjaldt det om at faae et Pas. Hermed, meente min Onkel, skulde det ingen Vanskeligheder have. Han havde en Fætter i Carlshafen, der ogsaa hed Hornung og var Borgermester. Jeg reiste da til Carlshafen og opsogte Borgermesteren, der ogsaa var Kjøbmand. Han modtog mig meget venligt. „Kald mig Onkel,“ sagde han strax, og da han havde seet mit Svendebrev og hørt mit Grinde, svarede han til: „med Fornøielse skal jeg udfærdige Dem et Pas.“ Med dette mit Pas i Lommen reiste jeg strax tilbage til Uslar og underrettede Friderichsen om, at jeg nu kunde tage Arbeide som Snektersvend. „Det var jo meget godt,“ svarede han, „nu'er det bedst, at De reiser til Bodensfelde, og her har de 4 Daler for den Tid, De har

været hos mig.“ Min Glæde herover var sandelig stor; jeg takkede ham da ogsaa derfor og udtalte min Tilfredshed. Jeg kunde trænge til dem; thi jeg eiede bogstaveligt ikke en Skilling.

Den 1ste November 1824 reiste jeg glad og fornøiet til Mester Dönweber, som modtog mig meget artig. Dagen efter blev der anviist mig min Plads i Værkstedet, hvor der foruden mig arbejdede 6 Svende. Jeg saa strax, at man her leverede særdeles smukt Arbejde, ubelukkende Meubler; men det maa ogsaa bemærkes, at denne Mester havde arbejdet 9 Aar i Wien og var en meget duelig Snedker. Der blev strax overdraget mig, at gjøre en Sopha, hvortil jeg modtog Træet og den fornødne Bækked. Det var nu Altsammen meget godt. Men der stod jeg ganske stille og vidste hverken hvorledes jeg skulde begynde eller ende. Jeg havde hidtil kun arbejdet efter mit eget Hoved og jeg havde aldrig lært, hvorledes man skulde begynde et saadant Arbejde. Jeg stammede mig overfor de andre Svende, som antog mig for en god Snedkersvend. — Ingen vidste, at jeg havde været Hattemager. Jeg havde indstændigt bedet Familien, at holde dette skjult, og til min Glæde fik heller Ingen det at vide. — Men nu min Sopha; ja jeg begyndte at skjære Træet ud efter Mobellen, som var mig givet, men saa kom det Første, at ubearbejde det. Smuk skulde den være, naar den skulde svare til det Arbejde, der ellers blev gjort i Værkstedet. Ingen havde jeg, jeg kunde henvende mig

til; jo jeg havde En, min Gud. Om Hans Hjælp anraabte jeg, baade naar jeg lagde mig og naar jeg reiste mig, og han alene veed, hvorledes det gik; men min Sopha blev færdig og antagen for ret god. Imidlertid blev jeg mere bekjendt med de andre Svenske, saa at jeg ved deres Hjælp lærte mere og fik mere at see. Arbeide saa raft som dem, kunde jeg ikke, men det gik dog, og jeg takkede min Gud af Hjertet, for at han havde sat mig istand til at lære Noget.

Da jeg havde arbeidet der i 14 Dage, sagde Mester til mig, at jeg skulde have en halv Daler, det vil sige 4 ½ Dansk, om Ugen. Dermed var jeg meget tilfreds, da jeg tillige havde Kost og Logis. Jeg brugte kun af disse mine Penge til Badst, det Øvrige kunde jeg jo spare. De 4 Daler jeg havde med fra Uklar gik snart med, da jeg baade trængte til Støvler og Hverdagsbuxer; men i det Hele var jeg dog vel tilfreds. Kosten var ganske vist simpel, men fra Barndommen af var jeg vant til Lævelighed. Det, som det i de Aar kom an paa for mig, det var at faae rigtigt Meget, men jeg veed ikke, hvorledes det gik, af den Kost jeg her fik, kunde jeg spise saa meget, det skulde være, uden at føle mig mæt. Grunden var vel den, at vor Hovedføde var Kartofler. — Om Morgenen fik vi paa Bordet hensat en Kjedel med Kaffe, og til Hver af os en Kop og et lille Stykke Brød. Af Caffen kunde vi drikke saa meget, vi vilde; men vi fik hverken Mælk eller Fløde end sige Sukker dertil. I Førstningen vilde

det ikke gaae for mig, men senere kom jeg endog til at holde deraf. Om Formiddagen fik Hver af os to Stykker Brød med Olie eller frisk Tælle paa. Dermed gik det ogsaa, da jeg først blev vant dertil; men der var saa lidt deraf. Middagsmaden bestod i Almindelighed af Kartoffelsuppe eller Pillekartofler med Olie til at bryde i, og om Aftenen tømte man en Masse Kartofler ud paa det bare Bord for os. Ogsaa dertil gav man os Olie. Denne megen Olie — det er Kædelolie — bliver man snart vant til, naar den blot er godt hebet; men er den slet og lunken, og det var den ofte, er det en hæslig Spise. Alt dette fortæller jeg kun, for at vise, at man kan vænne sig til alt Sligt, naar man virkelig vil det.

Julen kom og jeg fik Lyst til at besøge Uslar, som over Bjergene kun var to Mile borte. Jeg fortalte nu min Onkel, hvor glad jeg var, over at være kommen til en Mand, som jeg kunde lære Noget af. Det glædede ogsaa den kjære Mand. Men i mit stille Sind gik jeg bestandigt om med den Tanke, at komme til at lære at forfærdige Fortepianoer. Snedkeriet tiltalte mig ikke som Profession og, naar jeg skal være ærlig, holdt jeg nok saa meget af Hattemageriet; men da jeg havde gjort mig fortrolig med den Tanke, at jeg for at blive Instrumentmager, først maatte blive en god Snedker, gjorde jeg mig al mulig Umage hermed. En Dag spurgte jeg dog min Onkel, om han ikke troede, han kunde skaffe mig en Plads hos en Instrumentmager;

men hertil svarede han mig, at derpaa kunde det ikke nytte at tænke endnu. Jeg maatte først see at blive en ferm Snebker; imidlertid skulde han tænke derpaa og om muligt opspørge en Plads til mig. Hermed maatte jeg lade mig nøie. Idie Juledag gif jeg tilbage til Bodensfelde og tog for Alvor fat paa mit Arbeide. Men bestandigt var min Tanke ved Instrumentmageriet, hvorved jeg imidlertid kun tænkte paa Fortepianofabrikationen. Skjøndt jeg ideligt sagde mig selv, at jeg dog ikke kunde lære det, kunde jeg alligevel ikke løsrive mig selv fra denne Tanke. Der var bleven til en fix Idee hos mig, og forstyrrede endog min Rattero.

Paa den Maade gif Vinteren. Om Aftenen efter endt Arbeidstid var jeg alene med en Læredreng ved Navn Ludvig. Det var et net ungt Menneſte paa 20 Aar, som jeg fattede megen Godhed for. Han var Søn af en Skomager i Dels, som ligger omtrent fire Mile fra Bodensfelde. Til ham betroede jeg hele min Higen og Tragten og fortalte ham, hvorledes hele min Hu stod til Instrumentmageriet. Jeg vilde være tilfreds, naar jeg blot kunde faae Arbeide hos en lille, ubekjendt Instrumentmager. Havde jeg først arbeidet uogen Tid hos en saadan, vilde det, meente jeg, falde lettere at faae Plads hos en større Fabrikherre. Herom dreiede sig altid Talen, naar jeg var alene med Ludvig. En Aften fortalte han mig, at der i Dels levede en Instrumentmager i meget usle Aar. Han var dygtig nok, men meget forfalden til Drik, og naar han imellem fik

Bestilling paa et Instrument, kunde han ikke tage fat derpaa, før han havde faaet Forfsud. Jeg fik nu en ny Idee. Jeg vilde tilbyde denne Mand, at arbeide for ham uden Løn og uden Koft og Logis. Koft og Logis kunde jeg vel faae for et ringe Beberlag hos en Bonde i en saa ringe Flække; men selv den billigste Betaling kunde jeg ikke erlægge, thi jeg havde aldeles Intet. Jeg grublede bestandigt paa at finde Udvei, men forgjæves. Havde jeg endda høvt mit Uhr, men det var mig frastjaalet en Aften, jeg havde ladet det hænge paa Væggen, medens jeg gik op for at spise. Og dette Uhr var ikke engang mit eget. Det tilligemed et Par Sølvspønder havde min Stedfaders Fader i Kiel leveret mig, for at jeg engang, naar jeg kom hjem, kunde give det til hans Søn. Jeg fattede nu den Plan, at sælge mine sorte Klæder, jeg havde med fra Hjemmet. De vare endnu ret nette, men, foruden min graa Arbeidsfrakke og et Par ditto Beenklæder, der vare yderst simple, udgjorde de ogsaa min hele Garderobe. Jeg besluttede mig nu til at sælge disse sorte Klæder og Sølvspønderne, saa, meente jeg, kunde jeg vel faae Penge nok til at betale en Bonde for Koft og Logis et Aarstid. Denne min Plan havde jeg meddeelt Ludvig og vi bleve omfider enige om, at vi den første Søndag, det blev godt Veir, skulde gaae over til Dels og see at træffe Aftale med den derboende Instrumentmager. Løverbagen var alt kommen, Veiret lovede godt, det var i April en 8—14 Dage før Paaste, og Alt var beredt til vor

Vandring den følgende Dag. Saa kommer om Eftermiddagen Snekker Friderichsen fra Ullar ind til mig. „Hvorledes gaaer det, Hr Hornung?“ spurgte han venligt og begyndte en Samtale med mig. „Det er sandt,“ sagde han i Samtalens Løb, „jeg har et Brev til Dem fra Deres Onkel.“ Et Brev! jeg Stakkel, som knap kunde gjøre mig forstaaelig paa Tydsk, langt mindre læse tydsk Skrift. Jeg fik Ludvig udenfor med mig og bad ham læse Brevet. Det løb kort og godt saaledes: „Kjære Fætter! jeg har faaet en Plads for Dem hos en Instrumentmager i Cassel. Kom over til mig, saasnart De kan, da jeg har lovet, at De skulde møde snarest muligt i Cassel.“ Jeg var nær ved at falde om af Glæde. Ludvig stod som forstenet og saae paa mig. „Ja, saa tager De vel ikke med til Dels imorgen?“ „Nei, paa ingen Maade; jeg gaaer nu til Mester og beider ham om Tilladelse til at reise strax med Friderichsen.“ Som sagt saa gjort. Jeg fortalte nu Mester, hvad min Onkel havde skrevet og hvorledes min hele Attraa var gaaet ud paa at blive Instrumentmager og bad ham om Tilladelse til at reise, om muligt strax. Han blev vred og svarede mig, at, naar jeg ikke vilde blive, kunde jeg gjerne reise, men han indsaae ikke, hvad Gavn jeg kunde have deraf, da jeg endnu havde meget at lære som Snekker. Jeg gav mig strax ifærd med at pakke og snøre min Kandsel og, da var jeg færdig, gik jeg atter til min Mester for at sige ham Farvel. Jeg haabede med det Samme at

faae mit Tilgodehavende. Forlange det, kunde jeg ikke, dertil var jeg altfor undselig; det var jeg og det er jeg. Jeg havde nu været her omtrent 5 Maaneber og efter min Regning tilkom der mig i Alt 11 pr. Dalere, i Genhold til hvad Dönweber havde lovet mig. Men heraf havde jeg faaet contant 2 Daler til Badst, og han havde desuden besørget mig en Vest. Hvad denne kostede, vidste jeg ikke, men jeg antog en Dalerspænge. Jeg maatte saaledes have omtrent 8 Daler tilgode endnu. Jeg sagde ham altsaa Farvel, og, da han slet ikke lod til at tænke paa at betale mig, tog jeg Mod til mig og sagde: „Kjære Hr Dönweber jeg har slet ingen Penge.“ „Jeg har sandeligt heller ingen,“ svarede han, og lidt efter søiede han til: „Jeg kan ikke regne, at De har været hos mig mere end 5 Maaneber. De kom desuden, som Deres Dntel sagde mig, for at lære Noget og jeg veed saaledes ikke, hvad der kan tilkomme Dem. De har modtaget 2 Daler contant og jeg har besørget dem en Vest fra Goettingen. Hvad den skal koste, veed jeg ikke, da jeg endnu ikke har faaet nogen Regning; men her har De en halv Daler. En af Dagene kommer jeg over til Uslar, saa skal jeg komme til Dem.“ Der stod jeg net i det. Jeg havde bestilt et Par Støvler hos en Skomager ligeoverfor, de skulde koste 4 Daler. Endeligt samlede jeg alt mit Mod og sagde ham dette, idet jeg tillige bad ham om, at han vilde betale Støvlerne, naar de vare færdige. Da han lovede dette, bad jeg ham endvidere om en Sebbel med

dette sit Løfte til Stomageren. Dgsaa dette lovede han mig; men vred var han, det var tydeligt nok. Jeg gik nu til Stomageren, som havde lovet at sende mig Støvlerne til Uflar om en tre, fire Dage, og viste ham Seddelen. „Ja, ja,“ svarede han, „Støvlerne skal De faae, som jeg har lovet det; men om jeg nogenfinde faaer Pengene, maa vor Herre vide. Jeg beklager Dem forresten af mit ganske Hjerte.“ Og jeg fik Støvlerne tilsendte. —

Først Kl. 11 om Aftenen var Friderichsen hjemfærdig. Han sad i et Bærtshuus og var temmeligt munter. Vi gik da om Natten over Bjergene til Uflar. Det var en uhyggelig Tour og jeg var ikke fri for at være bange, da der, som jeg havde hørt, vare mange vilde Dyr, især Bildsviin i Skovene. Alt gik dog godt og jeg naaede i god Behold min Onkels. Min Tante vilde have, at jeg skulde blive Paaskehelligdagene over, at hun kunde eftersee mit Tøi. Hvor var hun en rar Kone, den Tante. Endeligt var Paassen forbi, og jeg skulde begive mig paa Reisen til Cassel. Jeg havde ventet, at min Onkel skulde have spurgt mig, om jeg havde Reispengene; men det gjorde han ikke. Rimeligviis antog han, at jeg havde tjent mig saa Meget, at jeg havde Penge nok til Reisen, men jeg havde kun den halve Daler, jeg fik af Dönweber. Det var i det Hele 4 Mark danst.

III. I Cassel.

En Morgen tidligt begav jeg mig paa Veien til Cassel. For at spare mig en lang Omvei, fulgte jeg en Fodsti over Bjergene. Min Onkel havde leiet en Kone til at vise mig Bei over det første store Bjerg, og, naar vi naaede saa vidt, skulde hun, saa godt det lod sig gjøre, betegne mig den øvrige Bei, som saa, sagde man, ikke var til at tage feil af. Det var et daarligt Veir, og det begyndte at snee; men, saa længe jeg havde min Veiviser, gik det godt nok. Da vi havde passeret over det første Bjerg, sagde hun mig Farvel, efter at hun havde udpeget mig den Bei, jeg skulde følge. Under et vedholdende Snefog vandrede jeg nu fort i tre Timer, uden at kunne see de Mærker, jeg skulde rette mig efter. Tilfældst mærkede jeg, at jeg maatte være gaaet feil, hvorover jeg blev heelt ilde tilmode. Jeg satte mig ned, for at hvile og forfriske mig ved et Maaltid af den medbragte Mad. Derefter fortsatte jeg min Vandring, vistnok ligetil Middag, uden at see et Menneſte. Endelig saa jeg en Mand sidde ved et Træ. Det var en stor, skjægget Karl, der ved en Ild var beskjeftiget med at stege sine Kartofler. Det er den eneste Kost, Skovhuggerne tage med sig, naar de gaae paa Arbeide i Skoven. Manden var Skovhugger, en vild, røveragtig Karl at see til og ikke af den Slags, man holder af at møde paa en eensom Skovvei. Jeg blev imidlertid glad ved at see ham og ilede hen til ham. Da

jeg bad ham, vise mig den rette Bei til Cassel; saae han paa mig og svarede: „det er ikke Beien, hvor kommer De fra?“ Da jeg havde sagt ham det, svarede han barff: „De kan jo følge den Bei der“, idet han pegede hen i en bestemt Retning. Jeg spurgte ham nu, om han ikke kunde følge mig et Stykke paa Bei. Hertil svarede han først slet ikke, saae ikke engang paa mig, men fortsatte sit Maaltid. Da han havde betænkt sig lidt, spurgte han mig, hvad jeg vilde give ham for at følge mig en Miilsvei eller noget længere, saa jeg kom paa den rette Bei. Paa mit Spørgsmaal om, hvad han vilde have derfor, svarede han ikke strax, men saae paa mig og spurgte saa, hvor mange Penge jeg havde. Herpaa svarede jeg, at jeg kun havde saa: „Ja, seer De, sagde han saa, under to gute Groschen vil jeg ikke følge Dem.“ Da jeg betænkte mig, svøiede han til: „jeg vil have Pengene forud.“ Jeg søgte nu i Lommen, som om jeg ikke havde flere end de samme, omtrent 12ß dansk, og gav ham dem. Jeg var belavet paa, at han vilde narre mig; men heri gjorde jeg ham dog Uret. Han spiste blot sine Kartofler, og da han var færdig hermed, reiste han sig, kastede Øgen paa Nalken og sagde: „gaa saa foran.“ Jeg skal ikke nægte, jeg var lidt bange ved at følge denne Ordre, og jeg skjævede bestandigt tilbage efter ham; men vi vandrede nok saa fredeligt sammen, vel en to eller tre Timer, indtil vi naaede den slagne Landevei. „Følg nu blot den Bei,

den gaaer ligetil Casfel!" sagde han saa, og til Casfel kom jeg om Aftenen Kl. 8 i Mørkningen.

Nu gjaldt det om at finde den Mand, jeg var adresseret til og som egentligt havde forskaffet mig Pladsen. Det var en Overhofbygmester Jusue, en i Byen meget anseet Mand. Den Første, jeg spurgte, svarede mig strax, at han boede i Ober-Neustadt, det vil sige i den modsatte Ende af Byen. Jeg var meget træt, og det løb lidet opmuntrende, at jeg nu skulde hele Byen igjennem; men herved var jo Intet at gjøre. Bed at spørge mig frem, naaede jeg endeligt Mandens Huus. Det var en meget gammel Mand, som strax befalede et ungt Menneſte at følge mig til Instrumentmager Beckmann, som han skulde hilse fra Overhofbygmester Jusue og sige, at jeg var det unge Menneſte, han havde talt til Hr Beckmann om. Skjøndt jeg knapt kunde slæbe mig frem, maatte jeg dog hele den samme Bei tilbage, som jeg var kommen. Kl. var omtrent 10, da vi naaede Hr Beckmanns Huus. Min Ledfager gik ind, medens jeg blev udenfor; men han kom strax tilbage med den Besejd, at B. ikke kunde modtage mig før næste Morgen. Hvad nu? Atter den samme lange Bei tilbage til Jusue. Jeg kunde nu knapt støtte paa mine Been og Randselen tyngede paa mig, som var den af Bly. Da vi atter kom tilbage til Jusue, gik min Beiviser op til ham for at faae ny Besejd. Den løb paa, at han skulde følge mig til et Hotel, som til al god Lykke laa i Nærheden. Det var

et meget elegant Hotel og jeg blev viist ind i et smukt Bærelse. Tjeneren, som anviste mig mit Sovokammer, faae noget forundret paa mig med Randselen paa Ryggen. Jeg havde endnu aldrig seet Mage til det Soveværelse, jeg fik. Opvarteren spurgte mig, om jeg ønskede Noget, og, ihvorvel jeg var forfærdeligt sulten, svarede jeg nei. Jeg vidste jo, at jeg ikke havde stort mere end 3 R i Cie, og antog, at Logiet vilde sluges denne min Capital. Efter at have sat to store Lys paa Bordet, fjernede Opvarteren sig, og, saa sulten som jeg var, gik jeg tilfængs uden at nyde Noget. Jeg var træt nok, til at sove godt, men saasnart jeg vaagne om Morgenen, meldte Hungeren sig paany." Jeg turde imidlertid ikke begjære Noget, før jeg vidste, hvad jeg skyldte for mit Logie. Min Regning løb paa 7 Groschen, den kunde jeg betale, men saa havde jeg ikke heller mere end 1 Groschen tilbage, og for den kunde jeg ikke faae Noget at spise der. Jeg tog altsaa Randselen paa Nakken og marscherede til Bechmann. Min Randsel lod jeg ligge udenfor, medens jeg gik ind og meldte mig. Madammen tog imod mig og lod strax sin Mand kalde, da hun havde hørt, hvem jeg var. „De har jo været hos en Instrumentmager før?“ vare næsten hans første Ord, hvortil jeg naturligtviis maatte svare nei. „Saa er det en stor Feiltagelse; Hr Jusue har sagt mig, at De var Instrumentmager, og for en saadan har jeg Arbeide, men ikke for en Smedker. Men faae nu først Noget at spise, saa finder jeg vel en

Plads for Dem. Jeg har en Broder her i Byen, som er Snekker." Jeg svarede Intet, men var nær ved at forsviive. Imidlertid blev der sat Smørrebrød, Ol og Brændeviin paa Bordet for mig, men min Appetit var borte; dog da jeg først begyndte, krævede Naturen sin Ret. Jeg spiste ret godt og drak en lille Drik Ol, men Brændevinen, som jeg aldrig havde smagt, rørte jeg ikke. Beckmann kom ind, saae lidt paa mig og spurgte, om jeg ikke skulde have en Snaps, hvortil jeg svarede, at jeg ikke drak Brændeviin. Han spurgte mig nu ud om flere Ting, blandt Andet, om jeg var i Slægt med Jusue. Det troede jeg ikke jeg var, men muligviis min Onkel i Uslar var det. Han forlod mig og gik ind i en anden Stue, men kom snart tilbage. „Jeg har tænkt, sagde han nu, at De for det Første gjerne kan blive hos mig; men De maa lægge Dem efter at tale lidt bedre Tydsk, thi jeg har ondt ved at forstaae Dem og De ogsaa mig.“ — Hr Beckmann talte nu meget hurtigt og abrupt. — „Nu skal jeg vise Dem Deres Plads, og Karlen kan vise Dem Deres Kammer. Hvor er Deres Løi?“ Dette havde Karlen allerede bragt i Sikkerhed, da jeg havde lagt min Handsel i en Forstue, hvor Alle og Enhver havde deres Gang og hvor det let kunde være blevet stjaalet. Før vi gik ud i Bærkstedet, kom Beckmann endnu engang hen til mig. „Hør, sagde han, jeg har Noget at sige Dem, forøvrigt kan De jo gjøre, som De vil. For det Første, De drikker ikke Brændeviin; men de fleste af mine

Svende ere ikke videre afholdende i den Retning. For det Andet, lader det til, at De er meget uerfaren. Da jeg imorges fortalte Svendene, at De var kommen, staa De strax Hoveberne sammen og jeg hørte ogsaa, hvad De sagde, skjøndt det vel ikke var beregnet for mine Øren. Det lød omtrent saaledes: „Hvad mon det er for en Fyr; Skik og Brug kjender han nok ikke. Vi vare jo paa Kroen igaarastes, men saa ingen fremmed Snedkersvend, og er han en ordentlig Snedkersvend, har han ikke Lov til at logere andre Steder end paa Laugshuset. Vi maae lære den Karl Skik. Faaer han nogle Brygl, sagde en anden Svend, kommer han sig nok.“ „Jeg spurgte nu Bockmann, hvad han meente, jeg burde gjøre. Jeg kunde ikke fragaae at jeg ikke var uden Frygt, da jeg aldrig havde holdt Omgang med Svende, men saa vidt muligt holdt mig for mig selv. Jeg havde aldrig bekymret mig, om at lære disse Laugsskikke at kjende, end mindre om at følge dem. I mit Hjem havde jeg nok hørt en Deel om disse Skikke, men havde altid tænkt, at man kunde holde sig for sig selv. Hvor vanskeligt det var, havde jeg alt erfaret i Kiel. Hvad Bockmann nu fortalte mig, gjorde mig meget urolig, „Jeg tænker, sagde han, at naar De udgiver Dem for Instrumentmagersvend, behøver De ikke at have med de andre Svende at gjøre, da de alle ere Snedkersvende.“ Jeg spurgte om det ogsaa kunde lade sig gjøre. „Ville de, sagde jeg, ikke strax paa mit Arbeide kunne see, at det ikke er sandt?“ „Ja, jeg veed intet

bedre Raad at give Dem." Jeg var nu heelt fortoivlet; men pludseligt fik jeg et Indfald. „Kunde det ikke, spurgte jeg, gaae an, at jeg udgav mig for Instrumentmager af blæsende Instrumenter, f. Ex. Fløiter, Cornetter? Af Fløiter har jeg forfærdiget flere.“ „De siger Noget, unge Mand; det lader sig høre. De har nu faaet Lyft til at lære Fortepianoarbeidet. Naar lad os saa blive ved den Aftale. Jeg seer jo nok, at De er meget bly af Dem og at De vil have ondt, ved ikke at blive kuert af de Andre. Skyt Dem selv, saa godt De kan; det er ikke let, men vi maae nu prøve derpaa.“

Jeg blev nu anviist min Plads paa Værkstedet, og Karlen viste mig op paa mit Kammer, som var paa Loftet. Da jeg kom ned herfra, befandt Hr. Beckmann og fem Svende sig paa Værkstedet. Jeg hilsede høfligt Godmorgen, men Ingen svarede. Svendene saae til hverandre og loe; jeg gik til den mig anviste Plads og begyndte at eftersee Værktøiet, hvilket Arbeide Hr. B. havde anviist mig for den Dag. Da jeg skulde til at flibe Værktøiet, spurgte jeg om Slibestenen og blev henviist til et Værksted, som laa paa den anden Side af Gangen. Her traf jeg fire andre Svende, som arbeidede paa Fortepianokasser. Ogsaa dem hilste jeg Godmorgen, men modtog heller ikke her noget Svar. En af dem kom hen til mig og spurgte mig, hvad jeg var for en Karl. Jeg svarede ikke, men gav mig til at flibe mit Værktøi. „Er Du Snekfersvend?“ spurgte

han saa, hvortil jeg ængsteligt svarede nei. „Saa kan Du rende mig . . . . .“ Hermed gik han hen til sin Plads. Kjære Læser, Du vil næppe kunne forestille Dig, hvorledes jeg var tilmode ved denne Modtagelse. Jeg rystede over hele Legemet, og da jeg kom ind paa min Plads, vidste jeg knapt, hvad jeg foretog mig.

Imidlertid blev det Middag og vi skulde til at spise. Min Plads blev anvist mig nederst, hvorved jeg kom til at sidde paa høire Side af Hr B, som altid spiste med os og indtog Forsædet. Vi fik Rjød-suppe og Rjød med Gemüse til. Det var en mageløs god Suppe. Jeg kunde ikke fatte, at man fik saadan Mad en Søgne dag. Men det fik vi hver Dag, og om Aftenen fik vi Steg og Gemüse. Paa Bordet laa Brød, hvoraf man kunde spise saa meget, man vilde. Saaledes havde jeg aldrig levet og saaledes, meente jeg, kom jeg aldrig til at leve, naar jeg kom herfra. Om Morgenen satte man ogsaa her en blank Kaffetjedel ind til os. Af Caffen kunde vi drikke saa meget, det lystede os, ligesom vi ogsaa kunde tage af Brødet efter Godtbefindende. Men Sukker og Mælk fik vi ikke. Istedetfor Frokost fik hver af os to Dreier, omtrent 4/8. Derfor kunde man dog ikke faae Andet end det tørre Brød — her spiser man kun Hvedebrød — og selv dette knapt nok for mig, der havde en god Appetit; men den gode Middagsmad og Aftensmad bødede derpaa. —

Da vi den første Dag havde spiiist til Middag,

gif alle de andre Svende over paa det andet Værksted; jeg gif op paa mit Kammer. Her forlod Modet mig ganske. Jeg brast i Graad og bad Gud saa inderligt, om at hjælpe mig. Jeg troede ikke, jeg kunde blive her og jeg vilde dog saa gjerne. Da jeg kom ned paa Værkstedet, var Hr B. der alt. — Der holdt man ikke to Timer Middag, saaledes som her, men man gif næsten strax igjen til Arbeidet. — B. sagde mig, at jeg nu kunde prøve at gjøre et Claviatur. Det skulde være af Ibenholt. Først senere kom jeg til Elfenbeen. Jeg fik Anviisning og begyndte. Men hvordan gif det. Det første Stykke forskar jeg. Jeg vidste knapt, hvad jeg foretog mig. Imidlertid blev jeg trofast ved at arbejde flere Dage, men bestandigt spurgte jeg mig selv, om B. vilde beholde mig. Jeg troede ikke, at han kunde være tjent med mit Arbeide, og det var mig en forførdelig Tante, at skulle forlade ham.

Søndagen kom. Paa den blev der aldrig arbeidet. De andre Svende gif ud strax om Morgenens. Jeg forblev paa mit Kammer i en fortvilet Stemning. Vi havde en Karl, som var et net og stifteligt Menneſte. Han kom op til mig og spurgte mig, om jeg dog ikke vilde ud i det smukke Veir; jeg burde gaae hen og høre Bagtparaden. „Det er vist den smukkeſte Muſik, De nogenſinde har hørt,“ ſvarede han til. Jeg gif da ogsaa hen paa den ſaakaldte Friderichsplatz, hvor Hovedvagten var. Jeg kan ikke nægte, at det oplivede mig at høre den herlige Muſik og at ſee paa de smukke

Soldater. Da Klokken blev 12, gik jeg hjem for at spise til Middag. Efter Bordet gik de andre Svende strax ud igjen; jeg blev hjemme. Karlen kom atter til mig og spurgte, om jeg ikke skulde lidt ud og see mig om. Jeg svarede ham, at jeg var aldeles fremmed og frøgte for at forville mig. „Om Søndagen, sagde han, faaer De dog ingen Aftensmad herhjemme, det er nu engang saa Skif. De maa altsaa alligevel ud, for at faae Noget at spise. Her i Byen er der mange smukke Beværtningstæder.“ Ja det er nu godt nok, tænkte jeg, men det koster Penge og til offentlige Steder har jeg ingen Penge. Jeg gik imidlertid lidt ud, og fandt da ogsaa hjem. Klokken var omtrent 7. Af min Høylebænkstuffle udtog jeg mit Brød og spiste deraf min Aftensmad. Resten af Aftenen blev jeg hjemme.

Om Mandagen tog jeg atter fat paa mit Arbeide; men jeg var ikke fornøiet med det. Og det var heller ikke godt, det saae jeg bedst, naar jeg sammenlignede det med de Andres Arbeide af samme Slags. Jeg var derfor meget forknøbt. Da nu Eftermiddagen kom, sagde en Svend til mig: „jeg vil sige Dem, her arbeider Ingen om Mandagen længere end til Kl. 5, for, seer De, her bliver ingen Aftenspise givet om Mandagen. Det siger jeg Dem, for at De ikke skal faae Ubehageligheder her paa Bærkstædet.“ Det var de første Ord, Nogen af Svendene havde talt til mig, siden den første Dag. Jeg søgte at rette mig efter dem og efter Skif og Brug saa meget, som muligt, og gik fra mit Arbeide

Kl. 5. Jeg turde ikke blive længere, skjøndt de Andre vare gaaede en Time forinden; men jeg vidste, at de let kunde faae at vide, om jeg var bleven eller ei, ved at udsørge Karlen. Jeg gik da op paa mit Kammer og forblev der, indtil jeg mærkede, at Hr Bemann omtrent Kl. 6 forlod Bærstedet. Jeg vendte saa tilbage og spiste af mit Brød til Aftensmad. Det bliver haardt nok for mig, tænkte jeg, at komme ud af det, naar jeg selv skal holde mig med Aftensmad baade Søndag og Mandag. Men herved var nu Intet at gjøre. Hvad jeg skulde have i Løn, vidste jeg endnu ikke. Jeg havde hørt, at naar man arbejdede for Ugeløn, fik man ikke Noget, før man havde arbejdet i 14 Dage. Det kneb for mig. Jeg skulde have en Skjorte vadset. Dertil havde jeg netop Penge nok, da det kun kostede en Groschen.

De 14 Dage vare nu gaaede og jeg havde just faaet mit første Claviatur færdigt. Strax efter Søndagmiddag gik alle de andre Svende ind til Hr B, for at faae deres Løn. Jeg forblev i Bærstedet. Da nu B. var færdig med de andre Svende, kaldte han mig ind til sig. Han satte sig ved sin Pult og spurgte mig, hvad jeg skulde have i Løn. „Det, svarede jeg, maa jeg overlade til Dem Hr B.“ „Ja seer De, sagde han, en høi Løn kan jeg ikke give Dem, det indseer De vist selv. Jeg vil give Dem en Daler om Ugen, dersom De er tilfreds dermed. Dermed var jeg meget tilfreds og takkede ham, hvorpaa jeg modtog 2 Daler.

Ingen kan forestille sig min Glæde. 1 Daler om Ugen var langt over min Forventning, og hvad mere var, jeg skulde ikke reise. Det var en glædelig Søndag for mig. Jeg skulde blive og havde 2 Daler i Lommen. Jeg følte mig fuldkomment tilfreds.

Om Mandagen begyndte jeg mit Arbeide med mere Mod, og det gik ogsaa lettere for mig, som da Alt gik bedre, naar undtages, at jeg ei stod mig godt med de andre Svende, og derfor holdt mig for mig selv. — Hvad jeg havde stor Lyst til, var at gaae hen til de Andre og see deres Arbeide; men det turde jeg ikke, jeg turde ikke komme længere end til min egen Plads. Om Søndagen, naar Karlen ikke var tilstede, sneg jeg mig til at see mig om paa Bærkstedet, og mangen en Morgen er jeg staaet op ved Daggrøn, for paa bare Fødder at liste mig ned i Bærkstedet. Under stadig Frygt for at blive opdaget gik jeg omkring og saae paa de Andres Arbeide. Jeg blev aldrig opdaget og jeg vandt derved megen Indsigt og Erfaring, som senere kom mig tilgode, naar jeg skulde have fat paa en ny Slags Arbeide. — I et halvt Aar var jeg udelukkende beskæftiget med Claviaturer, som jeg da ogsaa fik megen Færdighed i at forfærdige.

Min Higen gik nu ud paa at lære at tegne. Endelig en Dag, otte Uger efter at jeg havde modtaget de 2 Daler, tog jeg Mod til mig og talte til Hr B. derom. Det faldt saaledes. B. spurgte mig, om jeg ingen Penge vilde have. Jeg svarede nei, jeg kunde

nok hjælpe mig en Tid endnu. „Ja, sagde han, De har vel endnu Penge med fra Hjemmet?“ „Nei, svarede jeg, Alt, hvad jeg havde, da jeg kom til Dem, var en Groschen.“ „Hvorledes bærer De Dem da ad? — det kan jeg sandeligt ikke fatte.“ Hertil svarede jeg, at jeg jo ikke havde Udgifter undtagen til min Badst. „Bruger De da ingen Penge til Fornøielser om Søndagen?“ „Nei, svarede jeg, dertil har jeg sandeligt ikke Raad; jeg er heller ikke vant til nyde den Slags Fornøielser. Derimod kunde De, kjære Hr B, gjøre mig en stor Tjeneste, dersom De kunde anvise mig en Tegnelærer, hos hvem jeg kunde lære at tegne om Søndagen for en billig Betaling. Jeg er desto værre meget uvidende og vilde derfor ogsaa gjerne have lidt Undervisning i Skrivning og i Tydsk.“ Deri meente han, han nok kunde tjene mig. „Jeg veed, der er en Mand, som om Søndagen underviser Svende i Tegning. Det skal være en meget dygtig Mand, en Sweitzer, men han lever i knappe Raar. Vil De, skal jeg sende Karlen hen og forhøre, om han kan.“ Dertil sagde jeg Tak. Om Eftermiddagen kom Karlen med Besked til mig. Han skulde hilse mig fra Tegnelæreren og anmode mig om at komme hen til ham; han boede i Nærheden. Jeg traf nu Aftale med ham om Betalingen og det blev bestemt, at jeg skulde indfinde mig næste Søndag; jeg kunde komme saa tidligt, jeg vilde, om det saa var Kl. 5. Næste Søndag strax efter Caffen indfandt jeg mig hos ham, og traf der en 7—8 unge Mennesker

som Alle sadde ved deres Tegnebrædter. Jeg hilste paa dem Alle og de vare meget høflige. Noget efter kom Tegnelæreren. Da han saae, at jeg ingen Tegneapparater havde medbragt, forshnede han mig med Papir, Blyant og Bidskelæder imod en Betaling af 2 Groschen, hvilket jeg fandt meget billigt. Han forshnede mig derefter med Fortegning, og gif saa fra den Ene til den Anden for at see og rette paa deres Tegning. Da han kom tilbage til mig sagde han: „Det gaaer jo meget godt, bliv kun saaledes ved.“ Jeg blev der til Middag.

Nu gjaldt det, om at faae en Skrivelærer. Og saa ham fik jeg, og hermed gif det saaledes til. En Dag, jeg gif paa Gaden, kom en Soldat, en Gardist, hen til mig og tiltalte mig. „Goddag, Hornung, kjenner De mig ikke?“ Nei, jeg kjennte ham ikke. Han var imidlertid fra Uslar, hvor han havde været Handelsbetjent hos en Kjøbmand, medens jeg var hos min Onkel. Nu gjenkjennte jeg ham, da jeg havde faaet den Forklaring. Han hed Noll og var et meget vakkert Menneſke, som jeg sluttede mig meget til. Han bad mig strax følge sig hjem paa Casernen, hvilket jeg ogsaa gjorde. I ham fik jeg en længe savnet Dmgangsvæn. Han var et fortræffeligt Menneſke af en meget dannet Familie. Vi stemte godt overeens i Alt, hvorfor vi ogsaa søgte hinandens Selskab, saa ofte det lod sig gjøre. Vor Hovedabspredelse var at spadserere sammen, men aldrig søgte vi ind paa offentlige Steder. Naar vi trængte til at spise, gif hver til Sit.

Det var ham, der gav mig Anviisning paa en Skrivelærer, en Student Knap. Hver Søndag Eftermiddag Kl. 3 skulde han give mig en Times Underviisning. Jeg maatte begynde heelt forfra med at skrive Bogstaver. Hermed gik det let nok, men da jeg kom til Sammenkrift, begyndte Vanskelighederne, som forøgedes ved, at jeg ikke kunde hans Modersmaal og han ikke mit. „Hør min Ven, sagde han en Dag, De har vist aldrig kunnet Danst, ellers maatte Meget falde Dem lettere.“ „Nei, sagde jeg, jeg har Intet lært, hverken Regning eller Skrivning.“ Dette sagde jeg i en grædefærdig Tone; thi jeg har altid været saa blød, at Lærerne let indfandt sig. „Bliv nu blot ikke forknøbt! det skal nok gaae fremad,“ sagde han opmuntrende. Jeg gjorde mig al mulig Umage, men langsomt gik det. En Time var snart gaaet; men senere var jeg ofte 2—3 Timer, undertiden endog saa længere hos ham ad Gangen. Det lod til, at han holdt af mig; thi han sad ofte og passerede hele Timer med mig, efterat vi vare færdige med Skrivningen. Jeg lærte aldrig rigtigt at skrive og kan det heller ikke nu. Jeg fik senere saa Meget at tænke paa, og der var saa Meget, jeg trængte til at lære. Men jeg lærte dog at skrive saa godt, at jeg senere kunde hjælpe mig hermed ved mine Forretninger.

Jeg havde ogsaa stor Lyst til at lære at spille lidt paa Fortepiano. Hos Knap logerede en Student, som spillede og havde et Instrument. Ham spurgte jeg en

Dag, om han ikke for en billig Betaling vilde undervise mig lidt i Fortepianospil. Hertil var han meget villig, og det blev aftalt, at jeg skulde spille en Time med ham hver Søndag Eftermiddag, naar jeg var færdig med at skrive. „Men, sagde han, det kan ikke blive til Stort, naar de ikke kan søve Dem hjemme.“ Det kunde jeg ikke, og det blev heller ikke til Stort; men det, jeg lærte, var mig senere til uberegnelig Nytte. Jeg lærte alle Tonearter at kjende og at slaae dem an. Det var mig til megen Hjælp, da jeg i Tidens Løb skulde til at stemme Instrumenter.

Jeg havde nu, som man seer, min Søndag godt besat, og glad var jeg ved Alt, hvad jeg lærte, saa jeg aldrig forsømte en Time. Denne Underviisning kostede mig ikke meget, tre Mark dansk om Ugen; men for mig var det ikke saa ganske lidt, da det var tre Mark udaf de otte jeg fik i Ugeløn. Imidlertid havde jeg jo, naar jeg undtager min Badst, ingen anden Fornødenhed, end den at lære Noget. Med mit Arbeide hos Hr. B. gik det ogsaa fremad, uagtet jeg nok følte, at jeg ikke kunde maale mig med de andre Svende.

Mit Forhold til disse vedblev at være spændt, da jeg ikke vilde søge deres Selskab, men holdt mig for mig selv. Jeg besad maastee for megen Selvfølelse eller Stolthed, hvilket jeg ikke vil forsvare; thi hvad havde jeg at være stolt af. Bagved denne Følelse stod en anden Følelse, som bestandigt hvidskede: for Alting aldrig nedad, men opad. Jeg nærrede en Higen efter

at komme opad, op imellem dem, som stode over mig i Dannelsse, Dygtighed og Anseelse og efter at blive værdig til at indtage min Plads imellem dem. Jeg var derfor ogsaa omhyggelig for mit Ydre, og naar jeg gik ud, pyntede jeg mig saa godt, jeg kunde, for at see net og ordenlig ud.

Det var en Mandag midt i Sommeren, da jeg havde været hos Hr. B. omtrent halvtredie Maaned, at alle Svendene, efter at have spist til Middag, gik ind i det Værksted, hvor jeg arbejdede, for der at træffe en Aftale, som jeg skulde høre. En af dem tog Ordet og sagde høit: „Det er et mageløst deiligt Veir idag; idag ville vi ikke arbejde mere, men strax gaae ud. Og det vil jeg sige, understaaer Noget af os sig til at blive hjemme og arbejde, skal han saaledes blive banket af os Andre, at han nok skal lære, hvad Stik og Brug er, hvad enten han er Snektersvend eller noget andet St... De, som arbejde sammen, maae følge Værkstedets Stik. Det gjælder overalt.“ Hertil svarede der eenstemmigt: „ja, og Gud naade den, der bliver tilbage!“ Jeg vidste jo godt, at det hele var møntet paa mig. Hvad skulde jeg gjøre? Blev jeg paa Værkstedet, vilde Svendene nok faae det at vide, og jeg var bange for dem; thi det var jo let nok for dem, at passe mig op et eller andet Sted. Men jeg var ogsaa bange for, at Hr. B. skulde blive vred, naar jeg saaledes forlod Arbejdet midt paa en Søgnedag. Han kunde dog ikke være tjent med at betale Ugeløn

til Svende, som saaledes forløbe Arbeidet halve Dage ad Gangen. Jeg bestemte mig dog til at gaae op paa mit Kammer; thi naar Alt kom til Alt, var jeg dog meest hange for Svendene. Rigtigst havde jeg handlet, dersom jeg var gaaet ind til Hr. B. og havde fortalt ham det Hele; men det turde jeg heller ikke, da Svendene jo nok vilde faae det at vide. Jeg gif altsaa op paa mit Kammer og her blev jeg siddende i det skrækeligste Humeur i fulde fem Timer. Jeg holdt mig ganske stille, at Hr. B. ikke skulde høre mig. Jeg hørte ham hele Tiden arbejde paa Værkstedet. Kl. 6 forlob jeg mit Kammer og gif ud. Dette havde B. hørt og derpaa kaldt paa Karlen. „Har De seet eller hørt Noget; thi jeg kan ikke forstaae, at Hornung efter eget Ønske skulde have forladt Værkstedet saa tidligt, da han dog først nu gif ud, og hele Eftermiddagen har siddet stille paa sit Kammer?“ Karlen, som havde hørt Alt hvad Svendene havde sagt, fortalte nu det Hele. „De er godt“, svarede B. og gif. Kl. 7 gif jeg hjemad, og da jeg kom i vor Gade, saae jeg Hr. B. ligge i sit Bindue. Jeg hilste ham og gif over Gaarden op paa Værkstedet, hvor jeg satte mig ved min Høvlebænk og begyndte at spise mit Brød. Men jeg havde neppe sat mig, før Hr. B. kom ind. Et eneste Blik sagde mig, at han var meget opbragt. Med barsk Stemme bad han mig komme ind til sig. „Nu faaer jeg det“, tænkte jeg, jeg skjælvede over hele Legemet af Skræk for, hvad der skulde komme. „Hør, sagde han, er det

af egen Drift eller Lyft, at De har forladt Bærstedet saa tidligt, eller have Andre bevæget Dem dertil? Tal reent ud, De behøver ikke at være bange. Naar De har Lyft, til at gaae ud, kan De gjøre det, men det maa være af egen Drift; thi jeg vil ikke have, at No-gen skal commandere Dem. Siig mig kun Alt: thi jeg kan ikke fatte, at De har gjort det af egen Drift." Jeg samlede mine Tanker og kom til det Resultat, at det var bedst at sige Alt. Jeg begyndte nu med at fortælle, hvorledes Svendene havde sagt mig, at der ikke maatte arbeides længere end til Kl. 5 om Mandagen, og at det saaledes var Hr. B.'s Dnsfte, da han ikke vilde give Aftensmad. Dernæst fortalte jeg, hvad der var foregaaet den Dag, og saae, hvor forbittret han blev. Han rakte mig Haanden og sagde: „Nu forstaaer jeg det Hele. For Fremtiden vil jeg bede dem handle efter Deres eget Skjøn, og er der Nogen, der fornærmer Dem, saa kom til mig, jeg skal nok forsvare Dem. Hvad angaaer den Historie om Aftensmaden om Mandagen, da er det en Usandhed. Sagen er denne, naar der arbeides om Mandagen til Kl. 6, gives der Aftensmad, det vil sige, der bliver sat Brød, Smør og Ost ind og Enhver kan spise saa meget deraf, som han vil. Saaledes var det tidligere. Det er Svendene selv, som have affkaffet det ved at forlade Bærstedet saa tidligt. Nu skal De have Tak." Hermed gik jeg. Jeg satte mig atter ved min Høylebænk og fortsatte mechanic mit Maaltid. „Gud skal vide, hvorledes dette vil ende?"

spurgte jeg mig selv. Jeg var imidlertid glad over Hr. B.'s beroligende Forsikring om, at han nok skulde forsvare mig imod Enhver, der vilde fornærme mig. — Den næste Morgen, da vi Alle skulde begynde vort Arbeide, inden der endnu var kaldt til Caffe, kom Hr. B. ind. „Schotte, sagde han med høi og streng Stemme, De skal ikke begynde at arbeide, naar De har druffet deres Caffe, vil jeg nok tale med Dem.“ Schotte var Navnet paa den Svend, der havde ført Ordet Dagen iforveien. Det var tydeligt at mærke, at B. var vred, og ligesaa tydeligt, at Svenden blev hange. Da vi havde druffet Caffe, gik Schotte ind i B.'s Værelse. Imellem dette og Værkstedet var kun Spisestuen, og den inderste Dør maa have staaet aaben; thi vi kunde høre, at B. talte meget høit og strengt. Lidt efter kom de begge ind i Værkstedet. „Paa Dem strax bort, sagde B. til Svenden, jeg hverken kan eller vil beholde Dem; De er en ussel Karl.“ Svenden maatte pakke sømmen og gik bedrøvet bort; men et Par Dage efter kom han igjen paa Værkstedet. Han var gift og havde bedet Hr. B. saa længe om at maatte komme tilbage, at B. tilod det. Fra nu af havde jeg det først rigtigt godt, og siden den Dag fornærmede Ingen mig. Jeg var glad og tilfreds. Jeg fik nu ogsaa min Aftensmad hver Mandag, som ikke var en Biting for mig, der havde saa ringe Midler. Med mit Arbeide gjorde jeg mig al mulig Umage og jeg mærkede da ogsaa, at Hr. B. var tilfreds med mig. Søndagen havde jeg, som

bemærket, godt besat, og jeg anvendte megen Flid ved den Underviisning, jeg modtog; men Tegning var og blev dog det, jeg gjorde meest Fremstridt i. I Matematik skaffede jeg mig ogsaa nogen Underviisning, hvilket senere kom mig til stor Nytte. Penge forlangte jeg sjældent, aldrig mere, end hvad jeg brugte til Badst. Det Øvrige lod jeg staae, for at samle Noget sammen til Klæder; thi mine Klæder vare nu maadelige, men der gik dog mere end et Aar, inden jeg fik samlet nok. Jeg kunde jo sagtens have faaet Credit, ligesom de andre Svende. Der var Skræddere nok, som anbefalede sig til mig; men jeg har altid haft en Modbydelighed for at gjøre Gjæld.

Da Vinteren kom, bleve Aftenerne mig noget lange. Efterat vi havde spist til Aften Kl. 7 $\frac{1}{2}$, blev der ikke arbeidet. Jeg bad da Hr. B. om Tillæbelse, til at gjøre Claviaturer om Aftenen efter Fyraften. Dette tillod han og lovede mig 5 Daler for hvert. Det var til stor Glæde for mig, som den Vinter forfærdigede 4 og saaledes tjente 20 Daler, en stor Sum for mig. Da Forfommeren kom havde jeg tjent Penge nok til en fort Klædning, som jeg saa anskaffede mig og som var meget smuk. Det var da de første ordentlige Klæder, jeg anskaffede mig, siden jeg forlod Hjemmet, og jeg havde nu været to Aar borte.

Den Sommer gjorde jeg et rart Bekjendtskab med en ung Mand fra Uslar, jeg tilfældigt traf paa. Han skulde være Architect. Vi bleve begge meget glade ved

at mødes og han bad mig besøge sig i Wilhelmshöhe Allee, hvor han boede hos en Tante af sig; Stedet, hun beboede, laa kun en Fjerdingvei fra Cassel. Hans Tante var en Enkefrue Buchhart, der havde været gift med en Præst. „Hun er en Søster“, sagde han, „til Pastor Laves Kone i Morringen.“ „Hvad“, udbrød jeg, „saa ere vi jo lidt i Familie sammen.“ „Ja det ere vi; lad mig nu see, De besøger mig Søndag Eftermiddag.“ Da Søndagen kom, gif jeg derud, saasnart jeg var færdig med mine Timer, det vil sige omtrent Kl. 6. Fruen tog overordentligt venligt imod mig, da hun hørte, hvem jeg var, og beklagede, at hun slet ikke havde vidst, at jeg havde været i Cassel saa længe. „Min Søster, som jo kjendte Dem godt, har aldrig omtalt det i sine Breve. Lad mig nu see, at De kommer saa ofte, Deres Veilighed tillader det; De skal altid være os hjerteligt velkommen. Jeg lever stille og roligt med mine to Døttre, som De her seer.“ Det var et Par nette, tællelige Piger, den ældste 16—17 Aar, den yngste, som endnu ikke var confirmeret, 14—15 Aar. Det var tilvisse herlige Menneffer med en dyb Religieusitet, som gjorde et velgjørende Indtryk paa mig. Det var en Omgang, som tilfredsstillede mig i høieste Grad. Man behandlede mig med megen Godhed, og da Vinteren kom, tilbragte jeg saa godt som hver Søndagaften hos dem. Begge Døttrene vare musikalske, den ældste spillede Fortepiano, den yngste Guitar, og begge sang de. Den unge Mand, Hampen, som havde

indført mig, sang ogsaa. Jeg maatte da ogsaa frem med mit Talent. Jeg havde omtalt, at jeg blæste Fløite, og nu havde jeg ikke No, før jeg medbragte min Fløite. Bore Aftener tilbragte vi saaledes med Musik. Det var uforglemmelige Aftener og albrig havde jeg tilbragt en lykkeligere Vinter. — Den Vinter forfærdigede jeg 6 Claviaturer og tjente saaledes 30 Daler i min Fritid.

Da nu Julen kom, ønskede jeg at give Fru Buchharts Døttre Julegaver. Det er i Tydskland som her en almindelig Skik at give Slægt og Venner flige Foræringer ved Juletid. Mig, som havde nydt saameget Godt der i Huset, faldt denne Tanke ganske naturlig. Men hvad skulde jeg give dem? En Søndag, da jeg gik forbi en Juveleerboutique, faldt mine Øine paa nogle smukke Ringe. Jeg gik derind og købte en Ring til den ældste, og et Haararmbaand til den yngste Datter. Det var, hvad den første Gave angik, et yderst uheldigt Valg. Da nu Juledag kom, gik jeg derud om Eftermiddagen og ønskede Fru Buchhart en glædelig Jul. Døttrene vare ikke i Stuen, men kom strax efter springende. „Goddag Cousin“ — de kaldte mig altid Cousin, ligesom jeg maatte kalde Fru Buchhart Tante — „glædelig Jul. Maae vi ikke have den Fornøielse at byde Dem denne Ubethdelighed som Julegave“. Hermed overrakte de mig et Par Kraver og et broderet Halstørklæde. Jeg talte dem og Tante hjerteligt. Nu kom jeg frem med mine Gaver. „Jeg har ogsaa

en lille Gave for Dem, Augusta, og her er en for Dem, Julie, jeg beder Dem ikke forsmaae dem; men modtage dem som en Erindring om mig." Da de saae mine Gaver, bleve de meget glade og kom hen og kysse mig. Ogsaa Tante takkede mig og kyskede mig med Laarer i Dinene. Det var en glad Juledag. Bordet var forsynet paa det Bedste med gode Retter og de deiligste Rager. Aldrig havde jeg været ved saa festligt et Maaltid. Efter Bordet holdt vi altid Bøn og derefter sang vi en Psalme. Resten af Aftenen blev der musiceret.

Nu har jeg Noget at fortælle, som jeg ikke kan nedskrive uden Smerte, men som jeg dog ikke bør undlade at berette, da ellers min senere Fremfærd bliver uforklarlig. Vintereu gik paa en behagelig Maade og Foraaret begyndte. Jeg mærkede da, at Augusta, den ældste Datter, holdt meget af mig. Hendes smukke Dine saae paa mig med et Blik saa kjærligt, at det ikke lod sig misforstaae. Jeg holdt ogsaa meget af hende og viste hende al mulig Opmærksomhed, men uden at ahne Følgerne. En Dag, da hun og jeg vare ene i Stuen, rakte hun sin Haand frem og pegede paa Ringen, jeg havde givet hende, idet hun sagde: „Den Ring skal aldrig forlade mig,“ og saae paa mig med et kjærligt Blik. Nu først forstod jeg hendes Følelse, og i min Forvirring svarede jeg, at det glædede mig, men i samme Nu blev jeg greben af Forsærdelse: „Min Gud, hvad har Du dog gjort, hvad tænkte Du paa, da Du

gav hende denne Ring!" Moderen kom nu ind. Augusta og jeg sadde der tause og stille, og viftnok med blussende Kinder, idetmindste blussede Augustas. „Hvorfor saa tause, Børn?“ sagde hun. „Aa vi talte sammen om ligegyldige Ting,“ svarede jeg forlegen. Tante troede ganske vist, at jeg havde erklæret mig for Augusta. Det havde jeg jo ikke og det kunde jeg aldrig gjøre; thi vel holdt jeg usigeligt af hende og af hele Familien, men jeg holdt ikke af hende paa den Maade. Det kan vel være, at jeg havde elsket hende og valgt hende til min Livsledsagerinde, dersom jeg ikke alt fra min tidligste Ungdom havde følt mig knyttet til en anden ung Pige i Hjemmet. Det var imidlertid blevet mig klart, at det, Augusta følte for mig, var Noget Andet og Mere end Vennskab. Jeg begyndte derfor at gruble over, hvorledes jeg bedst kunde finde Midler til at qvæle denne Følelse for mig hos hende. Jeg benyttede nu enhver Leilighed til at tale om min forestaaende Reise, naar Sommeren kom. Jeg fortalte dem, hvorledes det altid havde været min Agt at reise til St. Petersborg, naar jeg forlod Cassel. Jeg havde dog i Virkeligheden slet ikke tænkt paa at reise for det Første. Det hjalp imidlertid ikke det Mindste. Augusta blev mere og mere stille. Hun blev bleg og saae lidende ud. Jeg led meget derved, men hvad skulde jeg gjøre. Det før saa glade og muntre Liv hos Tante var det nu forbi med. Jeg selv var heller ikke som før. Jeg holdt op at tale

om min Reise, men det frembragte ingen Forandring; Augusta svandt mere og mere hen.

En Aften, da jeg stod ved mit Arbeide, kom vor Karl og sagde mig, at en fornem Dame, som var ankommen i en Wienervogn, opholdt sig nebe i Forstuen eller Dielen — Dielen er Navnet paa den store Forstue, som findes i alle Huse der — og ønskede at tale med mig. Jeg blev heelt underligt tilmode og gik derned. Dielen var ganste mørk, og da jeg kom hen til Damen, spurgte hun halvt høit, om jeg var Hr. Hornung, og da jeg havde bejaet dette sagde hun: „her er vel Ingen, som kan høre os?“ Hun begyndte nu med at gjøre Undskyldninger for den Frihed, hun tog sig. Hun var, sagde hun, die Frau Ködenschreiberinn, hos hvem Fru Buchhart boede. „Fru Buchhart veed Intet om dette Skridt, men hun var hos mig forleden Dag og var da meget bekymret for sin Datter Augusta. „Hvad skal jeg gjøre“, sagde hun, „mit stakkels Barn sygner aldeles hen af Kjærlighed til Cousin Hornung og han bryder sig vist ikke videre om hende.“ Men hun paalagde mig indstændigt ikke at omtale dette til Noget, hvilket jeg ogsaa maatte love. „Vilde blot“, sagde Fru Buchhart, „Cousin reise strax, saa kunde Augusta maastee glemme ham og atter komme sig. Men hvordan skal det stee? jeg kan ikke briuge det over mit Hjerte at sige ham det, jeg holder saa meget af ham.“ „Veed De hvad, Fru Buchhart, svarede jeg, jeg kan og jeg vil tale med Deres Cousin;“ og det

var vel ogsaa det hun ønskede, da hun kom til mig. Og nu kjære Hornung, jeg veed, De holder meget af Familien og det er derfor, jeg ikke tager i Betænkning at bede Dem om at reise strax; ellers vil De gjøre Familien ulykkelig." Jeg skammer mig ikke ved at tilstaae, at jeg græd ved at høre alt dette. „Jeg skal reise, udbrød jeg, og strax imorgen underrette Fru Buchhart derom.“ „De tænker da altsaa ikke paa at ville have Augusta til deres Hustru?“ „Nei, sagde jeg, det kan og bør jeg ikke. Jeg har elsket dem Alle som Moder og Søstre, men aldrig har jeg tænkt paa noget nærmere Forhold. Jeg er ung og uerfaren i mit Fag, og dertil kommer, at jeg er meget fattig.“ „Hvad det angaaer, svarede hun, da behøver det ikke at være nogen Hindring, eftersom Augusta selv har ikke ubetydelig Formue efter sin Fader og tillige vil faae Noget af sin Moder.“ „Nei, nei, svarede jeg, jeg kan og bør ikke, men jeg skal snarest muligt forlade Cassel; vil De sige min Tante det.“ Hun tog nu Afsted og paa lagde mig, for Altting ikke at besøge Buchharts, da jeg derved kun vilde gjøre Fortræd. Underligt bedrøvet gik jeg til mit Arbeide, men arbeide kunde jeg ikke, dertil var mit Sind for oprørt, og det var næsten en Lettelse for mig, da vi kort efter kaldtes til Aftensbordet. Det løb rundt i mit Hoved. Det var ganske vist et glimrende Tilbud, der var gjort mig, fattige Stakkel, som jeg var. Man tilbød mig reentud Augustas Haand

og dertil Formue; men jeg var paa det Nene med mig selv, jeg kunde og burde ikke modtage Tilbudet.

Jeg tog nu raff fat paa mit Arbeide og vedblev dermed den Aften til Kl. 12. Jeg havde to Claviaturer under Arbeide, men de vare langt fra at være færdige, og jeg følte, at jeg burde skynde mig, for at komme bort. Den Nat fik jeg ikke megen Søvn. Den næste Morgen, da vi skulde til Frokosten, tog jeg atter fat paa mine Claviaturer. Jeg meente ikke, at det kunde ske noget, at jeg arbeidede lidt under Frokosten, men, medens jeg saaledes stod ved mit Arbeide, kom Hr. B. ind i Værkstedet. „Det gaaer sandeligt ikke an Hr. Hornung, sagde han venligt, de andre Svende ville ikke synes derom og det er heller ikke passende.“ Jeg indsaae strax, at han havde Ret, og bad ham undskyldte, idet jeg forlod mit Arbeide.

Lidt opad Formiddagen kom Hampen op til mig. Han hilste venligt, men meget stille paa mig og leverede mig et Brev og en lille Pakke fra Tante. Han gif strax igjen, og det saa jeg helst, thi jeg var ikke oplagt til at tale med Nogen. Jeg gif op paa mit Kammer for at læse Brevet. Det var venligt og kjærligt og fuldt af Taksigelser for det, jeg havde lovet hendes Veninde at gjøre for dem. Hun sendte mig tillige et Kommenhr, som hun bad mig bevare som en Erindring om dem. Fra Augusta medfulgte et smukt lille Afskedsdigt. Af dette Brev kunde man slutte sig til Alt, hvad der var foregaaet. Saa bedrøvet, som jeg var, kunde

jeg ikke gaae til mit Arbeide. Jeg klæbte mig derfor paa og gif ud. Det var første Gang; jeg havde forladt Bærkstedet i Arbeidstiden. I Tanker og uden noget egentligt Forsæt gif jeg ud ad Wilhelmshöhe Allee til. Da jeg kom derud, stod jeg stille og vidste ikke, hvad jeg skulde gjøre; men Resultatet blev, at jeg fulgte min Trang til endnu engang at see Tante, takke hende for alt Godt og sige hende Farvel. Det burde jeg ikke have gjort, da jeg havde lovet ikke at komme der oftere; men jeg kunde ikke Andet. „Hvad gjør De?“ sagde Tante, da jeg kom ind. „Det er ikke Ret af Dem.“ Hun græb og jeg græb. Ingen af os kunde tale, vi sadde grædende ligeover for hinanden. Jeg var næsten fortvovlet. Endeligt reiste jeg mig og sagde Tante hulkende Farvel. Hun omfavnebe mig hjerteligt til Afsted. Uden at see Augusta eller hendes Søster ilede jeg ned ad Trappen og hastede affted. Da jeg var kommen lidt bort, satte jeg mig paa en Bænk og bad af et fuldt Hjerte for den kjære Familie og bad Ham tilgive mig, hvad jeg maatte have forbrudt imod den. I inderlig Bøn blev jeg siddende her, indtil jeg havde fattet mig og mit Sind var blevet roligt.

Paa min Tilbagevei gjennem Byen gif jeg ind hos en Sadelmager og bestilte mig en Tornister, hos en Skomager, som skulde sye mig et Par Reiseffo, og hos en Stræder, der af en gammel Frakke skulde sye mig et Par Gamacher. Alt maatte loves mig til om et Par Dage; thi det var mit ramme Alvor, at komme

afsted snarest muligt. Da jeg kom hjem, var det ud paa Eftermiddagen, og jeg gik nu strax hen til Hr. B. og bad ham om en Samtale. Jeg saae tydeligt nok, at han var vred. Da jeg kom ind paa hans Bærelse, sagde jeg: „De maa endeligt undskyld mig, men jeg vilde bede Dem om Tilladelse til at reise strax.“ „Det kan De gjerne,“ svarede han vredt og forlod mig, idet han søiede til, „det er vel Taffen, jeg skal have af Dem.“ I det Dieblig kunde jeg Intet svare, dertil var jeg altfor nedtrykt. Hr. B. var, som det syntes, af den Mening, at ieg havde følt mig fornærmet, fordi han havde bedet mig om, ikke at arbejde under Frokosten. Han kunde jo ikke vide, hvad der var hændet mig eller at jeg havde nogen anden Grund til at reise, end hvad der var passeret imellem ham og mig. Det var mig umuligt at arbejde og jeg gik da atter ud i Byen. Da jeg kom hjem, gik jeg igjen ind til Hr. B. og bad ham, ikke at være vred paa mig. Jeg takkede ham tillige for alt det Gode, jeg havde nydt hos ham; men han kunde dog ikke forstaae, at jeg ikke skulde kunne blive hos ham. Han talte nu mere roligt og foreholdt mig, at jeg var altfor heftig og at det ikke var Noget at tage saa alvorligt, at han havde bedet mig om, ikke at arbejde under Frokosten. „Nei Hr. B., svarede jeg, det er sandeligt ikke derfor, at jeg vil reise, paa ingen Maade, det maa De endeligt ikke troe; det vilde være altfor utaknemmeligt af mig. Troer De virkelig, at det er Grunden, nei det er det ikke. De skal saae Grun-

den at vide, men i dette Dieblit kan jeg ikke sige Dem den." Jeg var i stærk Bevægelse og Taarerne stode mig i Dinene. „Ja hør nu, sagde han efter et Op- hold, tjen mig i, først at gjøre de to Instrumenter færdige, som De har i Arbeide, og derefter at fuldende Deres Claviaturer. Vil De det?“ Jeg betænkte mig en Stund; da jeg indsaae at dette Arbeide vilde tage en tre Uger; men jeg følte ogsaa, at jeg skulde B. Meget. „Jo det vil jeg,“ svarede jeg endeligt og hermed gik jeg da atter til mit Arbeide. Jeg skyndte mig alt det jeg kunde. En Dag, da jeg næsten var færdig, kom Hr. B. hen til mig. „Jeg troede, sagde han, at De skulde have forandret Deres Beslutning, men istedetfor seer jeg, at De iler for at blive færdig og komme afsted.“ „Jeg kan ikke blive, svarede jeg, saa gjerne jeg vilde. Jeg veed meget vel, at jeg endnu staaer tilbage i Meget og at jeg kunde have lært Meget af Dem; men det lader sig nu ikke gjøre. Det gjør mig ondt, at jeg ikke reent ud kan sige dem Grunden, men vil De læse dette Brev, kan De maastee slutte Dem til det Beste.“ Jeg rakte ham Fru Bndsharts Brev, idet jeg sagde ham nogle Ord, som skulde gjøre Brevet mindre gaadesuldt. Han tog Brevet — jeg fik det desto værre aldrig igjen — ind med sig for at læse det. Noget efter kaldte han mig ind. „Jeg vil nu ikke spørge Dem om Mere, sagde han; jeg seer, at De har handlet, som kun saa unge Menneſter vilde have handlet. Nu kan jeg forstaae Deres Hast med at komme bort.“ Han

tog min Haand og søiede til, „De er en brav, ung Mand. Jeg og hele min Familie holde meget af Dem.“

Endeligt kom Løverbagen, da jeg blev færdig. Der var nu gaaet fulde tre Uger, inden jeg blev færdig. Om Søndagen vilde jeg reise, saa jeg fik travlt med at ordne mine Sager. Jeg havde nu og da listet mig til at aftegne Instrumenter. Dette sagde jeg nu ligefrem til Hr. B. og spurgte ham, om han havde Noget derimod. „Nei, svarede han, det har jeg selv i sin Tid gjort. Er der Noget, De vil vide, skal jeg gjerne sige Dem det.“ Jeg spurgte ham nu ogsaa om Et og Andet.

Søndag Formiddag blev jeg kaldet ind til Hr. B. „Nu, kjære Hornung, kom og saa, hvad De har til Gode.“ Jeg modtog 83 preussiske Dalere. „Ogsaa heri har De viist Dem som et respectabelt Menneske, aldrig har jeg endnu udbetalt nogen Svend saa stor en Sum paa eengang.“ Jeg gik derfra ind i Bærtstedet med begge Hænder fulde. De andre Svenske saae paa mig og fandt at det var „grueligt mange Penge“. „Det er det ogsaa, svarede jeg, men betænk saa, at jeg i den hele Verden kun har mig selv at stole paa. Det er derfor, jeg har maattet spare.“ Jeg fik imidlertid mine Penge indpakkede og puttede i Kommen, da Hr. B. kom ind og bad mig, endeligt at spise til Middag, inden jeg begav mig paa Reisen. Madammen kom ud til mig baade med Hølse og andre rare Ting for Rei-

fen. Jeg takkede hende og saae at hun var meget rørt. Endeligt kom Timen, da jeg skulde vandre. Jeg sagde hele Familien Farvel. Alle Svendene toge venligt Afsked med mig i Bærtstedet. Karlen tog min Tornister og bar den for mig over en halv Mil, saa sagde ogsaa han Farvel. Nu laa alt det Gode, jeg havde nydt i Casfel bag mig. Jeg var tung og bedrøvet i Sindet. Tante Buchhart saae jeg ikke efter vort omtalte Møde. Om hun vidste, ai jeg var forbleven saa længe derefter i Casfel, veed jeg ikke. Directe fra selve Familien har jeg aldrig senere hørt.

IV. Hjemreisen.

Det var henad Paaske 1827, jeg begav mig paa Hjemveien. Jeg havde altsaa været 3 Aar fra Hjemmet. Den første Aften naaede jeg kun et Par Mile, før det blev mørkt og jeg maatte derfor overnatte i et Bærtshuus. Min Reises første Maal var min Onkel i Uslar, som jeg ønskede at sige Farvel, mit fjernere, mit egentlige Maal var St. Petersborg. Den følgende Dag naaede jeg Uslar. Min Onkel kunde ikke ret forstaae, at jeg allerede vilde forlade Hr. B. og var ikke ganske tilfreds dermed. Grunden til at jeg reiste, kunde jeg ikke betroe ham og gjorde det ikke. Jeg sagde blot at jeg havde lyst til at see mig lidt mere om og at jeg nu agtede mig til St. Petersborg. Det var otte Dage før Paaske, jeg antom, og Onkel vilde have at

jeg skulde blive Paaften over. Jeg havde ingen No paa mig og vilde nøbdigt blive, men jeg kunde dog ikke sige ham nei. Jeg bad min Onkel, imidlertid forvare mine Penge for mig, da jeg ikke holdt af at gaae saaledes omkring med dem i Lommen, medens jeg var i Uklar. Han kunde ikke noksom udtrykke sig Forbauselse over de mange Penge, jeg havde. „De har sandelig været sparsommelig, men De maa ogsaa have tjent godt.“ „1 Daler om Ugen, svarede jeg, foruden hvad jeg har kunnet tjene ved mit Arbeide efter Fyraften.“ „Ja, sparet har De, det er vist.“ Det var, som sagt min Agt at reise over Lübeck til St. Petersborg, men en Dag, da der var nogle Fremmede hos Onkels, raadede en Herre, som hørte om min Reise, mig til hellere at reise over Helsingør, da jeg derfra lettere vilde træffe Leilighed til St. Petersborg. Paa dette Raad speculerede jeg meget paa min Marsch til Hannover, og da der i Hjemmet var det, som trak mig stærkt, forandrede jeg min Beslutning. Altsaa først til Danmark.

Efter tre Dages Reise naaede jeg Hannover paa to Mile nær. Jeg tog ind i et Værtshuus og den følgende Dag gik jeg igjennem Hannover ad Hamborg til. Da jeg havde marcheret et Par Meilsvei hiinsides Hannover, kjørte en Wiernervogn mig forbi. Hvorfor jeg just lagde Mærke til den Vogn paa en Bei, hvor saamange Vogne passerede mig, skal jeg ikke kunne sige. Vognen var meget bepakket med Kofferter og Kasser. Indeni sadde en ung Dame og en Herre, og hos Rud=

fken en Pige. Hestene syntes meget mebtagne. De
 kjørte mig, som sagt, forbi og jeg tænkte ikke videre
 derover. Da det blev henad Middag og jeg havde
 spadseret et Par Mile endnu, tog jeg ind i en Kro og
 satte mig i Krostuen. Jeg havde lagt Mærke til, at
 den Vogn, der havde passeret mig, holdt udenfor. Her
 paa Heben er det eller var det idetmindste dengang me-
 get vanskeligt at faae drickeligt Vand eller Ol, og, da
 jeg trængte til en Lædsfebril, berebte jeg mig til at
 lave en saadan, som jeg havde lært engang af et Par
 Studenter. Jeg behøvede hertil et Glas Vand, et Par
 Æg og lidt Sukker samt et tomt Glas, hvilket jeg
 ogsaa fik. Sukker og Æg heldtes i Vandet, og der-
 efter heldtes Vandet fra Glas til Glas, til det Alt var
 godt sammenpidffet. Jeg var endnu ikke færdig hermed,
 da Døren aabnede sig og en elegant Herre traadte ind.
 Da han havde seet lidt paa mit Arbeide, kom han hen
 til mig og spurgte mig, hvad det var jeg tillavede.
 Da jeg havde forklaret ham det, ndbrød han: „De har
 fandeligt Net; det var godt jeg lærte det, thi min Kone
 trænger netop til en saadan Lædsfebril. Vandet her er
 ikke til at drikke.“ „Jeg veed ikke, sagde jeg strax, om
 jeg tør byde Deres Frue dette, jeg har ikke rørt det.“
 Han taltebe mig og gif ind til sin Kone dermed. Det
 smagte hende fortræffeligt og hun gav sig strax ifærd
 med at lave et andet Glas. Da de lidt efter vare
 færdige til at tage bort, kom de Begge ind til mig,
 taltebe mig og ønskede mig en lykkelig Reise. Jeg hvi-

lede mig endnu et Par Timers Tid, inden jeg begav mig paa Veien igjen. Jeg tilbragte Aftenen og Natten i en Kro og den næste Morgen Kl. 3 var jeg atter paa en Vandring. Det var jo smukt Veir i den tidlige Vaar. - Senad Middag, da jeg trængte til Hvile, gif jeg ind i en Kro. Atter den samme Vogn og de samme Reifende. „Det var dog mærkeligt,“ sagde Herren til mig, da jeg traadte ind i Stuen, „at vi atter idag skulde træffe sammen.“ Vi vare nu ikke længere fremmede for hinanden, og de begyndte en Samtale med mig. De spurgte mig, hvor jeg skulde hen, hvortil jeg svarede, at jeg agtede mig til Danmark over Harburg. Herren fortalte mig nu, at deres Reise gjaldt St. Petersborg, hvor han var bosiddende. Han havde nu hentet sin Brud i Ungarn og de havde saaledes tilbagelagt over 140 Mile med det samme Par Heste, og det var Grunden til, at det gif saa langsomt. Den Vognmand, der kjørte for dem, fortalte han videre, holdt saa meget af hans Svigerfader og den hele Familie, at han som en Gunst havde udbedt sig at maatte kjøre for dem til Harburg. Det var en lang vei for eet Par Heste, og hans Svigerfader havde anseet det for ugjærligt, men Vognmanden havde meent jo, og man nænnebe, ikke at sige ham nei. „Nu, søiede han til, kan De nok forstaae, at vi ikke kunne kjøre langt om Dagen, og De vil ogsaa kunne forklare Dem Grunden til vort hyppige Sammentræf. Det gjør mig ondt, vedblev han, at vi ikke kan byde Dem en Plads i vor

Bogn.“ Hans Kone meente, at det nok kunde lade sig gjøre! men det var umuligt, dertil var Bognen altfor bepakket. Under Samtalen kom jeg til at meddele dem, at min Reise ogsaa egentligt gjaldt St. Petersborg; men at jeg først maatte hjem til Danmark og see til min gamle Moder. „Hvad, udbrød han, skal De virkelig til St. Petersborg, saa vil jeg give Dem min Adresse. Besøg os nu endeligt, naar De kommer dertil.“ „Ja gjør det endeligt“, svarede Damen til. De havde nu bedet en 3 Timer og skulde derfor atter paa Bognen. Inden de toge bort ralte de mig begge Haanden til Affked.

Hvad stær! Dagen efter træffer jeg dem atter i en Kro. Nu blev Overraskelsen endnu større og Glæden ikke mindre. Der blev nu sagt alt Muligt, for at faae mig til at reise med dem. „Nu træffes vi ikke mere, sagde han, thi imorgen Formiddag agte vi at være i Harburg, for at gaae over med Dampskibet, som gaaer Kl. 11.“ Hertil bemærkede jeg, at jeg ei kunde være i Harburg før Kl. 5, ved hvilken Tid, der ogsaa skulde afgaae et Dampskib. „Vi, sagde han, reise fra Hamborg til Lübeck, hvorfra vi atter reise med et Skib, som nok ligger færdigt, til St. Petersborg. Naar De nu i Hamborg kunde træffe en Leilighed til Lübeck, saa kunde De maaffee endda komme tidsnok til at reise med os.“ „O ja, svarede hans Frue til, gjør det endeligt.“ Hun vilde endeligt have mig med; hun vilde saa, som hun sagde, have en Bekjendt i St. Peters-

borg, som var en Tydster. Mig antog hun for en Tydster, og hun stod, som jeg mærkede i den Tro, at i Rusland var Alt russisk. Hun vilde knapt troe sin Mand, der forsikrede hende, at de høiere Klasser i St. Petersborg ganske almindeligt talte Tydsk. Paa hans Tale kunde man idetmindste ikke mærke, at han ikke var en indfødt Tydster. Jeg blev imidlertid fast i min Beslutning og svarede, at jeg næppe kunde komme, da jeg først maatte hjem. Vi toge derpaa atter hjerteligt Afsked med hinanden.

Den næste Dag var en Søndag. Da jeg ankom til Harburg omtrent Kl. 2—3 om Eftermiddagen, tog jeg ind i et Beværtningssted for at faae Noget at spise. Efter at have bestilt mit Maaltid, satte jeg mig ved Vinduet og saae ud paa Gaden. Ligeoverfor laa et stort Hotel og i et af Vinduerne saae jeg til min ubeskrivelige Forbauselse atter den samme Herre. Han fik strax Die paa mig, kaldte paa sin Kone og nu vinkede de begge ad mig, at jeg skulde komme over. Jeg afbestilte nu Maden, da jeg nok indsaae, at kom jeg først derover, vilde jeg ikke faae Tid til at komme tilbage, og gik derover. Herren kom mig imøde paa Trappen og udtalte sin Glæde og Forbauselse over disse gjentagne Sammentræf. Denne Gang var Grunden den, at en Hests Sygdom havde forsinket dem, saa at de først kom en halv Time efter at Dampskibet var afgaaet. „Men, sagde han, dette Uheld var for saa vidt et Held, som vi da nu kunne reise sammen.“ Jeg blev

anmodet om at spise med dem, og da vi havde spiiſt, kjørte jeg med dem til Skibsbroen. De lode til at være meget glade, ved at være ſammen med mig, og vi vare beſtandigt ſammen paa Dampſtibet. De opfordrede mig paany til at reise med dem, men jeg vedblev at undſlaae mig. Lidt før vi naaede Hamborg, ſaae jeg dem tale en Stund ſammen, og lidt efter kom Herren hen til mig. „Jeg har, ſagde han, et Tilbud at gjøre Dem, min kjære unge Maud. Derſom De kan beſtemme Dem til at reise med os, ſkal De fra dette Dieblif være min Reifegjæſt og jeg vil betale Deres Reife ligetil St. Petersborg. Naar vi ankomme der, ſkal De tage ind hos os, og jeg ſkal da nok ſørge for Deres Fremtid. Vi vilde ſaa gjerne have Dem med, og De vil jo dog ſelv ogſaa til St. Petersborg.“ Jeg ſtod taus og hørte paa ham. Jeg vidſte ikke, hvad jeg ſkulde ſvare; men ſaa kom jeg til at tænke paa hende, jeg elſkede i Skjelſør og det beſtemte mig. Hende maatte jeg førſt ſee. Med Taarer i Dinene takkede jeg dem for deres Tilbud og deres hjertelige Godhed for mig; men jeg kunde ikke tage med dem. Lidt efter landede vi i Hamborg og jeg blev hos dem til den Bogn, de ſtrax beſilte, ankom til Skibsbroen. Nu toge vi da Affſed for ſidſte Gang og, da Bognen kjørte, blev jeg ſtaaende og ſaae efter dem. Saa længe de kunde ſee mig vinkede de ad mig. Men hvad ffete nu? Da jeg ſaaledes ſaae dem kjøre ad Veien til Lübeck, fortrød jeg, hvad jeg havde gjort, at jeg ikke var

taget med dem. Det var nu for mig, som havde jeg viist min Lykke fra mig. Var jeg fulgt med dem, tænkte jeg, vilde jeg have havt en god Støtte i dem. At komme hjem, tænkte jeg, vilde ikke gavne mig stort. Jeg var derfor i et meget forstemt Lune de første Dage derefter. Fra Hamborg reiste jeg til Kiel og derfra med et Dampffib til Bordingborg, hvorpaa jeg paa min Fod reiste til Skjelskør.

I Skjelskør, Slagelse og Kjøbenhavn.

Hjemme traf jeg min Moder og min Stedfader raske og glade ved at see mig igjen. Jeg kom uventet og de erfarede heller aldrig Grunden til dette mit uventede Komme. Jeg lod dem blot vide, at jeg var kommen hjem for at see dem, inden jeg reiste videre og at mit egentlige Maal var St. Petersborg. De vare vel ikke meget for, at jeg skulde reise igjen, men jeg var dengang bestemt paa at tage bort. Der skulde dog ikke blive noget af den Reise, hverken nu eller senere. Det var naturligviis en stor Glæde for dem at see, at jeg ikke var kommet tomhændet hjem. Jeg medbragte i Alt 100 Rdl. Lidt vilde jeg dog opholde mig i Hjemmet, og dette Ophold blev Marsagen til, at jeg slet ikke kom til at reise. En tre Ugers Tid efter

min Hjemkomst bleve mine Brødre angrebne af en Galdefeber, som rasede paa den Tid hele Landet over. Mine Brødre vare haardt angrebne, og da jeg meget frygtede for, at jeg selv skulde blive angreben og derved blive forhindret fra at reise, besluttede jeg mig til at reise strax. Men Byens Læge raadede mig derfra. Sygdommen var efter hans Mening meget smitsom, og der var al Rimelighed for, at jeg alt havde Sygdommen i Kroppen, dersom jeg overhovedet var modtagelig for Smitten. Hvis saa var, vilde jeg være ilde faren, dersom jeg blev angreben af Sygdommen paa Reisen. Jeg opgav da foreløbigt Reisen og blev 14 Dage eller 3 Uger senere angreben af den herstende Sygdom. Først laa jeg 4 Uger af denne Sygdom, og, da den var overstaaet, blev jeg angreben af en Koldfeber, som jeg nær aldrig var bleven quit. Da jeg endeligt kom mig igjen, var det blevet for seent til at reise det Aar, og jeg maatte opsætte den til næste Foraar. Da jeg nu saaledes maatte blive her Vinteren over, besluttede jeg til mine Forældres store Glæde, at benytte Tiden til at forfærdige et Fortepiano. Efter at have gjort en Reise til Kjøbenhavn, for at indkjøbe de fornødne Materialier, begyndte jeg mit Arbeide, hvortil mine Forældre havde overladt mig en Stue. Seent paa Efteraaret blev mit Instrument færdigt. Det var aldeles som dem, vi forfærdigede i Cassel, og jeg var selv tilfreds med det. Man var i høieste Grad forbauset over, at jeg i saa kort Tid havde lært at gjøre et saadant. Rundtom-

tringsra kom man, for at see mit Instrument. Det var jo ikke det mindst Mærkelige, at det var gjort i Skjelsfør.

Det er alt berørt, at jeg, inden jeg forlød mit Hjem, havde forelsket mig i en ung Pige her i Byen. Jeg var knap 20 Aar gammel, da denne Forelskelse begyndte, og hun var 14 Aar, men endnu ikke confirmeret. Hendes Forældre vare Borgerfolk, som holdt meget af mig og som jeg ofte besøgte; men alt et Par Aar forinden havde et Par gamle Menneffer taget hende i Huset som deres eget Barn og opdrog hende. De, der saaledes havde antaget sig hende, vare en høitstaaende Dame og en Læge, der nu havde ophørt at praktisere. De levede sammen, men vare ikke gifte. Begge vare de rige og dertil meget fornemme i deres Væsen og Optræden. Hver anden Søndag kom mig Elskede hjem til sine Forældre, og jeg passede da altid at være der. I mine Tanker var hun dengang det eneste Væsen, jeg kunde elske. Hun syntes ogsaa at holde af mig; idetmindste troede jeg det, hvortil jeg var berettiget. Da hun var bleven confirmeret, blev hun sendt ud til en Herregaard, hvor hun skulde lære Landhuusholdningen. Her forblev hun et Par Aars Tid, men kom dog hjem for et Par Dage, da hun havde været der et Aar. Allerede ved dette Besøg viste hun sig mindre venlig imod mig, hvorover jeg følte mig meget ulykkelig. Jeg sagde hende Farvel med Taarer i Øinene, men hun tog Afskeden roligt nok. Hun kom dog aldrig ud af mine

Tanter; jeg elskede hende høiere end nogensinde; hun var mit Alt. Ofte uof kom jeg til den Overbeviisning, at hun dog aldrig vilde tage mig. Jeg var jo kun Hattemager, det var ikke meget; og min eneste Trøst var den, at jeg som Memeste var hende værd. Dp= give hende, kunde jeg ikke, saa længe jeg vidste, hun var fri. Det var Efteraar, da hun efter dette sit Besøg reiste tilbage til Herregaarden. Da hun var borte, havde jeg ingen No paa mig, jeg maatte bort og næste Foraar reiste jeg.

Da jeg nu kom tilbage til Skjelsfør, viste min Elskede sig meget venlig imod mig, især efter at jeg havde forfærdiget dette Fortepiano. Jeg traf jevnligt sammen med hende hos hendes Forældre. Kygtet gif nu i Byen, at jeg var hemmeligt forlovet med hende, og dette Kygte kom hendes Pleieforældre for Dre. De toge det meget ilde op, at jeg, som kun var en Haandværker og dertil fattig, turde hæve mit Blit til deres Pleiebatter. Dette deres Mishag blev mig ikke skjult, men da den gamle Dame imidlertid bøde og saaledes kun Doctoren, der ogsaa var svagelig, var tilbage, skrev jeg, efter min Kjærestes Raad, til ham og anholdt om hendes Haand. Men den gamle Herre svarede mig just ikke saa meget venligt. Jeg var, skrev han, altfor ung til at forlove mig, især da jeg endnu Intet havde lært; thi i det Par Aar, jeg havde været borte, havde jeg naturligviis Intet kunnet lære, allermindst da jeg jo, før jeg reiste, egentligt var Hattemager. Han vilde paa

ingen Maade give sit Minde til vor Forlovelse; men han raadede mig til at reise bort igjen og see at lære noget Ordentligt. Naar jeg saa om en 4—5 Aar kom tilbage, var det tidsnok at tale om dette mit Forslag. Hans Pleiebatter, saa sluttede han, var af samme Mening. Det var Svaret paa mit Frieri. Efter den Tid kom min Forlovede aldrig hjem til sine Forældre; jeg traf hende ibetmindste aldrig der. Noget Tid efter rygtebes det, at en Handelsbetjent, som i længere Tid havde søgt at indsmigre sig hos den gamle Læge, havde vundet ham for sig og at han skulde have Pleiebatterens Haand. Efter Doctorens Mening var det en Mand, som kunde ernære en Kone. Jeg vidste jo nok, at dette unge Menneſte længe havde gjort Cour til min Kjæreste og jeg havde talt med hende om ham; men hun havde altid forſikkret mig, at hun ikke kunde udſtaa ham. Doctoren vilde endeligt have denue Forlovelse iſtand, inden han døde, af Frygt for, at jeg, hvis han døde forinden, dog ſkulde ſaae Pleiebatteren. De bleve da ogſaa forlovede, og en 3—4 Uger efter døde Doctoren. De bleve altſaa forlovede, og hvad mere er, det heed ſig, at hun elſkede ham og at de vare meget lykkelige ſammen. Jeg havde elſket hende varmt og reent, og jeg er viſ paa, at jeg aldrig vilde have nærmet mig en anden Kvinde, ſaa længe hun var fri, om jeg ſaa ſkulde have ventet et heelt Liv. Men nu, da jeg ſaae den Comedie, hun havde ſpillet med mig, var jeg ſiebliffeligt helbredet for min Kjærligheds. I mit In-

derste følte jeg, at hun maatte være en ganske Anden, end den, jeg havde elsket.

Man kan nu sige, hvad man vil om tidlige For-
elskelses og tidlige Forlovelser; have de end ofte lagt
Hindringer iveien for Vedkommendes Livslykke, saa har
jeg dog ingen Grund til at klage over det Vaand, som
holdt mig fast i flere Aar. Det var min Kjærlighed
til hende, som ansporede mig til Anstrængelser og be-
varede mig reen og ubesmiltet. For mig skulde hun
Intet være, Intet blive; men det var min Kjærlighed
til hende, som drev mig til at reise, som opretholdt
mig i Udlandet og som næsten imod min Villie traf
mig tilbage til Fædrelandet, hvor det af Forsynet var
mig bestemt, at jeg skulde opføre min Lykkes Bygning.
Da det var skeet, skulde hun for mig ikke være Andet
end den meest Fremmede, vel endog mindre.

Det var mig, som aandede jeg lettere, da dette
Vaand var løst; et sikkert Tegn paa, at jeg havde væ-
ret hildet af min egen Phantasi. Jeg begyndte nu at
deeltage mere i Selskabslivet, ogsaa i Baller, som jeg
aldrig tidligere havde deeltaget i, fordi jeg ikke kunde
have hende med. Jeg aflagde et Besøg paa en 14 Da-
ges Tid hos en Ven i Næstved og da jeg kom tilbage,
havde en Kjøber til mit Fortepiano indfundet sig, hvor-
ved jeg atter fik nogle Penge imellem Hænder. Da
det var min Hensigt, at forfærdige et Fortepiano i Vin-
terens Løb, maatte jeg atter gjøre en Reise til Kjøben-
havn for at købe Mahognitræ og andre Materialier.

Da jeg kom tilbage fra denne Rejse, skulde jeg atter til Næstved, da jeg havde lovet min Ven, at istandsætte et ældre Fortepiano for ham. Men inden jeg reiste, indtraf der, hvad der skulde have Betydning for mit hele Liv.

En Søndag, da jeg var gaaet i Kirke og havde sat mig i Stolen, saae jeg en ung Dame komme ind. Hun vilde ind i en Stol ligeoverfor mig, men hun kunde ikke faae Døren op, før Chordeggen kom hende til Hjælp og aabne den for hende. Medens dette gik for sig, fik jeg Leilighed til at see hende ret nøie. Jeg fandt hende saa nydelig, at jeg strax maatte have at vide, hvem hun var. Det var en Jomfru Mau, der var i Huset hos sin Onkel, Apothekeren i Byen, Hendes egen Fader havde ogsaa i sin Tid været Apotheker, nemlig i Odense. Skjøndt jeg dagligt besøgte en Ven paa Apotheket, havde jeg dog aldrig haft Leilighed til at træffe sammen med hende. Samme Aften besøgte jeg nu min Ven, der var Provisor paa Apotheket, og fortalte ham, at jeg havde seet deres Jomfru, samt hvor nydelig jeg fandt hende. Jacobsen, det var Provisorens Navn, lo og spurgte, om jeg paany var forelsket, hvortil jeg rigtignok svarede nei, men forelsket var jeg dog. Et Par Dage efter reiste jeg til Næstved og forsøgte saa godt, jeg kunde, at slaae hende af Tankerne, men det vilde ikke lykkes. En Aften besøgte jeg med min næstvedske Ven et offentligt Sted og her traf jeg sammen med en gammel Bekjendt fra Skjelskør, som nu

var Bestbber af en Landeiendom i Nærheden af Næstved. „Har De hørt Nyheden? sagde han til mig, — Jomfru Mau er bleven forlovet med Catheteten i Skjelsfør.“ Jeg blev heelt underligt tilmode ved denne Underretning, men lod mig ikke mærke med Noget. Lykken er Dig imod, tænkte jeg ved mig selv, og gif mismodig bort. Otte Dage efter traf jeg den samme Bekjendt. „Nu, sagde han, kan jeg fortælle Dem en anden Nyhed. Jomfru Mau's Forlovelse er atter hævet. Dagen efter at de vare blevne forlovede, slog hun op med ham. Han skal tage sig det meget nær.“ Jeg tog da atter Mod til mig, og hun var nu ikke ude af mine Tanker. Jeg reiste snart efter tilbage til Skjelsfør, men jeg var hende derved ikke snyderligt nærmere. Jeg kunde besøge Jacobsen saa ofte, jeg vilde, jeg kom dog aldrig videre end til hans Bærelse. Men Apothekerens Børn, der alle vare smaa, kom ofte ind i Provisorens Bærelse, og i dem begyndte jeg at see et Middel til Tilmærmelse. For at sikkre mig deres Nærværelse, medtog jeg nu hver Aften en Spillebaase, jeg havde og som spillede adskillige Stykker ret smukt. Dens Tryllerie kunde Børnene ikke modstaae. En Aften, da baade Apothekeren og hans Frue vare ude, kom Børnene ind for at høre Spillebaasen, og et af dem udbød: o! maa Line ikke ogsaa høre den spille? kom ind i Stuen med der er ikke Andre end Line.“ Line var Jomfru Mau. Jeg gif da derind og hilste paa hende. Det var første Gang, vi talte sammen; men da vi begge vare undsee-

lige, blev der ikke verket mange Ord imellem os. Da Spillebaafen havde gjort sin Pligt, maatte jeg tænke paa at gaae, saa gjerne jeg end vilde have blevet. Ved Affseden rakte hun mig Haanden; det var jo meget. Jeg var mere forelsket end nogenfinde, og da jeg kom ind til Jacobsen, maatte jeg udtale mine Følelser. Han lo blot ad mig.

Senad Binteren skulde der afholdes et Bal. Jeg blev anmodet om at deeltage deri og medtage en Dame. Det vilde jeg nok, naar jeg kunde faae den eneste Dame, jeg satte Priis paa, det vil sige Jomfru Mau; men hvorledes skulde jeg kunne opnaae den Lykke. Jeg tyede da til min Ven Jacobsen og meddeelte ham mit brændende Ønske. Han meente, det kunde nok lade sig gjøre. „Vent blot lidt, sagde han. Hver Aften paa denne Tid kommer Jomfru M. herind for at hente Sukker til Theen. Stil Dem der ved Døren til mit Bærelse, og, naar hun saa kommer, skal jeg sige hende, at De ønsker at tale med hende.“ Lidt efter kom hun ind i Apotheket, og jeg fik saaledes Leilighed til at udtale mit Ønske. Hun sagde strax, ja, det vilde hun gjerne, dersom hendes Onkel og Tante tillode det og derom vilde hun nu bede dem. Hermed gik hun ind, men kom strax tilbage, for at sige mig, at hun nok maatte tage med mig til Ballet. Hvor var jeg lykkelig paa dette Bal! Jeg dansede med hende og fulgte hende hjem i Bogsen, men tale med hende, det kunde jeg ikke, dertil var jeg for undseelig. Ved Affseden rakte hun mig Haan-

den og takkede mig, og med denne Tak og dette Haandtryk maatte jeg lade mig nøie i en lang Tid, da det varede længe, inden jeg fik hende at see igjen. Det var nu min alvorlige Beslutning at frie til hende, thi denne piinlige Uvisshed var ikke til at udholde. Kunde ikke en Anden imidlertid vinde hende fra mig? Endelig en Dag i Marts skrev jeg hende et Brev til. Med dette Brev i Lommen gif jeg om Aftenen hen til min Ven Jacobsen. Det traf sig saa heldigt, at baade Apothekerens og hans Kone vare i Slagelse for at overvære en Comedie. Jeg fortalte nu Jacobsen reent ud, hvad min Hensigt var; men han var lidt betænkelig og meente det var for tidligt. Jeg burde efter hans Mening først forviise mig om, hvorvidt hun deelte mine Følelser. „Dertil, svarede jeg, faaer jeg jo aldrig Leilighed.“ Jacobsen og jeg satte os derpaa som sædvanligt til at spille Dam. Snart efter kom alle Børnene ind, tre Drengene og to Piger, og nu maatte Spillebaasen holde for. Jacobsen og jeg vedbleve at spille, jeg med begge Smaapigerne paa Skjødets. Hvor mine Tanker vare, kan man nok vide. Da Børnenes Sengetid kom, blev der sendt Bud efter dem, men til at gaae i Seng havde de ingen Lyft og de bleve. Nu kom Jomfru Mau for at hente dem. Da hun saae mig, hilste hun og blev i det Samme blussende rød; jeg følte ogsaa Blodet fare mig i Kinderne. Børnene bade hende blive lidt og høre paa Daasen, og hun blev da ogsaa staaende ved Siden af mig. Jacobsen og jeg spillede Dam, men mine

Tanker vare langt fra Spillet. Jeg saae mit Snit og rakte hende Haanden bag den lille Piges Ryg; hun rakte mig sin og lod mig beholde den; men pludseligt vender den lille Pige sig om og raaber! „Gud, Line har Hornung i Haanden.“ Vi bleve heelt underligt tilmode, men nu blev det Alvor med at Børnene skulde i Seng. Der hjalp ingen Snak, de maatte afsted. Jeg var baade glad og slau, og Jacobsen lo ad mig. Vi sadde nu længe alene. Endeligt spurgte jeg ham, om han ikke troede, at Jomfru Mau vilde komme ind og sige Farvel; hun havde nemlig ikke sagt Farvel, da hun gik. Det meente han, hun nok gjorde. Endeligt, da Klokken var bleven halv elleve, kom hun ind for at sige mig Farvel. Jacobsen fattede sig strax og udbrød: „Vil De ikke, Jomfru Mau, opholde dem et Dieblit, medens jeg gaaer ned i Gaarden og seer, om Porten er aaben, thi vi kunne vente dem hvert Dieblit fra Slagelse.“ Han gik og Jomfru Mau blev. Nu var Dieblittet kommet, da jeg skulde erklære mig, men der stod jeg, uden at kunne sige et Ord; men det behøvedes ikke. Et Rys, en Omfavnelse — og vi vare forlovede. Hvorledes det gik til, veed jeg ikke. Jeg aftog en Ring, jeg havde paa min egen Finger, og gav hende den. Til at tale sammen, blev der ingen Tid; thi nu kom Jacobsen ind igjen, og jeg tog Afsted. Ingen kan forestille sig min Lykke, og jeg kan ikke beskrive den. At jeg ikke sov den Nat, følger af sig selv.

Efter at vi havde været hemmeligt forlovede i 14

Dage, bleve vi enige om, at jeg skulde skrive hendes Dankel til, hvilket jeg ogsaa gjorde. Det Svar, jeg fik, var en tro Copie af Doctorens Brev. Der kunde ikke være Tale om nogen Forbindelse med hans Broderbatter, dertil var hun altfor ung og vidste ikke, hvad hun gjorde. Jeg var jo heller ikke Noget. Det var bedst for mig, at jeg atter reiste ud i Verden og lærte noget Ordentligt. Naar jeg saa havde været borte en 3—4 Aar og havde lært Noget, og hun saa nærebe de samme Tanker, var det tidsnok at tale om Forlovelsen. Jeg blev strækkeligt tilmode, men til min Trøst svarede min Forlovede, som jeg havde underrettet om denne Afvisning, at hun aldrig vilde stifte Sind, at jeg var og blev hendes Kjæreste, det maatte nu gaae, som det vilde. — Det Børste var, at vi aldrig kunde træffe sammen, men ubelukkende vare henviste til at udvekle vore Tanker skriftligt. Vi skreve da ogsaa dagligt til hinanden. Under denne piinlige Spænding hengik 4 Uger, da endelig min Kjæreste tog Mod til sig og skrev sin Tante til. I dette Brev bad hun om deres Samthkke, det kunde dog ikke nytte at nægte det, da hun ikke vilde opgive mig, som hun elskede over Alt. Tillige bad hun om deres Minde, til at hun mødtes med mig. Det hjalp, man gav efter til en vis Grad. Efter at Tanten havde talt med hendes Dankel, svarede hun Niccen: „Da vi see, at Du ikke vil lade Dig overbevise, om at det Skridt, Du har gjort, er til Din egen Ulykke, give vi vort Samthkke. Du maa nu selv tage Føl-

gerne; vi have gjort Alt, for at advare Dig imod en Forbindelse, som ikke kan Andet, end føre til Armod. — Han kan nu besøge Dig hver 14de Dag, men heller ikke oftere.“ — Dette Svar, som glædede os begge, blev strax meddeelt mig, og den første Søndageftermiddag indfandt jeg mig. Jeg var meget forpiint; thi jeg vidste, at disse Folk hovmodede sig og saae ned paa Alt, hvad der i deres Tanker ikke var fornemt; men herved var jo Intet at gjøre, naar jeg vilde see og tale med min elskede Pige. Da jeg kom ind i Stuen, sad Fruen ved Vinduet tilligemed min Line. Jeg gik henimod Fruen for at hilse paa hende og takke hende, men næppe var jeg kommen indenfor Døren, før hun reiste sig og, næsten uden at hilse mig, seilede ud af Stuen. Hun blev borte med det Samme. Saaledes bar hun sig ad, hvergang jeg kom. For at det ikke skulde synes, som om vi forbreve hende fra hendes egen Stue, mødtes vi da altid i Haven, hvor vi kunde være ene, uden at forstyrre Andre. Tanten lod mig tydeligt nok mærke, at hun ringeagtede mig og ikke kunde taale at see mig. Det var jo haarbt nok, men værre var det, at hun ideligt plagede min elskede Line med sine Spydigheder. Havde vi været sammen, maatte Line altid høre, at hun (Tanten) kunde mærke, at hun havde været sammen med „ham“, thi anderledes omtalte hun mig aldrig.

Det var for saa vidt en sørgelig Forlovelse. Jeg havde imidlertid faaet et andet Fortepiano særbdigt. Det

var af Mahogni — det første havde været af Birt — og var nok saa godt som det første. Alle flokkedes for at see og høre det, især indfandt sig Alle, som holdt af Musik, men fra Apotheket kom Ingen for at see det. Og dog skulde man synes, at det burde interessere Apothekeren, at faae at vide, hvad jeg duede til, naar han ellers brød sig om sin Broderbatter. Han hørte Alle i Byen tale derom, men holdt sig ligesuldt borte. Hans Hovmod tillod ham ikke, at tiltale mig, og albrig omtalte han mig for min Kjæreste uden med megen Ringeagt. Det var en tung Tid, og paa den Maade gik Sommeren. — En Dag sagde Tanten til min Forlovede: „Du kan ikke blive hos os længere end til November, Du kommer derfor til at see Dig om efter en anden Plads.“ Da jeg hørte dette, sagde jeg: „det er bedst, at vi gifte os, for at komme ud af disse uhyggelige Forhold.“ Kort efter sagde Tanten igjen: „Eine, Du kan gjerne reise til 1 Octbr, thi den Jomfru, jeg skal have, har tilmeldt mig, at hun kan komme 1 Octbr.“ Ogsaa dette fik jeg at vide. Hvad var der da for os stakkels unge Mennecker Andet at gjøre, end at forene os i Ægteskab? Men det var dog ikke det Bærste, der passerede. En Dag i September, da de havde spiiist til Middag paa Apotheket, spurgte Onklen Eine, hvor hun skulde hen, naar hun forlob dem. Da han intet Svar fik herpaa, sagde han: „J tænke vel paa at gifte Eder, ikke sandt?“ og da min Forlovede bejaede det, udbrød han: „naa, tænkte jeg det ikke nok. Nei, veed

Du hvad, Du skal aldrig faae den Karl. Jeg er Din Formynder, og jeg maa sørge for, at Du ikke kaster Dig saaledes hen i Skidtet." Og nu begyndte han at raffe mig ned paa den værste Maade. Min Kjæreste græd og var nærvæd at fortvivle. Det traf sig nu saaledes, at jeg, som var gaaet et Uerinde i Byen, netop kom forbi Apotheket, medens min Kjæreste stod ved Binduet. Hun kaldte paa mig og fortalte mig nu Alt, hvad hun havde maattet lide den Dag. Apothekeren meente det maaskee selv ikke saa ilde, men han lod sig heri aldeles lede af sin Kone, som udklævede alle disse onde Planer imod os. Vi bleve nu enige om, at jeg skulde gaae hjem og saa atter komme tilbage igjen. Til den Tid var Onklen nok kommen op fra Haven. Jeg vidste jo, at sit han først Die paa mig, vilde han begynde forfra. Som sagt, saa gjort. Da jeg kom tilbage gif jeg ind i Apotheket til Jacobsen, som fortalte mig, hvor skjendigt min Kjæreste var bleven behandlet og hvorledes han selv havde rystet af Uergrelse ved at høre mig omtale saaledes. Medens vi talte sammen, kom Apothekeren op fra Haven. Som et rasende Menneske foer han imod mig. „Jeg hører, sagde han, at han vil gifte sig, men det skal der aldrig blive noget af,“ og saa fortsatte han med en Masse Skjældsord, saa han ikke levnebe mig et Gran af Uere. Jeg blev nu heftig og svarede ham, som han fortjente; men han var ikke til at bringe til Tausshed. „Hæ, see, hvor han staaer og vrøvler, begyndte han igjen. Sikken Karl;

var han endda blot en Skoflifter, saa var han dog Noget, men han er Ingenting. Han tænker kun paa at faae Fingre i Lines Par Skillinger, og naar han faaer brugt dem, saa kan Du troe, sagde han henvendt til Line, han tager Tornisteren paa Natten igjen og lader Dig sidde. Saa er det os, der skal sørge for Dig; men det skal aldrig skee." Det var i Corridoren, som løber bagved Apotheket, at dette Skjændsmaal fandt Sted, og det varede over en halv Time. Min Kjæreste og hendes Tante stode ved Siden af. Line græd, men Tanten saae paa mig med et Blik, som var fuldt af Had. Apothekeren stjendte og streg, saa Naboer og Gjenboer kunde høre ham, og, da han ikke kunde mere, foer han ned ad Trappen i Rjøkkenet. Jeg tog nu Line et Par Stridt tilside ud i den egentlige Forstue, og her spurgte jeg hende sagte, om hun havde noget imod, at jeg strax reiste bort for at løse Kongebrev, saa at vi kunde lade os vie ved den første Leilighed, som frembød sig. Heri indvilligede hun strax. Tanten lod os ikke længe i Ro, men kom hen til os med de Ord: „Det kan ikke nytte, de staaer her og lægger Planer op; det bliver nu ikke anderledes end min Mand har sagt." Dermed gif hun, og jeg tog nu ogsaa Afsted med min Kjæreste.

Man kan ikke undre sig over, at jeg følte mig indigneret over denne ufortjente Behandling. Jeg gif strax til en Bonde i Nærheden og fik ham til at kjøre mig til Sorø. Jeg var saa heldig, at naae dertil

inden Amtscontoret var lukket. Fuldmægtigen, som kjendte mig meget godt, hilste venligt paa mig, og spurgte, hvad der bragte mig saa seent til Sorø. Da jeg havde sagt ham, at jeg ønskede et Kongebrev og at jeg havde de fornødne Papiere i Orden, svarede han mig: „det gjør mig ondt, kjære Hornung, at jeg, saa gjerne jeg vilde, ikke kan hjælpe Dem, da vi ingen Blanquetter have og ingen faae før om otte Dage. Men, da det synes at haste og De nu engang er paa Reisen,jør saa med det Samme igjennem Landet til Holbeks Amtscontor paa Bønderup. Gils Fuldmægtigen blot fra mig og siig ham, at vi her ingen Blanquetter have, saa vil han nok forshue Dem med Kongebrev.“ Jeg gif da atter ud til Bonden, som holdt udenfor Byen, og formaede ham til at kjøre mig til Bønderup. Vi kjørte hele Natten og naaede først Bønderup om Morgenens Kl. 6. Jeg frøs bitterligt, da det var en kold Nat og jeg kun havde en tynd Frakke paa. Da jeg havde bragt Fuldmægtigen Palubans Hilsen, var han strax meget forekommende, og jeg blev efter et Dieblis Dphold forshnet med Kongebrev. Jeg kjørte strax tilbage og naaede hen ad Aften Skjælsfør. Det var en Søndag, huffer jeg, og jeg gif i en meget bekymret Stemning op ad Gaden. Jeg kunde jo ikke vide, hvad der var hændet, medens jeg var borte. Lykken var mig gunstig; thi da jeg kom op paa Apotheket, hørte jeg, at Apothekereren og hans Kone vare gaaede lidt ud, saa at jeg kunde faae en Samtale med min Kjæreste. Jeg fortalte

hende nu, hvorledes det var gaaet mig og at vi nu kunde lade os vie, naar det skulde være. Hun fortalte mig, at hun havde været Gjenstand for nye Ubehageligheder og at hendes Onkel havde truet med at sende hende over til Fyen. „Er Du først over Vandet, skal han ikke faae fat i Dig.“ Herad lo jeg. Lene bad mig blot om at udsætte Bryllupet, indtil den store Vadst, der forestod paa Apotheket, var overstaaet. Før meente hun ikke, hun burde forlade dem; forøvrigt indvilligede hun i Alt; thi hun indsaae, at hendes Onkel og Tante aldrig vilde give deres Minde til vor Forbindelse. Men selv denne lille Opsættelse var mig imod, og min stadige Frygt var den, at der skulde komme Noget iveien.

Der gik nu en 14 Dage og intet Nærmere blev bestemt med Hensyn til vort Giftermaal. Da traf det sig saaledes, at der netop den 1 Octbr. skulde være et stort Aftenbryllup. Det var min tidligere Kjæreste, som skulde have Bryllup med sin Kjøbmand. Hele Byen skulde illumineres og alle Byens Folk strømmede til Kirken, som var oplyst i den Anledning. I den Tanke, at muligviis min Kjæreste ogsaa var paa Veien til Kirken, gik jeg ned ad Gaden. Ganste rigtigt, jeg mødte hende, da hendes Tante havde tilladt hende, at overvære Bielsen. Vi fulgtes nu ad opad Kirken til og jeg benyttede Leiligheden. „Hør min elskede Lene, skulle vi ikke lade os vie med det Samme. Det er idag 1 Octbr, den Dag din Tante har opsagt Dig til. „Jo, kjære Hornung, dersom Du troer, det kan

lade sig gjøre; vi faae dog aldrig min Onkels og Tantes Samtykke; hvilket jo vilde have været mig det Kjæreste." Vi gik nu, ligesom vi vare, hen til mine Forældre, som boede ligeoverfor Kirken. Jeg bad min Stedfader, om han ikke vilde gaae over i Kirken og bede Præsten at komme over til os, naar han havde forrettet Vielsen. Jeg betroede ham naturligtviis, hvad min Hensigt var. Præsten, der forrettede Tjenesten i Kirken, var ikke Byens egen Præst, der var syg, men Pastor Harboe fra Magleby. Han var en god Ven baade af Apothekerens og min Stedfader. Denne udrettede mit Erinde, idet han gik over i Kirken og ventede til Vielsen var tilende, da han gik op i Choret, hvor han under fire Dine bad Præsten, om at følge ham hjem. Præsten vilde vide, hvad han skulde derovre, men min Stedfader sagde ham Intet. I den Tanke, at det var en Syg, som sønste hans Nærværelse, fulgte Præsten med min Stedfader, efter at han først havde undskyldt sig for Bryllupselskabet; Bognen maatte ikke vente paa ham, han skulde snart komme til Brudehuset. Saasnart han kom over, sagde jeg ham strax, hvad vi sønste og viste ham Kongebrevet. Han saae lidt betænkelig ud, og jeg var næsten bange for, at han skulde afflaae min Begjæring, men saa vendte han sig til min Forlovede og spurgte hende, om hun ogsaa alvorligt havde overveiet, hvad hun stod i Begreb med at gjøre. Hertil svarede hun undseeligt jo, idet hun tilføiede, at det dog aldrig vilde skee med hendes Onkels og Tantes Samtykke,

samt at vor Stilling ikke var til at udholde, som den var. Der blev nu sendt Bud efter Kirkebogen, og Præsten bad om Pen og Papir, for at skrive Apothekeren et Par Linier til og anmode ham om at overvære sin Broderbatters Vielse. Da Præsten var en gammel Ven af Familien, meente han ikke, han kunde gjøre Mindre. Brevet blev affendt ved en Dreng, og paa samme Tid sendtes der Bud efter min gifte, i Byen bosiddende Broder, der tilligemed min Stebfader skulde være Forlover. Der gik nu en Trequarterstid, inden Drengen kom tilbage med Svar fra Apotheket. Apothekeren vilde ikke komme. Ifølge Drengens Udsagn havde Apothekeren som sædvanligt raadført sig med sin Kone, og hun havde strax sagt: „Det gjør Du da ikke,“ hvortil han ligesaa hurtigt havde svaret: „Nei min Engel, det gjør jeg ikke.“ Fruen gav derefter Ordre til at slutte Lysene i Vinduerne, at det ikke paa nogen Maade skulde blive antaget, at de illuminerede for vor Skyld. Da Præsten havde læst Brevet, rystede han paa Hovedet og sagde: „I Herrens Navn da.“ Hermed gik vi ind i en anden Stue, hvor Vielsen blev foretagen. Præsten talte varmt og inderligt, især formanede han mig til ret at betænke, hvor Meget jeg nu havde paataget mig, og til at bede min Gud altid være hos mig, saa at jeg gjorde Alt, hvad der stod i min Magt. Gjorde jeg det, vilde Herren nok velsigne min Gjerning. Til Slutning nedbad han Herrens Velsignelse over os. —

Præsten gik saa til det andet Brudehuus, hvor

man havde ventet ham med Utaalmobighed og kun flaaet sig til No ved den Tanke, at han var gaaet hen for at see til Byens syge Præst. „Men hvor har De dog været saa længe, Harboe?“ spurgte Byfogeden, da han endeligt kom. Da han havde faaet det at vide, bad han Præsten for det Første ikke at sige Noget derom. Han havde vel havt en Formodning herom; thi han var den Æneste, jeg havde betroet, at jeg vilde gifte mig, saasnart jeg saa en Leilighed. Ogsaa Tolbinspecteuren, en ung Mand, som nyligt var kommen til Byen, havde en Anelse herom og fik nu ogsaa Visshed. Endeligt gif Selskabet tilbords. Da nu Brudeparrets Staal var drukken, reiste Tolbinspecteuren sig og bad Selskabet at drikke en anden Staal for et andet Brudepar, som ogsaa var blevet ægteviet samme Aften, hvorefter han nævnte min Kones og mit Navn og udtalte sig i meget stærke Udtryk imod den Behandling, vi havde lidt af min Kones Familie. Alt dette overraskede Selskabet, som hjerteligt drak vor Staal. Dagen efter fik jeg det Hele at høre.

Jeg var nu ret lykkelig ved den Følelse, at ingen jordiff Magt kunde berøve mig min Kone. Men paa samme Tid og først nu følte jeg det uhyre Ansvar, jeg havde paataget mig. Hidtil havde jeg kun tænkt, at, naar Line blev min Hustru, saa vilde Alt gaae. Men nu stod Livet i dets hele forfærdelige Alvor for mig. Jeg eiede jo Intet, aldeles Intet, og Tanken herom tilligemed alle Onklens mørke Spaadomme om vor

Fremtid trængte sig nu ind paa mig og overvældebe mig. I min forpiinte Tilstand gif jeg ind i et tomt Bærelse og bad til Gud af mit ganske Hjerte, at han vilde stjente mig Kraft til at ernære min Hustru. Jeg afslagde et høitideligt Løfte paa, at jeg vilde gjøre Alt, hvad der stod i min Magt, naar blot han vilde være hos mig og staae mig bi. Ingen paa Jorden kunde hjælpe mig. Det kunde kun Gud i Himlen og paa ham vilde jeg forlade mig. Han var dengang, som i mit hele Liv, baade tidligere og senere, min eneste Tilflugt i min Nød. Jeg blev nu ogsaa lettere om Hjertet.

Den næste Morgen talte min Kone om at skrive til sin Tante og tilbyde hende, at hun, indtil hendes nye Huusjomfrue kom, var villig til at komme derop om Dagen og forrette sit sædvanlige Arbejde; thi hendes Efterfølgerste kom ikke før November. Medens hun endnu talte herom, kom Apothekerens Bogn med min Kones Løi, nemlig hendes Commode og andre Sager samt en Byldt vaadt Linned, som var tagen ud af Badstuen. Karlen havde Ordre til at kaste alt Løiet paa Gaden udenfor Huset og ikke bringe det ind; men han bragte det dog ind. Han bragte hende ogsaa hendes Løn for Tiden fra 1 Mai til 1 October tilligemed et lille Regnskab. Min Kones gode Willie var saaledes spildt.

Vi havde hverken til at sidde eller ligge paa; men mine Forældre overlode os et Par meublerede Bærelser med Seng. I det ene stod jeg og arbeidebe. Middags-

maden fik vi ogsaa hos dem, idet jeg lovede at betale derfor, saasnart jeg fik Penge, det vil sige til Juni Termin, før kunde jeg ikke faae min Kones Penge. For The Morgen og Aften sørge de vi selv. Alt, hvad jeg eiede, stod i mit Værktøi og nogle Materialier. Af rene Penge havde vi ikke mere end de 16 Rdlr, min Kone havde faaet i Løn. Der maatte altsaa spares. Den kommende Vinter vilde jeg benytte til at forfærdige os selv lidt Bohave, nemlig sex Stole, et Bord, en Sopha og et Hjørnestab, Alt af Birketræ. Jeg henvendte mig nu til Byfogeden, som interesserede sig for mig, og bad ham forskaffe mig Amtets Tilladelse til at gjøre disse Ting som Mesterstykke; og den Tilladelse forskaffede han mig ogsaa.

Jeg frygtede meget for, at min Kone skulde tabe Modet ved vore mørke Udsigter; men nei, paa ingen Maade. Hun, som var saa godt vant baade fra sine Forældres og sin rige Onkels Huus, fandt sig med Glæde i dette tarvelige Liv og søgte paa alle Maader at spare mig Udgifter. Saa længe jeg arbejdede paa Mesterstykket, kunde jeg jo ikke fortjene det Allermindste, og min Kone kunde ikke finde sig i, at gaae ledig under saadanne Omstændigheder. Hun fik derfor fra en Kjøbmand i Byen, en Tøde, nogle sorte Kniplinger at brodere, der paa den Tid brugtes meget af Bønderpigerne. Paa den Maade tjente hun en Mark om Dagen og var meget glad, at hun kunde bidrage Sit til vor lille Huusholdning, og det var en god Hjælp.

Foruden vort daglige Ophold, havde vi ingen Fornødenheder. Hvad der egentligt kaldes Fornøielser, kom aldrig i vore Tanker, vi vare hinanden nok og trængte ikke til Adspredelse. Undertiden kunde hun vel ved Tanken over de mørke Udsigter udbrøde: „hvorledes vil det dog gaae os?“ Jeg deelte hendes Bekymring, men lod hende aldrig mærke dermed, men trøstede det Bedste, jeg kunde. Jeg havde tidt ondt nok ved at finde Trøst for mig selv, saa fort saa det ud for mig. Til hende talte jeg kun opmuntrende. Det vilde nok gaae, naar vi blot ikke gavede tabt. Mangen En var begyndt med Mindre og havde dog arbeidet sig op til Riigdom. Der var f. Ex. Marschall i Kjøbenhavn, som kom tomhændet derind, men nu var en riig Mand (jeg antog ham idetmindste derfor; jeg kjendte forresten hverken ham eller hans Instrumenter; jeg havde endnu ikke seet et Instrument af danst Arbeide). Naar jeg talte saaledes, fik jeg gjerne til Svar, at hun hverken haabede eller ønskede at komme saa høit tilveirs. Sandt at sige, var jeg heller ikke selv saa haabefuld, men jeg maatte holde Modet oppe hos hende.

Imidlertid gled Vinteren hen og jeg blev færdig med mit Mesterstykke. Jeg tog nu Borgerstab som Snekker og Instrumentmager, og nu skulde Arbeidet for Alvor begynde. Ved Juni Termin modtog jeg min Kones Penge, 1100 Rgdlt, af Overformynderiet, og med en Deel af disse i Lommen reiste vi til Kjøbenhavn, efter at jeg havde betalt mine Forældre, hvad jeg var dem skyldig.

Pengene forsløge ikke godt til alt det, vi havde at kjøbe. Vi maatte udstyres med Alt, da vi Intet havde, hverken af Uldent eller Linned eller Sengklæder, Kjøkkentøi og Gud veed hvad. Jeg skulde ogsaa forsyne mig med Materialier, og dertil brugte jeg de 300. Resten gif til Udstyr af Huset. I det Haab, at vi skulde gjøre bedre Handel, søgte vi meest til Marchandisere, men det kom vi til at fortryde. Enkelte Ting, f. Ex. Uldent og Linned, stode desuden i en høi Priis dengang, saa Meget fik vi ikke for vore Penge. —

Jeg havde taget en Snedkersvend med mig fra Kjøbenhavn, og da vi kom hjem flyttede vi ind i en Bolig, jeg havde leiet. Nu gjaldt det om at faae Arbeide. Jeg selv fortsatte mit Instrumentmagerarbeide, medens Svenden gjorde Snedkerarbeide. Af og til, naar jeg havde Veilighed, tog jeg selv Haand i Snedkerarbeidet. Jeg arbeidede Nat og Dag og det begyndte ogsaa at gaae fremad, saa at jeg kunde tage et Par Svende til. Jeg havde nu leveret en Deel Instrumenter til Folk rundt omkring i Landet, men der var en Omstændighed herved, som ikke var mig tjenlig. Naar der var noget iveien med Instrumenterne, sendte man Bud efter mig for at eftersee Feilene, og denne Reisen omkring berøvede mig megen Tid; men det maatte jeg gjøre, for at Folk ikke skulde blive utilfredse.

Det traf sig paa denne Tid, at jeg under et Besøg i Kjøbenhavn fik Veilighed til at see et af Marschalls nye Instrumenter, som paa den Tid ansaaes for de

bedste i Europa. Familien, som eiede det, tillod mig at aabne det, maale det og tage Tegning deraf. Men ved at see dette Instrument, havde jeg nær ganske tabt Modet. Hans, jeg mener Marschalls, Instrumenter vare udførte med en mageløs Accuratesse, og Meget deraf, saae jeg nok, var udført med Massiner, som jeg ikke kjendte og som man heller ikke brugte i Cassel. Ved at see alt dette, blev jeg fortviolet. Ved Siden af hans Instrumenter vare mine det rene Fusterie, det værste Kram af Verden. Det manglede mig ikke paa Flid eller Umage, men jeg havde Ingen, der kunde veilede eller hjælpe mig, og alt Arbeide maatte jeg udføre med egne Hænder uden Hjælp af Massiner. I denne fortviolede Stemning kom jeg hjem, men sagde Intet til min kjære Kone, at hun ikke skulde bedrøves ved at erfare, hvor ussel en Makker jeg var. — Vi havde nu været gifte et Par Aar, og ved min utrættelige Flid og Arbeidsomhed var det jo gaaet fremad, men det var smaat nok alligevel for os. Vi vare forøvrigt lykkelige i vort Samliv, men jeg var ikke mere den Samme, jeg var haabløs. „Troer Du ikke, sagde jeg en Dag til min Kone, at jeg gjorde bedst i at tage Arbeide som Svend hos Marschall i Kjøbenhavn? Jeg antager, at jeg kunde faae 1 Rgdlr om Dagen, og derfor kunde vi leve ligesaa godt, ja bedre, end vi nu leve, skjøndt jeg arbeider tidligt og seent.“ „Ja, kjære Hornung, gjør som Du synes; med en Daler om Dagen kunne vi godt komme ud af det.“ Det var hendes Svar.

Jeg kysjede hende, gif til mit Arbeide og bad Gud hjælpe mig. Der gif nu nogen Tid, og jeg slog den Tanke, at arbeide som Svend, af Hovedet. Jeg frygtede for, at jeg ikke skulde kunne arbeide saa godt som de andre Svende; men der var ogsaa andre Grunde, som gjorde en Forandring vanstelig. Flid og Anstrengelse maatte erstatte fremmed Hjælp, og fremad gif det, om end kun langsomt. Af Instrumenter forfærdigede jeg 6 til 7 om Aaret, som jeg ved en Commissionair folgte i Kjøbenhavn. Meget fik jeg ikke for dem og maatte ovenikjøbet give Credit. Mine Materialier bleve mig ogsaa dyre, navnlig de, jeg maatte kjøbe paa anden Haand hos andre Instrumentmagere, saasom Streng e. s. v. Jeg kjøbte aldrig mere, end jeg kunde betale contant; thi jeg havde bevaret min Skræk for Gjæld. Tog jeg en enkelt Gang noget Træ her i Byen paa Credit, saa betaltes det til den fastsatte Tid. Jeg har aldrig laant saa meget som 5 Rdlr. af Nogen. I vort eget Huus dreve vi Sparfommeligheden til det Yderste, og Alt, hvad jeg sparede, satte jeg i Materialier og Værktøi. Vi havde været gifte i 3 Aar, inden vi kunde overkomme at kjøbe os et Stueuhr. Det kostede os 18 Rdlr. og det forvoldte os megen Glæde.

Det gif som sagt jevnt fremad; og da vi havde været gifte i 5 Aar, besluttede jeg mig til at flytte til en større By. Efter flere Reiser i Jylland og Sjælland valgte jeg Slagelse, hvorhen jeg flyttede 1834. Der, som i Skjelsfør, arbeidede jeg baade som Instrument-

mager og Snekker, dog meest som Instrumentmager. Mine Instrumenter, der stedse bleve bedre, affatte jeg som hidtil i Kjøbenhavn. Ved Hjælp af Bøger satte jeg mig nu ogsaa ind i Instrumentmagerkunstens Theori, som hidtil havde været mig aldeles ubekjendt. Herved vandt mine Instrumenter meget. I Førstningen boede jeg til Veie, men da jeg havde været i Slagelse i to Aar kjøbte jeg mig en Gaard, i hvilken jeg saa indrettebe mig mine Værksteder. Jeg holdt nu 10 Svende.

Jeg fattebe nu den Plan, at anlægge et Meubelmagazin i Slagelse, hvor intet saadant fandtes. Men med egne Kræfter kunde jeg ikke udføre denne Plan. Jeg henvendte mig derfor til en Kjøbmand Schou i Slagelse, som ogsaa interesserede sig herfor, og spurgte ham, om han vilde deeltage deri. Det kunde han nok have lyst til, og spurgte mig, hvor mange Penge dertil behøvedes. Jeg meente, at, naar hver af os indfatte 2000 Rgdlr, kunde vi nok faae et ret godt Udvalg af Meubler. „Ja, Hornung, svarede han, naar De vil, kan De hente de 2000 Rgdlr.“ Vi bleve enige om en Contract, ifølge hvilken Udbyttet skulde deles lige imellem os; traf En af os sig tilbage, skulde hans Capital forblive indestaaende i 4 Aar, men forrentes med 8 p. Ct. Den, som traf sig tilbage, maatte ikke anlægge noget Magazin i Slagelse. Denne Aftale blev truffen ved Nypaar, og, da April kom, blev Magazinet aabnet. Jeg holdt nu 4—5 Svende til at arbejde for Magazinet. Hr. Schou kom dagligt hen til mig og det

morede ham at see, at Alt gif godt. Jeg tilbød ham flere Gange at see Regnskabet, som jeg førte meget nøiagtigt — vi havde faste Priser —, men han vilde Intet see. Naar Nytaar kom, sagde han, kunde vi gjøre op. Da Nytaar kom, beløb Udbyttet sig til 540 Rgdlr for de 9 Maaneder. Det var jo et godt Udbytte, udbrød han, meget fornøiet. Uden at tænke videre derover, sagde jeg: „ja naar een Mand havde tjent det, vilde det være en god Indtægt.“ „Det har De Ret i, sagde han; men da jeg nu seer, at det gaaer godt, vil jeg overlade Dem det Hele, imod at De svarer mig de 8 pCt. af mine Penge. Mig har det været Fornøielse nok, at see det bragt igang.“ Jeg takkede ham og vilde nu udbetale ham hans Andeel af Udbyttet til Dato; men herom vilde han Intet høre, han vilde kun have Renterne af sine 2000 Rgdlr. „Naar vi naae Marts, kan de betale mig 160 Rgdlr i Rente. Capitalen kan De betale mig efterhaanden, lidt eller meget, som det falder Dem beleiligt.“ Jeg takkede ham hjerteligt og vilde nu til at give ham et Beviis for Pengene. „Jeg vil intet Beviis have. Holder Gud sin Gaaend over Dem, faaer jeg nok mine Penge; det er jeg ikke bange for, dertil kjender jeg Dem nu altfor godt.“ Og herved blev det. Han vedblev at komme dagligt til mig, og det glædede ham at see, hvor godt det gif mig. Da et Aar var gaaet, havde jeg betalt ham de 2000 Rgdlr.

Jeg havde nu fuldt op at gjøre. Magazine maatte jeg

selv passe, og Instrumenterne krævede al min Arbeidskraft. Jeg arbejdede i den Tid næsten ligesaa meget om Natten, som om Dagen. Jeg havde nu bragt det saa vidt, at jeg holdt 16—17 Svende og kunde levere et Par Instrumenter om Ugen. Disse gik forstørstedelen til Kjøbenhavn. Det traf sig nu, at jeg fik at see et Instrument, der rigtignok var forfærdiget i Hamborg, men kun som en Efterligning efter et af den londonstke Fabrikant Collards Instrumenter. Det forbausede mig. En saadan Tone havde jeg aldrig hørt. Ved Siden af det vare Marschalls Instrumenter for Intet at regne. Ved at undersøge det, saae jeg strax, at Meget i det var anderledes end i Marschalls og mine Instrumenter. Jeg tog nu fat paanh og anvendte, hvad jeg havde lært. Jeg var nu kommen saa vidt i min Kunst, at jeg selv kunde lægge nye Planer til og construere Instrumenter. Mine nye Forsøg vandt meget Bifald ogsaa i Kjøbenhavn.

At hente Materialierne fra Kjøbenhavn og at sende Instrumenterne til Kjøbenhavn, var forbundet med stort Tab af Penge og Tid, især da jeg selv maatte gjøre idelige Reiser til Kjøbenhavn. Min Tid kunde jeg mindst taale at tabe. Jeg havde gjort den Regning, at jeg ved mit Arbeide kunde tjene ligesaa meget, som to af mine bedste Svende, eller omtrent 4 Rgdlt om Dagen. Naar jeg nu ved mine Svendes Arbeide kunde ernære min Familie, kunde jeg oplægge hele min egen Fortjeneste, og en 14—1500 Rgdlt aarligt var dog

ikke saa ganste lidt at lægge tilside. Jeg arbejdede tidligt og sildigt ogsaa Helligdagene; men glemte dog ikke derfor min Gud. 14—1500 Rgdlr aarligt i en 15—16 Aar løbe op til en meget betydelig Capital. „De maa jo blive en riig Mand, saaledes som De slider Dag og Nat“, sagde en Haandværker, der ogsaa sad i en stor Bedrift, til mig en Dag. Jeg gjorde ham nu det ovenansførte Regnestykke, men da han havde hørt det, udbroød han: „Ja, men saa er man da ogsaa en Slave.“ „Det bliver ikke Slaveri, svarede jeg, saa længe man tænker og føler, som man bør. Man maa arbejde saalænge Herren forunder En Helbred og Kræfter. Den Tid, som engang er tabt, vindes aldrig tilbage.“ Som sagt, mine idelige Reiser til Kjøbenhavn toge mig altfor megen Tid. Regnede jeg hertil mine Udgifter til Fragt og Commissionair, kunde jeg ikke anslaae, hvad jeg saaledes tabte, til mindre end 600 Rgdlr. Min Huusleie i Slagelse kunde jeg ikke anslaae til mindre end 3—400 Rgdlr. Ved nøie at overveie alt dette, kom jeg til det Resultat, at jeg var bedre tjent med at boe i Kjøbenhavn. Jeg reiste derind, leiede mig en stor Leilighed i den Gaard, som senere blev min egen. I Leie skulde jeg svare 1100 Rgdlr, saa at mit Ophold derinde, i det Hele ikke blev dyrere, og saa var jeg dog i Kjøbenhavn. Ved Hjemkomsten fortalte jeg min Kone, som Intet anede, at jeg havde leiet Bolig i Kjøbenhavn og at vi nu skulde flytte derind, og spurgte hende, om det var hende imod. „Kjære

Hornung, svarede hun, gjør som Du anseer det bedst for os Alle." Folk i Byen og andetsheds undrede sig meget over, at jeg vilde forlade Byen, hvor jeg dog havde det saa godt. De meente nu ogsaa, at jeg vilde faae en svær Kamp at bestaae med de andre Fabrikanter, som jeg da ikke kunde maale mig med. Jeg kan ikke nægte, at jeg selv nu og da var betænkelig; men det lod sig nu ikke forandre. Jeg havde da heller ikke handlet i Overilelse. Jeg havde kort forinden leveret et Instrument af en ny Slags til Kjøbenhavn, hvor det vandt megen Anerkjendelse. Det kunde fuldkomment maale sig med dem, som kom fra Hamborg. Af disse var der kommet en 6—7 Stykker her til Landet. Marschall var bleven syg og var sendt til Slesvig, ihvorvel hans Fabrik fortsatte sin Virksomhed. Han døde inden jeg kom til Kjøbenhavn, men hans Fabrik fortsattes. — Jeg forlod altsaa Slagelse, hvor jeg havde levet og virket i 8 Aar, og kom til Kjøbenhavn i April 1842.

I Kjøbenhavn indskrænkede jeg mig til Pianoforte-Fabrikationen. Det var i Sommerens Løb, at jeg faldt paa den Tanke, at bygge Instrumenter med Jernaffivning. Det er dog maaskee ikke det rette Udtryk, thi Jernaffivning havde man alt begyndt med. Instrumenter, som skulde have kraftigere Tone, maatte ogsaa kunne taale en stærkere Spænding af Strengene, som nu vare meget sværere og stærkere. Det gjaldt om at faae Rassen saa stærk, at den ei gav efter, og det havde man endnu ei opnaaet. Min Plan, som jeg ogsaa

ubførte, gik ud paa at anbringe en heel støbt Jernramme, hvori saa Strengene spændtes fra den ene til den anden Ende over Sangbunden og uden at denne paavirkedes af Spændingen. Paa denne min Opfindelse fik jeg Patent for 10 Aar. Det viste sig at være den bedste Methode, som endnu var opfundet. De saaledes konstruerede Instrumenter kunde holde Stemning ganske anderledes end dem, man tidligere havde havt. Forhen havde man aldrig kunnet bruge et Fortepiano ved Concerter eller spille en heel Aften paa det, uden at det maatte stemmes imellem hvert Numer, naar det skulde holde Tonen nogenlunde reen. Paa mine nye Instrumenter kunde der spilles en heel Concert igjennem uden at man behøvede at stemme. Herved var nu meget vundet.

Jeg ansaae det nu for en Uressag, at ingen Instrumenter indførtes fra Udlandet, og, saa vidt jeg veed, indførtes der nu heller ingen. Jeg havde endog den Tilfredsstillelse, at Berlins første Instrumentmager, Perraue, igjennem en Mand i Kjøbenhavn forskrev et af mine Instrumenter som Model. Men jeg havde meget at kæmpe med. De andre Instrumentmagere kunde ikke finde sig i, at jeg, som var kommen fra Provindserne, ikke alene skulde kunne maale mig med dem, men endog overgaae dem. Det ærgrede dem, og de begyndte at modarbejde mig ved at nedlægge mit Arbejde, navnlig ved Bladartikler; men jeg tog mig ikke deraf, men arbejdede stadigt fremad. Alt har dog sin Grænse.

En Dag modtog jeg et Brev, underskrevet af alle Byens Instrumentmagere, hvori man fremkom med det Forlangende, at jeg offentligt skulde udstille et af mine saakaldte Jerninstrumenter, hvorpaa jeg havde erholdt Patent, for at de kunde gjøre sig bekendte med, hvor vidt mit Patent strakte sig, og saaledes undgaae at gjøre Indgreb i min Patentret. Hertil kunde jeg ikke tie, saa meget mindre, som det var mig klart, at man vilde chikanere mig. Jeg besvarede derfor deres Skrivelse omtrent saaledes: „Mine Herrer Colleger! Af Deres ærede Skrivelse erfarer jeg, at De ønske, at jeg offentligt skal udstille et af mine patenterede Instrumenter, for at De kan tage det i Oiesyn og saaledes undgaae at komme i Collision med mit Patent. Dette Deres Ønske seer jeg mig ikke istand til at opfylde paa den Maade. Vil De henvende Dem til mig, skal jeg altid med Beredvillighed forevise Dem mine Instrumenter, men ønske De nøiagtigt at gjøre Dem bekendt med mit Patent, maa jeg bede Dem henvende Dem til Told- og Commerce-Collegiet, hvor den herhørende Tegning og Beskrivelse henligger. — Jeg skal imidlertid ikke være uvillig til at udstille et af mine Instrumenter, naar De Herrer ved Siden af det ville henstille et af Deres, saa at en Sammenligning kan finde Sted; og jeg vil da foreslaae følgende Prøve. Den første Dag aftages Strengene paa begge Instrumenter, idet der begyndes med Bassen og saa videre til Discanten, een Streng ad Gangen. Dagen efter paasættes Strengene

og Instrumenterne opstemmes. Paa den Maade vil det vise sig, hvilket Instrument der bedst holder Stemning. — Skulde De Herrer ikke ville gaae ind herpaa, vil jeg tillade mig at offentliggjøre baade Deres Skrivelse og mit Svar.“ Denne Skrivelse blev nu affendt til Instrumentmagerne, og allerede Dagen efter modtog jeg en Skrivelse fra Instrumentmager G., hvori han bad mig udslutte sit Navn under den Skrivelse, jeg først havde modtaget, da han ei kunde inblæbe sig paa den af mig forlangte Prøve. Fra de Andre modtog jeg intet Svar, hvorimod den Ene efter den Anden af dem indsendt sig hos mig og saa omtrent gjorde Undskyldninger for deres Færd. Hermed endte al Strid og nu havde jeg No.

I Aaret 1844 foretog jeg en Reise til London og Paris og opholdt mig i hver af disse Byer 4 Uger. Ved Andres Hjælp leiede jeg nu de bedste Instrumenter af alle Slags og fik derved Leilighed til at undersøge de bedste Constructioner. Jeg tog Tegning af Alt, hvad jeg fandt mærkeligt, og da jeg kom hjem, valgte jeg heraf, hvad jeg fandt bedst. Jeg vilde ikke ubelukkende copiere Noget, men af hvad jeg havde seet, tog jeg det Hensigtsmæssigste og konstruerede selvstændigt nye Instrumenter, som vandt meget Bifald af alle Kjendere. Det første Instrument jeg leverede, efter min Hjemkomst fra denne Reise, var et opretstaaende Fortepiano. Af den Slags var hidtil intet leveret, som havde været tilfredsstillende. En og Anden havde nok forsøgt det, men man var ikke tilfreds med disse Instrumenter, da de

ikke kunde holde Stemning. Mit vandt, som sagt, meget Bifald. Jeg byggede ogsaa et Concertflügel, som ogsaa gjorde megen Lykke. Kort sagt jeg gik nu raff frem i mit Fag, jeg leverede Instrumenter af forskjellig Slags og fik megen Affætning. Jeg havde altid fuldt op af Bestillinger, uagtet jeg leverede 5 à 6 Instrumenter om Ugen.

I Førstningen blev Alt gjort i min egen Fabrik, baade Mechanik, Claviatur o. s. v. Til Jernarbeidet havde jeg min egen Mechanikus i Byen. Men da min Fabrik udvidede sig temmeligt meget, lod jeg Mechanik og Claviatur forfærdige af en Fabrikant i Hamborg, som udelukkende bestjefstigebe sig hermed. Paa den Maade fik jeg dem billigere, end jeg selv kunde levere dem, og Arbeidet blev udført med megen Accuratesse. Denne Mand havde opholdt sig mange Aar i Paris, hvor han ene og alene havde arbeidet i den Retning. Han anvendte til sit Arbeide flere Raffiner. Jeg forfærdigebe, som sagt, ikke længer disse Gjenstande i min egen Fabrik, og nutildags gjør ingen Instrumentmager det, hvilket er en stor Lettelse for Begyndere.

Paa mine Værksteder arbeidede nu stadigt 36 Svende. Desforuden havde jeg mindst 20 Arbeidere ude i Byen. Mechaniken, saa vel som alt Andet i min Fabrik, udførtes efter min egen Construction, og Alt lykkedes godt. Jeg leverede nu Instrumenter til alle Verdens Kanter, især til Bestinden, Sverrig, Norge og Tydskland, ja endog til Nordamerika og England. Jeg havde nu

naaet et temmeligt høit Standpunct i min Virksomhed, og min Fabrik var den største i Kjøbenhavn — 1847 var mit bedste Aar —; men ligesuldt arbejdede jeg selv med tidligt og sildigt. Jeg var paa min Plads fra Morgenen imellem 4 og 5 til seent paa Aftenen. Saaledes blev jeg ved ligetil den Dag, jeg ophørte. Ethvert Instrument, som leveredes fra min Fabrik, gif jeg selv igjennem indtil de mindste Enkeltheder, før det sendtes bort. Mit Regnskab og min Correspondance førte jeg selv, eftersaae dagligt alle Arbejder og undersøgte nøie Alt, hvad der leveredes fra Arbejderne i Byen. Jeg havde saaledes meget at tage vare paa, og mit Helbred var ikke godt; men, uagtet jeg ofte knap kunde støtte paa Benene, har jeg dog aldrig været sengeliggende i al den Tid, ligesom jeg blev gift. Lægen advarede mig tidt imod at anstrenge mig saa meget, men det kunde jeg nu ikke lade være.

Den store Gaard, hvori jeg boede, havde jeg kjøbt og jeg begyndte nu at bygge, først en Femetages Fabrikbygning og dernæst en ny Etage paa Forhuset. Det var i 1847. Den nye Etage havde jeg leiet ud, og den skulde være færdig i 1848, men blev det dog først 1849. Dette Foretagende skulde jeg ikke have begyndt paa; thi deels var mit Helbred blevet slettere, deels volbte dette Byggeri mig mange Bekymringer. Gaarden havde kostet 40,000 Rgdls og mit Byggeri 42,000 Rgdls. Der stod altsaa 82,000 Rgdls i Eiendommen. Hertil kom endnu Krigen 1848. Takket være min Gud, klarede

jeg Alt; men jeg begyndte at føle mig træt. Der paa-
 kom mig en Angst for at Herren skulde kalde mig. Hvis
 det skete, vilde mine Efterlevende være ilde farnede; thi
 en Realisation efter min Død vilde ikke have indbragt
 en Sjettedeel af den virkelige Værdi. Jeg havde 5
 Døttre, men ingen Sønner. Havde jeg haft en Søn,
 vilde jeg vel aldrig have tænkt paa at ophøre med min
 Virksomhed. Det forekom mig da rigtigst at realisere;
 thi paa den Maade kunde jeg sikke Mig og Mine et
 sorgfrit Udkomme, hvorimod det vilde see sørgeligt ud
 for min Familie, hvis der skulde realiseres efter min
 Død. 1850 bestemte jeg mig derfor til at trække mig
 tilbage, saaledes at jeg 1851 kunde være helt ude af
 det. Og saaledes skete det. Senere har jeg fortrudt
 det, ihvorvel jeg aldrig har sagt det til Noget; det var nu
 heller ikke til at forandre. Jeg havde dog meget at
 takke min Gud for. Jeg havde naaet et høit Maal i
 min Virksomhed; jeg kunde uden Selvsøg sige, at jeg
 her i Landet var den Første i mit Fag. Herom maa
 forresten Publicum dømme. Jeg havde jo ogsaa er-
 hvervet mig saa Meget, at, vilde Gud lade mig beholde
 det, jeg og min Familie kunde leve sorgfrit. Det havde
 altid været mig en Grund til Frygt, at jeg muligviis
 kunde døe, inden jeg havde sikret mine Efterlevende
 Livsopholdet. Den Frygt behøvede jeg nu ikke at nære.
 Jeg besluttede mig da til at kjøbe en Eiendom i Skjel-
 lfør, for der at henleve Resten af mine Dage, som, an-
 tog jeg, ikke vilde blive mange. Mit sidste Arbeide

var to Instrumenter til Londoner-Udstillingen, som vandt megen Anerkjendelse. 1851 flyttede jeg altsaa til Skjelsfør, hvor jeg siden har levet i Stilhed. Mit Helbred vandt meget ved denne Forandring og det er nu ibetheletaget godt.

Slutning.

Hvad ovenfor er fortalt er følt og tænkt og oplevet af mig, saaledes som jeg har fortalt det. Jeg har hverken lagt til eller taget fra. — Det staaer dog vistnok ogsaa fast, at den, der, som jeg, fra sin tidligste Ungdom af begynder Livet med Arbeidsomhed, Tarvelighed og tro Pligtopfyldelse, nok vil bane sig sin Vej i Verden. Det kan falde lettere for En, end for en Anden, men den Mand maa sandeligt være forfulgt af en ond Stjebne, som ikke ved en trofast og nidkjær Anvendelse af sin Tid kan erhverve det daglige Brød og mere end det til sig og Sine. Der er ganske vist en planløs Maade at arbejde paa, som aldrig fører til noget Resultat for Arbeideren; men sli­g Planløshed gaaer næppe Side om Side med virkelig Arbeidsomhed; thi det, der skal fortjene Navn af Arbejde, maa altid have Tante og Plan i sig, ellers bliver det meningsløst Slid. Fra min tidligste Barndom har jeg altid

holdt mig et vist Maal, en vis Plan for Die og inddeelt min Tid og mit Arbeide derefter; og aldrig har jeg lagt mig til Hvile nogen Aften, uden i Tanken først at have lagt Planen for den kommende Dags Arbeide, baade mit eget og mine Undergivnes, jeg maatte saa være nok saa træt. Paa den Maade vindes og spares megen Tid, som ellers vilde gaae tabt i stundløs Løben fra det Ene til det Andet. — Ideligt hører man Klage over Arbeidsløshed og onde Tider, men jeg har endnu ikke seet den virkelige Stræbsomhed i Armod og Nød. Mangel paa Tærværdighed og Orkesløshed ligge bagved den evige Talen om onde Tider, og Tiderne maatte sandelig være gode, naar Fornøielsehygge og Drivveri skulde kunne føde deres Mand. Naar jeg nu og da har advaret En og Anden, der saaledes beklagede sig over Tidernes Tryk, og foreholdt ham hans egne Feil, har jeg som oftest faaet til Svar: „Du kan ikke tale med, Du har havt Lykken med Dig.“ Ja sandelig har jeg havt Lykken med mig, det skal jeg aldrig nægte; men ikke paa den Maade. Jeg har havt Lykken med mig, for saa vidt som jeg af Forsynet har faaet min rigelige Andeel af Lyst til Arbeide og gode Kræfter og Billie til at benytte disse Gaver. Jeg har havt Gud med mig, burde det vel snarere hedde, og i dyb Dmmyghed erkjender jeg, at han har været min Hjælper, og ligesaa villigt erkjender jeg, at jeg Intet har havt af mig selv, men at Alt er blevet mig stjænkent fraoven. Jeg har havt Gud med mig, og jeg har holdt mig til

Gud, til ham og ham alene. Sam tæde jeg til i al min Nød. Sam skylder jeg Alt, ham har jeg at takke for Alt; men først og sidst, fordi han lod mig opvoxe i et tarveligt, arbeidsomt og gudfrygtigt Hjem. Lovet være hans Navn for de gudfrygtige Forældre, han skjenkede mig. I min tidligste Barndom lagde min Moder mig aldrig tilfængs, uden at lade mig sige min Aftenbøn, og fra den Tid af har Gud Herren været min første Tanke om Morgenens, min sidste om Aftenens. Mine Forældre vare gudfrygtige Mennesker, der ikke glemte Herren. Endnu staaer Mindet om vor festlige Juleaften, festlig i al sin Tarvelighed, levende i min Erindring. Min Fader blæste godt paa Fløite og min Moder havde en god naturlig Sangstemme. Med et Par Julechoraler begyndte vi vor Julehøitid. — Husk det, mine kjære Børnebørn og Børnebørnsbørn, naar I læse disse Eders Bedstefaders og Oldefaders Ord: „Den, der holder sig til Herren, har altid Lykken med sig; thi han har Herren med sig, og større Lykke gives ikke.“

Efterskrift

til

„C. C. Hornung's Ungdoms- og Manddomslib“

af

Fr. Kr.

Trykt som Manuscript.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhlé.

1868.

Kjære Hr. Hornung!

Med sand Glæde og Tilfredsstillelse har jeg nu baade gennemlæst og udarbejdet Deres Levnetsbeskrivelse, og jeg haaber, at De vil finde, at min Omarbejdelse er foretagen med Trofasthed imod Originalmanuscriptet. Jeg har, hverken hvad Tanke eller factisk Indhold angaaer, taget fra eller lagt til af mit Eget, hvortil heller Intet har fristet mig, da De i Deres Optegnelser med en sjælden Takt har vist at tage Alt, hvad der angik Deres virkelige Udvikling, med, uden dog at medtage Noget, som var overflødig og sig upassende. De har udbedt Dem en fylbig Udtalelse af mig baade om det Livsindhold, De her har nedskrevet, og om Maaden, hvorpaa De har gjort det; og den faaer De herved. Jeg skal udtale mig aabent og uforbeholdent.

Først og fremmest maa jeg ærligt tilstaae, at jeg strax ved Gjennemlæsningen fandt meget Mere, end jeg havde ventet mig. Jeg indbildte mig, at jeg kjendte Deres Liv, men dets egentlige Udvikling og dybere Indhold lærte jeg først at kjende, da jeg gennemlæste Deres

Opfølgelser. — Jeg maa ogsaa forudstikke en anden almindelig Bemærkning. Deres hele Fremstilling har et saadant Udtryk af Sandhed og Sandhedskjærlighed, at man overalt maa sige sig selv: ja, saaledes har han handlet, her er intet Opsminket, her er ingen Forvridning af Sandheden — saaledes maa det være gaaet til. — Den har hele Sandhedsprægets jævne Simpelt-hed. Det vilde gjøre mig ondt, om dette Præg skulde have lidt ved min Omarbeidelse eller rettere Omskrivning.

Det er sjældent, at Mennesker fødes med et saa afgjort udpræget Talent, saaledes som Tilfældet var med Dem. Men endnu sjældnere træffer man slikt Talent ledsaget af den næsten brændende Iver for at arbejde for dets Udvikling, som hos Dem. Hvor disse tvende Betingelser findes forenede, og Maalet, der tilstræbes, i og for sig er en for Menneskelivet i det Hele nyttig og fortjenstlig Virksomhed, der have vi Kaldet, Kaldelsen. Saa ofte Individet virkelig er kaldet til en bestemt Livsgjerning, maa det lystre Kaldet; her gjælder ingen Undskyldning, Individet tænker ikke engang paa en saadan. Han maa lystre; og det kommer slet ikke i Betragtning, om han arbejder for eller imod sin egen Livslykke, eller rettere sagt, hans Livslykke betinges af, at han faaer Lov til at udføre den ham beskikkede Gjerning. Kun naar det nægtes ham, synker han reent sammen, hvad dette Livs Virksomhed angaaer. Han kan forsøge, hvad han vil, hans Gjerning vil faae

Middelmaadighedens Præg, og vel, om han naaer saa vidt.

Skridt for Skridt gaaer De den Dem anviste Vej. Flittig i Deres Faders Profession, faaer De dog altid Tid til at udvikle Deres Hæ, Haand og Tanke i Deres egentlige Livsgjerning. Et nøie Kjendskab til Materiale og til Snedker- og Dreierprofessionens Eiendommeligheder maa enhver Instrumentmager besidde, naar han skal bringe det til Noget. Den erhverver De Dem. Men det er Altsammen kun som en Leg, hvis Alvor De ikke fatter. De tænker ikke engang paa at forlade Deres Faders Profession, før en Lømmel af en Hattemager berøver Dem Deres Papirer og tvinger Dem til at tage Arbejde som Snedkersvend. Inden De forlader Deres Hjem, har De alt forsøgt Dem i en enkelt Green af Instrumentmageriet. De har forfærdiget en Deel Fløiter; men herpaa lægger De selv ingen Vægt. Det er en Deel af Legen, ved hvilken imidlertid deres iltre Utaalmobighed, for at naae et bestemt Maal, træder skarpt frem. Men Snedkeriet skal for Dem kun være en Forskole. Først da de i Morningsen i maaløs Beundring eller Forundring staaer foran Ritmüllers Spectakelsluge, bliver Deres egentlige Livsopgave Dem forelagt, uden at De dog selv aner det. Til trods for en mærkelig Tvivl om Deres egne Kræfter og Evner, kan De dog ikke løsrive Dem fra Tanken og Haabet om at blive Instrumentmager. Om Dagen tænker De derpaa, om Natten drømmer De derom. Alt maa offres,

for at De kan komme i Lære hos en Instrumentmager. De er beredt til at sælge Klub og Stub, med Undtagelse af Deres Arbejdsklæder, for at naae dette Maal. Det naaes dog uden dette yderste Offer, men det skyldes kun en Feiltagelse, at De kommer til Beckmann, der slet ikke søfter en Snekersvend, men en Instrumentmagersvend. Naar han alligevel beholder Dem, er Grunden aabenbart den, at Deres Ydre og Væsen tiltaler ham. Han maa have havt et godt Nie for Menneſteværð. De gaaer nu Skridt for Skridt fremad og lærer i et Par Aar at lave et Instrument som dem, der forfærdiges i Cassel, og heelt tilfreds med dette Udbytte kommer De til Skjælsør og begynder nu selvstændigt, men kun i det Smaa, at fabricere Instrumenter. Saa seer De et af Marschalls Instrumenter, og det giver Dem atter et Stød fremad. Derefter faaer De Nie paa et engelsk Instrument — atter et Stød fremad. Nu har De omsider naaet Høidepunctet, hvorfra De kan overskue og critisk vurðere Deres Kunsts Standpunct. Nu er De naaet saa vidt, at De selv kan construere og udkaste Planer, samt udføre dem.

Deres Levnetsløb bekræfter ogsaa en anden Erfaring, hvis Betydning, man ikke altid er tilbøielig til at anerkjende. De, der ere bestemte til at levere noget virkeligt Nytt, til at skabe noget Godt og Nyttigt, maae som oftest til en vis Grad være selv lærte. Skole, Methode, Routine have deres overordentlige Betydning til at bevare og fortsætte det, som eengang er erhvervet og

opnaaet, men for den selvstændige og flabende Virksomhed blive de let en Grav, hvorfra ingen Opstandelse finder Sted. Jo mindre Menneffet er bundet af overlevere Domme og Forbomme, desto selvstændigere og friere bliver ogsaa den begavede Lands Opfattelse af det, som omgiver ham. Det er utroligt, hvor lidt den selvstændige Begavelse, der er over Middelhøiden, trænger til Skole, Veiledning og Belærelse. Hans Gang og Udbilling bliver noget tung og besværlig; men den skal være tung og besværlig. Efter en mindre Maalestok skal han i selve Livet og Virkeligheden gennemgaae, hvad mange Slægtled have arbejdet sig til og som hans fleste Samtidige modtage uden Critik i Skikkelse af Skole, Overlevering, Methode, Routine o. s. v. Han maa i det Mindre have gennemlevet alle sin Virksomheds Tilblivelsesqualer. — Der hører en mærkelig Borneerthed til som Henry Delaborde i hans Bedømmelse af Thorvaldsen i «Rövue des deux mondes» at vende op og ned paa den virkelige Sandhed. Han indrømmer mange af Thorvaldsens Bærter Geniets Grundpræg, men netop fordi han ogsaa finder det allervæsentligste Kjendetegn — en uforklarlig Mangel paa Skole, paa Kundskab til Oldtiden, paa almindelig Dannelse, kort en mærkelig Mangel paa de almindelige Hjælpemidler — fratjender han ham Geni og gjør han ham til et stort og lykkeligt Talent. Han stubser ved den Hurtighed og Sikkerhed, hvormed han gjør Udkaft til sit Mesterværk, Alexander-toget, men istedetfor i denne Uforklarlighed, i denne

instinctsmæssige Griben af det Sande og det Dphøiede at see Geniet i dets ubegribelige Skaberevne, fornægter han det. Jeg, ligesaa vel som De selv, veed meget vel, at Industriens første Tjenere indtage en mere beskednen Plads end Kunstens Heroer, og jeg anfører itkun dette som et Exempel paa en ikke ualmindelig Branghed i Dommen. — Det Samme gjentager sig overalt og i al Gjærning; jo mere et Menneske besidder af medfødt Gave og Selvstændighed, desto Mindre af Overleveringens Tros er han istand til at slæbe med sig. — Som saa Mange af alle Tidens tekniske Talenter og Genier, er De i en mærkelig Grad selv lært. Da De forlader Hjemmet, har de bogstaveligt kun lært at gjøre Hatte. De kan ikke skrive, knap læse. Regning, Tegning og al anden Skolekundskab er for Dem en lukket Bog. Det Øvrige har De lært Dem selv. De kan snedkne, men Snedker- og Dreierprofessionens Metoder og Regler ere Dem saa ubekjendte, at De ikke tør tage Arbeide som Svend af Frygt for at røbe Deres Mangler i denne Retning. Den Omstændighed, at De skal gaae og gjælde for at være Instrumentmagersvend, forbyder Dem at søge og begjære den Veiledning, enhver Begynder trænger til; Deres spændte Forhold til de andre Svende hidrager yderligere til at affjære Dem fra Belærelse. I Skjul af Ratten maae De snige Dem til at see Deres Kammeraters Arbeide. Da De først er bleven selvstændig Mand og arbeider som Mester, maa De ganske forlade Dem paa Dem selv, og kun ved

leilighedsviis at see andre Mesterses Instrumenter, bliver De istand til at øse lidt hist og her af Andres Erfaringer og Arbeider. Deres Arbeide bliver Dem endnu besværligere, fordi De i mange Aar med egen Haand maa forfærdige, hvad for Andre besørages ved Maskiner. Men netop ved al denne Mangel paa Hjælp og Veiledning, faaer De en Indsigt og Grundighed i Detaillen, som har været Dem til uhyre Nytte som Fabrikbestyrer, og De vænnes derved til at gruble og tænke paa egen Haand, hvilket næppe vilde have været Tilfældet, dersom De, som saa Mange af Deres Colleger imellem Teknikerne, havde modtaget det Meste som Givet og Afgjort. Der kan gjøres store Opfindelser i Techniken, uden at Opfinderen behøver at være hjemme i Arbeidets Enkeltheder; men for at være en dygtig Fabrikherre, kræves der en Indsigt i Arbeidets Enkeltheder, som kun den, der selv har arbeidet i Enkelthederne, kan erhverve sig. Det forklarer, at saa Mange af Englands berømte Teknikere udgaae af Folkets Rækker, og at deres Fabrikker saa ofte sygne hen under de velopdragne Arvingers Bestyrelse.

Iffun enkelte Kæmpeaander fuldende deres Livs Kæmpegjerning, nansægte de af Tvivl om deres egen Evne eller deres egne Frembringelsers Fulbendthed. Ellers hører i Reglen disse Ansægtelser af Tvivl og Mismod med til al stor og nyttig Daad, hvad enten Talen er om hele Folk eller om enkelte Individier. Brændende Iver og Beundring for sit Livs Opgave er

Grundbetingelsen for al stor og nyttig Gjærning; men netop, hvor denne Beundring for Opgaven er stor, vil der indsnige sig Anfald af Mismod og Misfornøielse med sit eget Værf. Men for den, som har en virkelig, ikke en indbildt Opgave at løse i Livet, ere disse Anfald ikkun forbigaaende, hvorefter der atter tages fat med fordoblet Anstrængelse. Disse Mismodsanfald ere næsten nødvendige for det stadige Fremstribt. Saa længe den dygtige Mand jevnligt hjemføges af dem, behøver han ikke at frygte for Stillestaaen eller Tilbagegang. Faren truer altid fra en anden Kant. Det er Selvtilfredsigheden og Selvbehageligheden, han har at frygte, baade paa det moralske og intellectuelle Gebeet. — Af disse Anfægtelser af Mismod har De havt Deres rigelige Andeel fra Først til Sidst. — De er næppe færdig med Deres Chatol, før De er grundigt misfornøiet med det. De opdager utallige Feil ved det og naar Folk beundre det, troer De, at de kun tale saaledes, for at sige Dem noget Behageligt; „de kunne jo umuligt mene, hvad de sige.“ — Frygtfomt spørger De Snekker Friderichsen i Uslar, om De ogsaa tør tage Arbeide som Snekkerfvend. — De er Fortviølelsen nær, da De skal tage fat hos Dönweber i Bodenfelde. — Da De hører Kitmüllers Instrument, gjennemtrænges De af Beundring og Higen efter at frembringe noget Lignende; men De kan knap fatte, at et slikt Instrument kan frembringes af Mennekehænder; og at en Snekkerfvend, navnlig De selv, skulde kunne

naae faa vidt, anseer De for en reen Umulighed. „Naar De bliver en rigtig dygtig Snedkersvend, kan De ogsaa frembringe et saadant,“ fortælles Dem baade af Præsten Laves og Deres Onkel; De vil ikke troe det, men troer det dog inderst i Deres Sjæl; thi ellers vilde De have opgivet Tanken herom. Da De kommer til Beckmann, gribes De af det samme Mismod. „Han kan umuligt være tjent med at beholde mig,“ er Deres idelige Tante. Saaledes ved hvert Skridt, De rykker frem, men allerfarligst gribes De af Mismodet ved at see et af Marschalls Instrumenter. Her valter De en Stund og er nærved at give tabt; dette er det farligste Anfald, men ogsaa det sidste. Da De naaer Mesterskabet, kommer der noget mere Ro og Selvtillid i Deres hele Virksomhed. De skrider nu sikkert frem ad Deres Vej.

De skulder ganske vist Deres Stedfader, afdøde Eichhoff, en kjærlig Ihukommelse. Blandt Deres Nærmeste synes han fra Først af at være den Æneste, som har havt Die for, hvad der boede i Dem, og at have ydet Dem den Opmuntring, uden hvilken selv det varmeste Haab og den største Iver dog tilsidst maae visne. Hjemmets og de hjemlige Omgivelseres Underkjendelse har qualet mangan en berettiget Selvtillid. Den spæde Plante taaler mindst at undvære Luft, Lys og Solskin. Kjærlighed og opmuntrende Anerkjendelse er Barnets og det unge Menneskes Livsluft og Solskin. Hvor det mangler, bliver det unge Menneske let forkrøblet i Hjerte og For-

stand, og i de fleste Tilfælde er idetmindste Bitterhed og Forbittrelse denne Mangels Frugter. Gud skal vide, at Anerkjendelse fra Først til Sidst kun i ringe Grad blev Dem tildeel i Deres nærmeste Kreds; og ifkun Mennesker uden virkelig Følelse kunne lade sig nøie med den fremmede, kolde Verdens Beundring og Anerkjendelse. Inden De forlader Hjemmet synes egentligt Ingen, naar undtages Deres Stedfader, i Dem at have seet En, hvis mageløse Flid, Iver og Anlæg havde særligt Krav paa en opmuntrende Haandsrækning. Dertil var der nu forskellige Grunde. Havde De i en tidlig Alder udmærket Dem ved en stærk Huskommelse og en tilsvarende Lyft til at lære af Bogen, havde De f. Ex. i Deres 8de Aar paa egen Haand lært at fremplappre et større eller mindre Stykke af Badens latinffe Grammatik, saa havde baade Præst, Byfoged og den hele Stab, som gjorde Fordring paa classiff Dannelsse, sat sig i Bevægelse for at skaffe Dem en Friplads i en Skole og sørget for, at der blev en middelmaadig Student af Dem. Havde De som Halvvoxen skrevet nogle middelmaadige Vers eller i Sortkridt leveret en middelmaadig Copie af et Kobberstik, havde De maastee ogsaa vundet kjærlige Beundrere, der havde taget Dem under Armene. Anden Slags Begavelse hverken anerkjendte eller kjendte man da i Danmark. Anlæg i andre Retninger gik upaaagtede hen. Dertil kommer endnu, at det altid falder vanskeligt at vinde Anerkjendelse hos dem, der have seet En løbe om som Børn, ovenikjøbet som et fattigt Børn.

Da De forlader Hjemmet, er der Ingen, som venter sig Roget af Dem. I Tydskland møder Dem baade større Anerkjendelse og hjerteligere Kjærlighed. Enhver Mester slipper Dem nødigt og Bockmann faaer baade Agtelse og Kjærlighed for Dem. Man lærer ogsaa en anden Ting af Deres Biographie, at Middelclassen i Tydskland er et ganske anderledes afsluttet Hele end i Danmark, hvor den er afdeelt i mange Underafdelinger. I Tydskland er der ikke det gabende Svælg imellem den saakaldte dannede Klasse, Præster, Embedsmænd o. A. paa den ene Side og Haandværkere og Industriadrivende paa den anden. Medens man i Tydskland næsten vil paansøbe Dem en vakker Pige med Formue til Brud, afvises De i Hjemmet af den tilsvarende Kreds som en uforstammet Vagabond. Medens en fremmed Rejsende føler sig saa tiltrukken af Dem, at han gjør Dem heelt værdifuldt Tilbud og nødigt, kun med Sorg slipper Dem, betragtes De i Hjemmet som en vagabonderende Haandværksvend. „Det er jo den samme Hornung, vi have seet løbe omkring imellem os som en fattig Dreng“ — det er vel denne Philister-Tankengang, der bestemmer de gode Folk. — Men selv efter at De har vundet Anerkjendelse hos det store Publicum og dertil Formue, har dog den største Deel af den Kreds, som nærmest er anvist Dem til daglig Omgang, været lidet tilbøielig til at yde Dem den Dem skyldige Tribut af Anerkjendelse. Medens man synes at have havt et meget aabent Die for Deres Mangler og Skrøbeligheder, og af dem

have selv de Bedste deres rige Andeel, har man været stofblind for Deres Fortjenester. Hvoraf kommer det? Her stikker en anden Hemmelighed under. H. Heine giver i et Par Ord Nøglen til den. „Madame, wenn ich sie lieben soll, müssen sie mir en canaille behandeln.“ Havde De været taus og forbeholden, havde De med en vis fornem Kingeagt behandlet Deres Omgivelser, holdt Folk en distance, ja saa havde Mange af dem, som behandle Dem en bagatelle, seet op til Dem som en stor og fornem Mand og bøiet sig for Dem. Men De var høflig, forekommende, meddeelsom, hjertelig, velvillig, kort ligetil i al Deres Omgang; see, det har berøvet Deres Fortjenester deres Nimbus i Hobens Dine. Kast blot Diet omkring Dem, og De vil opdage mange Ubetydeligheder, som stulpe denne fornemme Forbeholdenhed deres hele, ofte store Anseelse. Det hører med til den ægte Philisternatur, at den maa hundsjes for at see opad. Kommer man et Skridt dybere ned, møder man Laquainaturen, som maa have et Spark, før den seer opad. Saaledes er nu engang denne Verden. — Man undrede sig, da De i en forholdsvis ung Alder pludseligt traf Dem tilbage fra Deres Fabrik, Deres egen Stabning. Vilbe det, kunde jeg spørge, være skeet, dersom man paa den rette Maade havde vidst at holde paa Dem?

En mærkelig Forskudsstyrelse har heelt igjennem lebet Deres Liv. Selv synes De at være ubekjendt med Deres egentlige Evner og Anlæg og er tilbøielig

til at see ned paa al Deres Snebkeri som et barnagtigt Liebhaberi. For dets Skyld vil De ikke paa nogen Maade opgive Deres oprindelige Profession, Hattemageriet, før De bliver drevnen ud af det med Vold. Skridt for Skridt som De rykker frem, bliver der Dem, som det synes, af Tilfældet sat et nyt, et høiere Maal for Sie, som De ikke kan undlade at efterstræbe. Men ogsaa i en anden Henseende træder denne Forsynsstyrelse frem. Det er i Danmark og for den danske Industrie, De skal arbejde; Tydskland maa ikke beholde Dem. Deres første Kjærlighed bliver det Baand, der atter bringer Dem hjem til Danmark. Den er Skyld i, at De afviser det Tilbud, der gøres Dem i Cassel. Den er Skyld i, at De, næsten imod Deres Villie, siger nei til Russernes ædelmodige Tilbud; og, da De sidste Gang har sagt nei, og de Fremmede ere borte, er De nær ved at fortvivle over Deres egen Beslutning. I Skjelsfør hindrer først Sygdom, senere en virkelig Kjærlighed Dem i at forlade Danmark. Da De først er bleven gift, er der ikke længere Tale om at reise bort. I Danmark skal De blive og for Danmark skal De arbejde.

Naar De nu spørger mig, hvorvidt De har været saa heldig at give et nogenlunde anstueligt Billede af Deres Livs Udvikling, uden at noget Overflødigt er medtaget, eller Noget, der maatte med, er ubeladt, saa kan jeg ikke Andet end indrømme, at De heelt igjennem har vidst at begrænse Dem paa den rette Maade.

Man faaer et klart Billede af de Menneſker, De har levet med, og de Forhold, hvorunder De har arbeidet. Jeg kjender nu ſaa godt Deres Liv baade af, hvad De ſelv og Andre har fortalt mig, og af de Breve, De har viiſt mig, at jeg kan have en begrundet Mening om det Udvalg, De har gjort, baade med Henſyn til det, ſom er udeladt, og det ſom er medtaget. Det har ſaaledes viſt maattet frifte Dem, at udbrede Dem over de techniſke Enkeltheder, Fortepianofabrikationen ſtylber Dem; men De har modſtaaet denne Friſtelse. Hvad der maatte med, for at Deres Udvikling kunde forſtaaes, har De medtaget; men De har klogeligt vogtet Dem for at medtage Noget, ſom hørte hjemme i en techniſk Afhandling. — Jeg vil nu nærmere udtale mig om et Par Epiſoder.

Da jeg begyndte at læſe om Deres Møde med Ruſſeren og hans Kone, tænkte jeg i Forſtningen, at De var kommen ind paa noget Uvedkommende; men da jeg havde læſt det Hele, maatte jeg indrømme, at dette mærkelige Sammentræf med Rette bliver omtalt. Det er et rigtigt Inſtinct, ſom har ledet Dem til at medtage denne Epiſode. Han, den Fremmede, der aldrig har ſeet Dem før, fatter Godhed og Belwillie for Dem. Han, ſom kun har Deres Ydre og perſonlige Væſen at dømmen efter, er heraf iſtand til at fatte en Mening om Deres Menneſkeværd, og det er Anerkjendteſen heraf, ſom bringer ham til at gjøre Dem diſſe ædelmodige Tilbud. Hvilken ſlaaende Contrast imellem denne hans

varme Tilmærmelse og Anerkjendelse, og den iisnende Kulde, der modtager Dem i Deres Fødeland, hvor Deres Kones kjædelige Broder ikke vil vedkjende sig Søsteren, som har indladt sig i denne forfærdelige Mesalliance. Han, Præsten, kommer til Skjælsbør og tager ind hos sin Onkel, Apothekeren, men kan ikke bringe det over sit Hjerte, at besøge sin egen Søster. — Ogsaa i en anden Henseende har denne Episode, som alt antydet, Betydning. Han, Russeren, gjør Alt, for at friste Dem til strax at drage til St. Petersborg. Men De skal hjem til Danmark; det er der, De skal leve og virke. Det er en af disse uforklarlige Tilbragelser, som bagefter kan give et Menneske en Deel at gruble over, men som altid bliver lige gaadefulde.

Ganske vist havde det været behageligere og bedre, om De ikke havde haft en anden Episode at nedskrive. Jeg figter herved til den haanlige Ringeagt og den hele uværdige Behandling, der bliver Dem og Deres Hustru tildeel fra Deres Kones Families, navnlig hendes Tantes Side. Men den kunde ikke undværes, naar man skulde have et nogenlunde sandt Billede af Deres Livs Gang og Udvikling. Af alle Kampe, De har at bestaae, er det den bitterste, den, der sætter Deres Mandemod og Deres Hustrues Trofasthed paa den haardeste Prøve. Underkjendt og mistkjendt maa De begynde Kampen for det kjære, daglige Brød. Men De bestaaer Prøven. Hvad det vil sige, i en lille By at leve i uforsonligt Fjendskab med saa nære Slægtninge, kan man nok

forestille sig. Mange vilde være gaaede tilgrunde under disse Trivialiteter, men De holder Stand. — De gaaer heller ikke tabt i en tom Higen efter at tjene Penge. At skride fremad efter det Maal, De har sat Dem, vedbliver at være Deres Hovedformaal. Heller ikke troer jeg, efter hvad jeg har seet af Breve, og efter hvad De selv har fortalt mig, at De kunde have fremstillet Sagen skaansommere. — Det Uhyggeligste ved det Hele forekommer mig den Omstændighed at være, at Deres Kones Tante først giver sit Minde til Deres Forlovelse, og derefter begynder denne hæslige Forfølgelse. — Men senere, efter mange Aars Forløb, blev dog Alt udjævnet — hvorfor saa oprippe det? Skal man forståae Deres Liv maa det med; og hvis var forøvrigt Fortjenesten, at Noget der lignede en Forsoning kom istand? Ene og alene Deres og Deres Hustrues uforlignelige Godmodighed og sjældne Forsonlighed, der ikke frygtede for at tabe af Deres Værdighed, ved at offre paa Fredens Alter; sandeligt ikke den anden Sides Imødekommen.

Og nu er jeg næsten færdig. De har arbeidet med Trofasthed i Deres beskikkede Gjerning og De har i det, der var Deres Livs Opgave, naaet et høit Maal, og naaet det ved, næst Guds Hjælp, egne Kræfter, egen Anstrængelse. De skulde i saa Henseende ikke ret Mange Tak for en Haandsrækning. De har naaet et høit Maal i Deres Virksomhed, og saa vidt jeg kan dømmе, har ingen enkelt Mand gjort saa meget for Fortepianofabrikationen, som De, ikke alene i Danmark, men

i det Hele. Af den danske Industrie har De ubetinget Fortjeneste som Faa. De har dertil trods alle Krænkelse og al Underkjendelser bevaret Deres christelige Mildhed og Forsonlighed. — Det maa glæde Deres Børn og Børnebørn at læse om en Fader og Bedstefader, der giver saa smukt et Exempel paa Tarvelighed, Arbeidsomhed, Iver og aaben Sands, forenet med christelig Tro og Kjærlighed.

Endnu Et. Det maa ikke glemmes, at, hvad der er trykt som Manuscript har samme Hellighed som et haandskrevet Brev, der kun er skrevet for trofaste Venner og Slægtninge.

Hvad jeg ovenfor har skrevet, er skrevet af en fuld Overbeviisning og af Kjærlighed til Sandhed — derfor skylber De mig ingen Tak.

Deres Fr. Kr.

